

Vabariigi Valitsuse määruse „Tööhõiveprogramm 2024–2029“ eelnõu seletuskiri

1. Sissejuhatus

1.1. Sisukokkuvõte

Eelnõuga kehtestatakse seoses 01.01.2024 jõustuva tööturumeetmete seadusega (TöMS) tööhõiveprogramm 2024–2029 (edaspidi THP). THP-s sätestatakse tööturuteenuste osutamise ja tööturutoetuste maksmise tingimused ja kord, tööturuteenuste ja -toetuste määrad, tööturuteenustega seotud arendustegevused ning Euroopa Sotsiaalfond+ (edaspidi ESF+) vahendite kasutamise tingimused ja kord 2024. aasta 1. jaanuarist kuni 2029. aasta 31. detsembrini.

Eelnõuga jätkatakse seni erinevates õigusaktides sätestatud tööturuteenuste osutamist ja tööturutoetuste maksmist, koondades need ühte õigusakti. Sellega kaotatakse dubleerimine ja muudetakse õigusruum selgemaks. Eelnõuga ei kaasne muudatusi enamiku tööturuteenuste ja -toetuste sihtrühmades ja kättesaadavuses, kuid osade teenuste sisu või osutamise tingimusi on kohandatud.

Suuremad sisulised muudatused puudutavad oskuste arendamise meetme teenuseid. Eelnõuga suunatakse senisest enam seda, milliseid koolitusi töötukassa rahastab. Muudatuse eesmärk on keskenduda selliste oskuste õpetamisele, mis annavad töötamiseks vajalikud üldoskused või valmistavad ette töötamiseks ametites, kus on tööjõupuudus. Töötavatele inimestele taastatakse koolituskaardi alusel toimival koolitusel osalemiseks ja tasemeõppe toetuse saamiseks eelnev töötuskindlustusmaksete tasumise nõue, mis vahepeal seoses teenuste rahastamisega Euroopa Sotsiaalfondi (edaspidi ESF) 2014–2021 programmidest kaotati. Eelnõuga kehtestatakse koolituskaardi koolitusele tunnimahu piirang, millest lühemaid koolitusi üldjuhul ei rahastata.

Eelnõuga kehtestatakse THP väljund- ja tulemusnäitajad ning nende seiramise sagedus. Samuti sätestatakse tööturuteenuste täpsemad eesmärgid ning tööturuteenuste mõju hindamise ulatus ja sagedus. Seire ja hindamine on oluline poliitikakujundamise otsuste tegemiseks ja vajaduse korral teenustepaketi ümberkujundamiseks.

THP-d rahastatakse tööturuteenuste ja -toetuste sihtkapitalist (edaspidi *sihtkapital*) ning ESF+ vahenditest. THP rahaline maht koos sihtkapitali, ESF+ toetuse ja riikliku kaasfinantseeringuga on ühes aastas keskmiselt 85,6 miljonit eurot. Aastatel 2024–2029 moodustab THP rahalisest kogumahust 17,2 miljonit eurot ESF+ toetus ja riiklik kaasfinantseering, millest rahastatakse tööalase rehabilitatsiooni teenust.

1.2. Eelnõu ettevalmistaja

Määruse eelnõu ja seletuskirja projekti on koostanud Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi tööhõive osakonna juhataja Kadi Kanarbik (5913 7963, kadi.kanarbik@mkm.ee), tööturuteenuste juht Kristi Suur (5913 9212, kristi.suur@mkm.ee), nõunikud Annika Sepp (5911 9425, annika.sepp@mkm.ee), Anna-Liina Väkrum (5911 5470, anna-liina.vakram@mkm.ee), Kelli Ilisson (teenistusest lahkunud) ja töötushüvitiste ja tööturutoetuste juht Ingrid Erm-Eks (5913 7380, ingrid.erm-eks@mkm.ee) ning Eesti Töötukassa juhatuse liikmed Reelika Leetmaa (614 8500, reelika.leetmaa@tootukassa.ee), Sirlis Sõmer-Kull (614 8500, sirlis.somer-kull@tootukassa.ee), Brit Rammul (614 8500, brit.rammul@tootukassa.ee), tööandjate teenuste osakonna juhataja Katrin Liivamets (614 8599, katrin.liivamets@tootukassa.ee), oskuste arendamise ja karjääriteenuste osakonna juhataja Karin Andre (614 8605, karin.andre@tootukassa.ee), juriidilise osakonna juhataja Ira Songisepp (614 8520, ira.songisepp@tootukassa.ee), juriidilise osakonna

juhataja asetäitja Irina Borozdina (614 8644, irina.borozdina@tootukassa.ee), analüüsiosakonna juhataja Margit Paulus (614 8504, margit.paulus@tootukassa.ee).

Eelnõu õigusliku analüüsi on teinud Sotsiaalministeeriumi õigusosakonna õigusloome- ja isikuandmete kaitse nõunik Lily Mals (626 9333, lily.mals@sm.ee).

Eelnõu on keeleteimetanud Rahandusministeeriumi ühisosakonna dokumendihaldustalituse keeleteimetaja Virge Tammaru (626 9320, virge.tammaru@fin.ee).

Eelnõu mõjuanalüüsi on koostanud Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi strateegiaosakonna töövaldkonna analüüsijuht Deisi Pohlak (5912 7349, deisi.pohlak@mkm.ee) ja Sotsiaalministeeriumi analüüsi ja statistika osakonna nõunik Ülle Marksoo (626 9173, ulle.marksoo@sm.ee).

1.3. Märkused

Eelnõu ei ole seotud muu menetluses oleva eelnõuga.

Tööturuteenuseid osutatakse ja tööturutoetusi makstakse kuni 31. detsembrini 2023. a tööturuteenuste ja -toetuste seaduse (TTTS) ning Vabariigi Valitsuse 19. novembri 2020. a määruse nr 87 „Tööhõiveprogramm 2021–2023“ (edaspidi THP 2021–2023) alusel. Lisaks osutatakse kuni 31. detsembrini 2023. a tööturuteenuseid ministri käskkirjaga kinnitatud ESFi perioodi 2014–2020 kaasrahastatavatest programmidest. 01. jaanuaril 2024 jõustub TöMS, millega tunnistatakse TTTS kehtetuks.

Alates 1. jaanuarist 2024. a kuni 31. detsembrini 2029. a osutatakse tööturuteenuseid ja makstakse tööturutoetusi THP alusel.

Eelnõu §-des § 26, 29, 30, 34, 35, 37 ja 41–43 sätestatud tööturuteenuste osutamine on seotud Euroopa Liidu riigiabi ja vähese tähtsusega abi andmise reeglitega.

Eelnõu on seotud isikuandmete töötlemisega isikuandmete kaitse üldmääruse tähenduses ning selle kohta on koostatud täpsem mõjuanalüüs käesoleva seletuskirja 5. punktis.

2. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

Eelnõu koosneb neljast peatükist ja 58 paragrahvist. Eelnõu on koostatud TöMS § 6 lõike 6 ja perioodi 2021–2027 Euroopa Liidu ühtekuuluvus- ja siseturvalisuspoliitika fondide rakendamise seaduse (ÜSS2021_2027) § 10 lõike 6 alusel.

TöMS-iga kaasajastatakse ja korrastatakse tööturuteenuste osutamise õigusruumi. TöMS-i eesmärk on vähendada töötust ja lühendada selle kestust, ennetada töötust ning toetada tööhõives püsimist ja kvaliteetset tööhõivet, suurendada tööjõu pakkumist ning toetada kaasavat ja kohanemisvõimelist tööturgu ja majanduse struktuurimuutusi tööturumeetmete abil. TöMS § 6 lõike 6 alusel on Vabariigi Valitsusel õigus kehtestada tööhõiveprogramm TöMS-i eesmärgi saavutamiseks ning sätestada selles tööturuteenused ja -toetused ja nende detailne korraldus, samuti see, milliseid tööturuteenuseid või -toetusi on isikul konkreetsel juhul õigus saada.

Eelnõu reguleerib ÜSS2021_2027 § 3 lõike 2 alusel Vabariigi Valitsuse kinnitatud „Ühtekuuluvuspoliitika fondide rakenduskava perioodiks 2021–2027“ (edaspidi *rakenduskava*) elluviimist Kooskõlas ÜSS2021_2027 § 10 lõikega 6 sätestatakse THP-s toetuse andmise tingimused nende rakenduskava tegevuste osas, mida viib ellu töötukassa.

Eelnõu 1. peatükk

Eelnõu 1. peatükis sätestatakse määruse reguleerimisala ja eesmärk, THP kestus, rahaline maht ja rahastamise kord, THP väljund- ja tulemusnäitajad, mõju hindamine ning mõisted.

Eelnõu §-s 1 sätestatakse määruise reguleerimisala ja eesmärk. THP-ga täpsustatakse TöMS §-st 2 tuleneva eesmärgi saavutamiseks vajalikke tööturumeetmeid ning sätestatakse ühtekuuluvuspoliitika fondide 2021–2027 meetmete nimekirja meetme 21.4.2.3 „Kõrge tööhõive taseme saavutamine ja hoidmine“ toetuse andmise ja kasutamise tingimused ja kord. Selleks reguleeritakse tööturuteenuste osutamist, tööturutoetuste maksmise ja ESF+ vahendite kasutamise tingimusi ja korda, tööturuteenuste ja -toetuste määrasid ning tööturuteenustega seotud arendustegevusi.

Eelnõu § 2 sätestab THP kestuseks kuus aastat (01.01.2024–31.12.2029). Kehtivuse algusaeg, 2024. aasta algus, on seotud asjaoluga, et THP 2021–2023 kehtivus lõppeb 31.12.2023 ning teenuste jätkamiseks on vaja õiguslikku alust. Ühtlasi jõustub 1. jaanuaril 2024 TöMS, mille alusel THP kehtestatakse. Kuueaastane kestus on seotud Euroopa Liidu eelarveperioodi 2021–2027 ESF+ toetuse vahendite abikõlblikkuse perioodiga kuni aastani 2029.

Eelnõu § 3 sätestab THP rahalise mahu ja rahastamise korra.

Lõike 1 kohaselt on THP rahaline maht rahasumma, mille ulatuses on kooskõlas sihtrühma vajaduste ning sihtkapitali ja välisvahendite eelarveliste võimalustega maksimaalselt võimalik tööturuteenuseid osutada ja tööturutoetusi maksta.

Lõikes 2 on välja toodud THP maksimaalne rahaline maht aastate kaupa aastateks 2024–2026, mitte kogu THP kehtivuse ajaks. THP rahalise mahu prognooside aluseks on THP ettevalmistamise ajal tehtud riigieelarve ja töötuskindlustusvahendite prognoosid, mis on THP ettevalmistamise ajal olemas. Need prognoosid tehakse nelja aasta kohta ja neid saab kasutada järgneva kolme aasta planeerimisel. Aastased maksimaalsed eelarve mahud sisaldavad erinevaid rahastusallikaid, hõlmates nii sihtkapitali kui ka ESF+ toetuse ja riikliku kaasfinantseeringu vahendeid.

Lõikes 3 on sätestatud, et aastane eelarve võib suureneda juhul, kui ESF+ toetuse ja riikliku kaasfinantseeringu vahendeid eelneval aastal ära ei kasutata, ning need kantakse üle uude aastasse. See on vajalik, et planeeritud tegevused saaksid ellu viidud ja ESF+ eelarvevahendid eesmärgipäraselt kasutatud ka juhul, kui tegevuste ajakavas tuleb ette muudatusi, mida ei ole võimalik ette näha.

Lõikes 4 sätestatakse, et THP rahaline maht aastateks 2027–2029 kinnitatakse hiljemalt 2025. aasta 31. detsembriks, mil on olemas riigieelarve ja töötuskindlustusvahendite prognoosid aastateks 2027–2029. Selliselt on tagatud kooskõla riigieelarve strateegia 4-aastase planeerimisega.

Lõikes 5 on välja toodud THP raames kasutatava ESF+ toetuse ja riikliku kaasfinantseeringu maht THP-s kogu THP perioodi peale kokku, et tagada välisvahendite rahastuse läbipaistvus. Toetuse ja kaasfinantseeringu proportsioon lähtub rakenduskavas 2021–2027 paika pandud ja Vabariigi Valitsuse poolt kinnitatud meetme „Kõrge tööhõive taseme saavutamine ja hoidmine“ rahastamise proportsioonist 70% ESF+ toetus ja 30% riiklik kaasfinantseering. Aastatel 2024–2026 rahastatakse THP raames ESF+ ja riikliku kaasfinantseeringu vahenditest 17,2 miljoni ulatuses tööalase rehabilitatsiooni teenust. Vastavat tegevust rahastatakse meetmest 21.4.2.3 „Kõrge tööhõive taseme saavutamine ja hoidmine“, mille kogueelarve on 71 293 687 eurot.

Eelnõu § 4 sätestab THP väljund- ja tulemusnäitajad, lähtudes tööturuteenuste ja -toetuste eelarve prognoosidest, tööturu prognoosidest ning teenuste ja toetuste sisust.

Lõigetes 1 ja 2 sätestatakse THP väljund- ja tulemusnäitajad aastateks 2024–2026. THP väljundnäitaja on tööturuteenusel osalemiste arv. Väljundnäitaja on seotud eelarve planeerimisega, mistõttu on selleks eeldatav suurim osalejate arv, mida eelarve võimaldab ehk see on määratlusega „kuni“. Tulemusnäitajaid on kolm: „registreeritud töötute tööle asumise määr“,

„registreeritud töötutest tööle asunute hõives püsimise määr“ ja „oskuste arendamise tööturumeetmes osalenud töötavate inimeste hõives püsimise määr“.

Tulemusnäitajate arvutamisel loetakse tööle rakendumiseks olukorda, kus vaadeldava perioodi jooksul on isikul tekkinud töötamise registri andmetel töösuhe ning ta on järgneva 30 päeva jooksul olnud 30 päeva hõives (ei ole oluline, et sama tööandja juures).

Tulemusnäitaja „registreeritud töötute tööle liikumise määr“ arvutatakse tööle liikunud töötute osakaaluna registreeritud töötutest.

Tulemusnäitaja „tööle liikunute hõives püsimise määr“ puhul vaadatakse, kas 180 päeva jooksul alates tööle rakendumisest on isik tööga hõivatud vähemalt 135 päeva (ei ole oluline, et sama tööandja juures).

Tulemusnäitaja „oskuste arendamise tööturumeetmes osalenud töötavate inimeste hõives püsimise määr“ puhul kontrollitakse, kas 180 päeva jooksul pärast tööturuteenuse saamist on isik tööga hõivatud vähemalt 135 päeva (ei ole oluline, et sama tööandja juures).

Lõigetes 3–5 sätestatakse tulemusnäitajate sihttasemed aastateks 2024–2026, mis väljendavad ootust tulemustele, sätestades tulemuste minimaalse määra. Näitajad on aluseks poliitikakujundamise tervikotsustele ega sisalda automaatseid korrektsioonimehhanisme.

Lõige 6 sätestab sarnaselt eelarve planeerimisega, et ka väljund- ja tulemusnäitajad aastateks 2027–2029 kinnitatakse hiljemalt 2025. aasta 31. detsembriks.

Eelnõu §-s 5 sätestatakse TöMS § 6 lõike 3 punkti 5 alusel tööturuteenuste ja -toetuste mõju hindamine, mille eesmärk on tagada tööturuteenuste ja -toetuste vastavus tööturu vajadustele ja ressursside jätkusuutlik kasutamine. Mõju hindamine on oluline tööturuteenuste ja -toetuste poliitikakujundamise otsusteks, andes teavet, kuidas teenused toimivad ning kas neid on vaja ümber kujundada.

Lõike 1 järgi analüüsitakse kvantitatiivsete ning vajaduse korral ka kvalitatiivsete andmete põhjal tööturuteenuste ja tööturutoetuste mõju, et mõista, kas vastavate tööturuteenuste osutamist või tööturuteenuste maksmist on vaja jätkata samal kujul või nende osutamine või maksmine lõpetada või on vajadus need ümber kujundada. Lisaks on võimalik hinnata, kuidas iga konkreetne osutatav teenus oma eesmärgi ja laiemaid TöMS-i eesmärgi toetab.

Lõikes 2 sätestatakse mõju hindamise sagedus – üldjuhul üks kord THPi kehtivuse aja jooksul. See tähendab, et kõiki tööturuteenuseid ja -toetusi ei pea programmi kehtivuse aja jooksul tingimata hindama. Hinnatakse üksnes neid, mille hindamine on asjakohane. Näiteks võib olla põhjendatud ja asjakohane jätta hindamata osad n-ö üldteenused, nagu seda on töövahendus või töökeskne nõustamine, aga ka teatud spetsiifilisemad väikest sihtrühma hõlmavad teenused.

Lõige 3 sätestab, et mõju hindamise korraldab Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium või töötukassa. Korraldamine tähendab, et mõju hindamise võib teha Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium või töötukassa ise või selle sisse osta. Kuna mõjude hindamine on ressursimahukas protsess, tuleb mõjude hindamise korraldamise koormust jagada. Valik tehakse lähtuvalt sellest, mis on ressursside kasutamise mõttes kõige otstarbekam, näiteks sellest, kas teenus on hõlmatud töötukassa mõjude hindamise mudelis, milline on mõjude hindamiseks vajalik inimressurss Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumis või töötukassas ning millises summas on võimalik kasutada eelarvevahendeid, et mõjude hindamine sisse osta. Töötukassa kaudu pakutavate teenuste mõju uurimiseks on töötukassa loonud teenuste mõju hindamise tööriista MALLE, mis automatiseerib suure osa mõjuhindamise protsessist ning võimaldab hinnata teenuste mõju regulaarselt ja oluliselt väiksema ajakuluga. Käesoleval ajal on selle abil võimalik hinnata koolituste, tööpraktika, palgatoetuse ja tööalase rehabilitatsiooni teenuse mõju. MALLE põhineb vastandseisundipõhisel mõjuhindamisel (*counterfactual impact evaluation* – CIE), mille käigus võrreldakse teenusel osalenud töötuid mitteosalenud töötutega. Selleks, et teha osalenud ja

mitteosalenud töötud võrreldavaks, kombineeritakse täpset sobitamist ja tõenäosuse alusel sobitamist, mille tulemusel moodustatakse osalus- ja võrdlusgrupp. Teenuse puhasmõjuks on osalus- ja võrdlusgrupi erinevus töötamise tõenäosuses (mõju hõivele) või keskmises palgas (mõju palgale), mis leitakse iga kuu kohta kokku 36 kuul alates teenuse saamise algusest (palgatoetuse puhul lõpust). Teenuse mõju analüüsimine võimaldab hinnata, kas teenusel on erinevatele sihtrühmadele ootuspärane mõju või ilmneb vajadus korrigeerida teenuse disaini.

Igaks järgneavaks aastaks lepivad Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium ja töötukassa kokku selles milliseid tööturuteenuseid ja -toetusi hinnatakse ning kes selle korraldab. Tavapäraselt tehakse seda tööplaanide läbirääkimise käigus hiljemalt 31. detsembriks.

Eelnõu §-s 6 sätestatakse eelnõus kasutatavad mõisted. Mõistetena on avatud need terminid, mis on eelnõu seisukohalt olulise tähtsusega ja võivad nende avamata jätmisel olla mitmeti tõlgendatavad. Mõistetena avatakse järgmised mõisted: eri- või kutsealase hariduseta isik, EURES, kinnipeetav, koondamisteatega töötaja, pensioniealine, rahvusvahelise kaitse saaja, tervisest tulenev takistus, töötamine või tööle asumine, ja õppimine.

Eelnõu 2. peatükk koosneb neljast jaost. Esimeses jaos sätestatakse tööturuteenuste ja tööturutoetuste loetelu, neid saama õigustatud isikud ja tööturuteenuse saamise õiguse säilimine. Samuti on reguleeritud, kuidas on korraldatud tööturuteenuste osutamine ja tööturutoetuste maksmine, arvestuse pidamine tööturuteenusel osalemise kohta ning andmete ja dokumentide esitamine, tööturuteenustega seotud kulude tasumine tööturuteenuste andmete vahetamine ja tööturuteenuste kvaliteedi hindamine.

Eelnõu §-s 7 sätestatakse tööturuteenused. THP-ga kehtestatakse tööturuteenused ja -toetused peavad liigituma TöMS § 13 lõikes 2 sätestatud tööturumeetmete alla. See erineb kehtivast õigusest, kus TTTS annab võimaluse kehtestada THP-s lisaks seadusele täiendavaid teenuseid, teenuseid täiendavatele sihtrühmadele ja teenuseid seaduses sätestatust soodsamatel tingimustel. TöMS §6 lõike 1 kohaselt kehtestatakse THP-ga osutatavad tööturuteenused ja makstavad tööturutoetused vastavalt TöMS § 13 lõikes 2 loetletud tööturumeetmetele. Tööturuteenused jaotuvad üheksa meetme alla vastavalt oma sisule ja meetme eesmärkidele.

Eelnõu §-s 8 sätestatakse tööturutoetused kooskõlas TöMS § 13 lõike 2 punktiga 10. Tööturutoetused on abinõud, mis aitavad kaasa tööturuteenuse osutamisele ning on mõeldud tööturuteenusel osalemisega seotud kulude hüvitamiseks ja teenusel osalemise soodustamiseks.

Eelnõu §-s 9 sätestatakse tööturuteenuseid saama õigustatud isikud. Võrreldes kehtiva õigusega on muutunud tööturuteenuste sihtrühmaks olevate isikute liigitus. Kooskõlas TöMS § 3 lõikega 2 reguleerib eelnõu töötaja, muu isiku ja tööandja õigust teenustele. Isiku õigus saada abi töö leidmisel tuleneb Eesti Vabariigi põhiseaduse § 29 lõikest 3, mille kohaselt abistab riik töötajaid töö leidmisel. Abi ulatus sõltub isiku staatusest tööturul. Inimesel, kes on end töötuna arvele võtnud, on õigus rohkematele tööturuteenustele kui inimesel, kes end töötuna arvele võtnud ei ole. Igal inimesel on õigus saada töötukassast nelja tööturuteenust (vt eelnõu § 9 lg 1). Abi andmise ulatus oleneb ka töö leidmisest ja töö säilitamisest takistavatest asjaoludest (nt tervisest tulenev takistus, erialase hariduse puudumine), samuti vajadusest ennetada töötuks jäämist. Tööturuteenuseid osutatakse ka töötavatele inimestele, kellel on oht kaotada töö koondamise või tervisest tuleneva takistuse tõttu, samuti muudele isikutele, kellel on tervisest tulenev või muu takistus (nt kinnipeetavad).

Tööturuteenuseid osutatakse ka tööandjale eesmärgiga abistada tööandjat tööjõu saamisel või selleks, et ennetada töötaja töölt vabastamist ja motiveerida tööandjat tööle võtma isikut, kes ei ole pikka aega töötanud või kellel puudub töökogemus jne.

Eelnõu § 9 lõikes 1 sätestatakse tööturuteenused, mida osutatakse töötule, töötajale ja muule isikule ehk igale füüsilisele isikule, kes vastava sooviga töötukassasse pöördub. Nendeks teenusteks on tööturu olukorrast ning tööturuteenustest ja -toetustest teavitamine, töövahendus, karjääriinfo vahendamine ja karjäärinõustamine. Tegemist on n-ö üldteenustega, mis ei ole

suunatud tõsisemate tööturutakistuste lahendamisele, vaid aitavad inimestel tööturul üldiselt orienteeruda.

Eelnõu § 9 lõikes 2 sätestatakse tööturuteenused, mida lisaks lõikes 1 nimetatule osutatakse töötule. Töötud on peamine ja suurim haavatav sihtrühm, kellele tööturuteenuseid osutatakse eesmärgiga suunata inimene tagasi tööturule ja suurendada võimalusi uue töökoha leidmisel. Teenused keskenduvad töö leidmise erinevatele aspektidele, oskuste arendamisele ning töökogemuse ja -harjumuse tekitamisele. Lisaks soodustatakse töökoha leidmist nõustamiste, konkreetsest isikust sõltuvalt individuaalsete lahenduste ja palgatoetuse abil.

Eelnõu § 9 lõikes 3 sätestatakse tööturuteenused, mida osutatakse töötule, kes õpib. Kui täiskoormusega või kutseõppe või keskhariduse tasemel toimivas statsionaarses õppes õppiv (sh akadeemilisel puhkusel viibiv) inimene, kellel on töötuna arvele võtmise tingimused täidetud, otsib tööd ja on valmis õpingute kõrvalt tööle asumata, on põhjendatud osutada talle vajaduse korral tööturuteenuseid, mis aitavad otseselt kaasa töö leidmisele ja tööle rakendumisele. Töötuna registreeritud õppijale on kättesaadavad enamik tööturuteenuseid, mis on kättesaadavad töötule, sh üldteenused, aga ka tööturukoolitus, ettevõtluse alustamise toetus, individuaalsed lahendused, nõustamisteenused, kvalifikatsiooni saamise toetamine, arengutreening ja tööklubi. Talle ei osutata tööharjutuse teenust, mis on suunatud eelkõige pikaajaliste ja tööharjumuse kaotanud töötutele, ega anta tasemeõppes osalemise toetust, kuna ta juba osaleb tasemeõppes. Samuti ei pakuta õppivale töötule tööpraktikat ega palgatoetust, sest ta on aktiivne õpingutega, st peaks kasutama oma aega eelkõige õpinguteks, mille lõpetamine aitab samuti tema tööalast konkurentsivõimet suurendada, ning tal ei pruugi olla võimalust osaleda tööpraktikal või töökeskkonnas toimuva teenusel.

Eelnõu § 9 lõikes 4 sätestatakse tervisest tuleneva takistusega töötule laiema hulga teenuste osutamine kui töötule tavapäraselt osutatavad teenused. Teenuste laiem valik panustab isiku tervisest tulenevate piirangute ületamisse tööle liikumisel. Eelnõu tähenduses on tervisest tuleneva takistusega inimene, kelle terviseseisund on tõendatult halvenenud ja see vähendab tema võimet tööalaste kohustustega toime tulla. Inimesele on sellisel juhul määratud puue puuetega inimeste sotsiaaltoetuste seaduse tähenduses või ta on tunnistatud püsivalt töövõimeetuks riikliku pensionikindlustuse seaduse alusel, sealhulgas, kui talle riiklike elatusrahade seaduse alusel määratud invaliidsusgrupp on loetud vastavaks püsivale töövõimeetuusele või tal on tuvastatud osaline või puuduv töövõime töövõimetoetuse seaduse alusel.

Eelnõu kohaselt on nimetatud töötul õigus saada lisaks eelnõu § 9 lõigetes 1 ja 2 nimetatule veel kuut teenust, mis sihitavad otseselt tervisest tulenevaid takistusi füüsiliste kohanduste või personaalse abi näol ja mille eesmärk on toetada tööülesannete täitmist. Osade teenustega toetatakse lisaks tööalastele eesmärkidele ka inimese töövõimet või töövõime halvenemise ärahoidmist.

Eelnõu § 9 lõike 5 kohaselt, juhul kui õppival töötul on tervisest tulenev takistus, osutatakse talle nii kõiki üldteenuseid kui ka kümnet ülejäänud teenust, millele tulenevalt eelnõu § 9 lõigetele 2, 3 ja 4 on õigus töötul, kes õpib või kellel on tervisest tulenev takistus. Lisaks on nimetatud töötul õigus saada palgatoetust. Täiendava teenuse võimaldamine tuleneb asjaolust, et tervisest tuleneva takistusega inimesed on tööturul üks haavatavamaid sihtrühmi ning nad on üleminekul haridussüsteemist tööturule ebasoodsamas olukorras võrreldes teiste tööturu sihtrühmadega. Tervisest tuleneva takistusega inimestel on tööturult kõrvale jäämisel suurim pikaajalise töötuse ja heitumise risk, mis omakorda tekitab inimese ja riigi vaatenurgast olulisi sotsiaalmajanduslikke ja täiendavaid tervisega seotud probleeme.

Eelnõu § 9 lõikes 6 sätestatakse tööturuteenused, mida osutatakse töötajatele, sh kinnipeetavale töötajale, lisaks lõikes 1 nimetatud üldteenustele. Töötajana on seejuures käsitatav isik, kes tegeleb TõMS § 8 lõike 4 punktides 3–9 (vt töötamise mõiste § 6 punktis 8) nimetatud tegevustega. Teenuse saamise eelduseks on asjaolu, et töötaja ei ole ajutiselt ega seaduslikult Eestis viibiv välismaalane, kelle lühiajaline töötamine on välismaalaste seaduse kohaselt registreeritud või kelle õigus Eestis töötada tuleneb välislepingust ja kes töötab. Kui teenuse saamiseks on töötamise

vormile täiendavaid piiranguid, on need välja toodud teenuse tingimuste juures. Näiteks tööturukoolitust, tasemeõpet ja kvalifikatsiooni saamise toetamist on õigus saada vaid töötajal, kes töötab töölepingu või teenuse osutamiseks sõlmitud võlaõigusliku lepingu alusel või on avalikus teenistuses. Töötajatele suunatud tegevused aitavad arendada oskusi, et suurendada nende konkurentsivõimet tööturul ja ennetada töötuks jäämist. Kinnipeetaval töötajal, kes on sarnaselt koondamisteatega töötajaga kehtiva õiguse järgi hõlmatud tööotsija mõistega, saab talle osutatavaid teenuseid samadel alustel töötutega. Kinnipeetavale osutatakse teenuseid (töokeskne nõustamine, tööklubi, tööturukoolitus, tasemeõppes osalemise toetus ja kvalifikatsiooni saamise toetamine), mis on vajalikud kinnipeetava tööalaste võimaluste parandamiseks. Kinnipeetaval tekib õigus töötajana tööturuteenustele juhul, kui ta kannab karistust avavanglas. Kinnipeetava töötamise korral on üldjuhul tegemist vangla poolt leitud ajutise töökohaga. Teenused loovad talle aktiivse võimaluse täiendada oma teadmisi ja oskusi, et suurendada konkurentsivõimet ka siis, kui tekib vajadus liikuda sellelt töökohtalt avatud tööturule. Selliselt aitavad tööturuteenused inimesel paremini kohaneda tööturuvajadustega ning alandavad riski, et vanglast vabanemisel tekivad raskused püsiva töö leidmisel.

Eelnõu § 9 lõikes 7 sätestatakse, et lisaks lõikes 1 nimetatud üldteenustele ja lõikes 6 nimetatud teenustele osutatakse koondamisteatega töötajale nõustamisteenuseid. Koondamisteatega töötaja on kehtiva õiguse järgi hõlmatud tööotsija mõistega, kuna töösuhtes olemine ei võimalda tal end töötuna registreerida, kuid töökaotusega kohanemiseks ja uue töö leidmiseks on olemas vajadus teenuse järele. TöMS-is tööotsija kategooriat ei ole, kuid THP-s sätestatakse TTTS-i alusel tööotsija kategooria raames teenuseid saanud isikute õigus samadele teenustele samadel tingimustel. Kooskõlas vastava tööturuteenuse osutamise tingimustes sätestatud täpsemate tingimusega saab koondamisteatega töötaja teenuseid samadel alustel töötutega. Ka siin on teenuse saamise eelduseks asjaolud, et töötaja ei ole ajutiselt ega seaduslikult Eestis viibiv välismaalane, kelle lühiajaline töötamine on välismaalaste seaduse kohaselt registreeritud või kelle õigus Eestis töötada tuleneb välislepingust ja kes töötab. Eesmärk on aidata koondamisteatega töötaja uuele tööle nii, et ta ei kogeks töötust või tööta olek jääks võimalikult lühikeseks.

Eelnõu § 9 lõikes 8 sätestatakse tööturuteenused, millele on tervisest tuleneva takistusega töötajal õigus lisaks lõikes 1 nimetatud üldteenustele ja lõikes 6 nimetatud teenustele. Töötajana on ka siin käsitav isik, kes tegeleb TöMS § 8 lõike 4 punktides 3–9 (vt töötamise mõiste § 6 punktis 8) nimetatud tegevustega. Seejuures on oluline, et töötaja ei ole ajutiselt ega seaduslikult Eestis viibiv välismaalane, kelle lühiajaline töötamine on välismaalaste seaduse kohaselt registreeritud või kelle õigus Eestis töötada tuleneb välislepingust ja kes töötab. Tervisest tuleneva takistusega töötajale osutatakse lisaks kogemusnõustamist, individuaalseid lahendusi, tööruumide ja –vahendite kohandamist, tööalast abivahendit, tugiisikuga töötamist ning tööalast rehabilitatsiooni. Pakutavate teenuste toel soodustatakse tervisest tuleneva takistusega töötaja tööl püsimist teenuste kaudu, mis võimaldavad inimesel individuaalsete piirangutega toime tulla või kohaneda.

Eelnõu § 9 lõike 9 kohaselt osutatakse töötajale, kes on saanud ettevõtluse arendamise toetust, ettevõtluse järelteenuseid. Olukorras, kus töötaja on ettevõtluse alustamise toetuse abil omale ettevõtte ja ühtlasi töökoha loonud (mis on teenuse eesmärk), toetatakse ettevõtte ja ühtlasi ka loodud töökoha jätkusuutlikkust, sest tööturuteenuste laiem eesmärk on toetada ka töötavate inimeste hõives püsimist, seega ka enda loodud töökoha säilitamist.

Eelnõu § 9 lõikes 10 nähakse ette, et muule isikule osutatakse lisaks lõikes 1 nimetatud üldteenustele tööklubi ja töökeskse nõustamise teenust. TöMS § 3 lõike 5 kohaselt on muu isik TöMS-i tähenduses inimene, kes ei tööta ega ole töötukassas töötuna arvel ja pöördub töötukassa poole tööturumeetme saamiseks. Teenuseid osutatakse muule isikule, kuna tulenevalt nende eesmärgist suurendada inimese motivatsiooni osaleda tööturul ning valmistada teda ette töö otsimiseks ja tööeluks võib teenusel osalemine aidata inimest liikuda tööturule, kui ta on seni olnud tööturuga nõrgalt seotud või tööturul vähe aktiivne.

Eelnõu § 9 lõigetes 11–13 sätestatakse täiendavad (lisaks lõigetele 1 ja 11) tööturuteenused, mida osutatakse muule isikule, kes kehtiva õiguse järgi on hõlmatud töötaja mõistega (vt täpsemalt § 9 lg 7 selgitust), kuid kelle puhul esinevad erinevad asjaolud, mis ei võimalda tal end töötuna registreerida (pensioniealine, kinnipeetav) või on tegemist muu isikuga, kellel esineb tervisest tulenev takistus, kuid on vajadus teenuse järele.

Nii kinnipeetaval kui pensioniealisel muul isikul on lisaks üldteenustele õigus saada tööturuteenuseid, mis toetavad töölesaamiseks vajalike teadmiste ja oskuste ning töökogemuse omandamist: tööturukoolitus, kvalifikatsiooni saamise toetamine ja tööpraktika. Pensioniealisele muule isikule pakutakse lisaks ka ettevõtluse alustamise toetust. Kuigi pensioniealist ei võeta töötuna arvele, ei tähenda pensioniiga tööea lõppu, Eestis töötab umbes 25% pensioniealistest. Töölase konkurentsivõime säilitamiseks ja uute oskuste omandamiseks vajab ka pensioniealine oskuste arendamise teenuseid. Seejuures võib oskuste omandamine tööpraktika vormis olla pensioniealisele laadilt sobiv õppimise vorm. Tööelu jooksul kogunenud töölased või hobitegevusega seotud oskused võivad olla heaks lävepakuks, et luua endale ise töökoht ettevõtlusega alustamise kaudu.

Kinnipeetava muu isiku töölesaamist takistab eelkõige tööks vajalike teadmiste ja oskuste puudumine. Kinnipeetavale muule isikule ette nähtud teenuste osutamine aitab kaasa, et tal oleks vabanemisel olemas püsiv töökoht ning seeläbi lihtsam tavaellu naasta, mis omakorda ennetab uute õigusrikkumiste toimepanemist. Erinevalt kinnipeetavast töötajast osutatakse kinnipeetavale muule isikule ka tööpraktika teenust, mis aitab luua kontakte potentsiaalsete tööandjatega, kelle juurde vabanemisel tööle asuda. Tervisest tuleneva takistusega muule isikule osutatakse töölase rehabilitatsiooni teenust. Koosmõjus §-ga 38 peab muu isik töölase rehabilitatsiooni teenuse saamiseks omandama põhi-, üldkesk-, kutse- või kõrgharidust, et aktiivsuskohustus oleks täidetud. Töölase rehabilitatsiooni teenuse saamine õpingute ajal aitab inimese tööle liikumist ette valmistada ja teeb selle pärast õpingute lõppu sujuvamaks.

Eelnõu § 9 lõikes 14 sätestatakse tööturuteenused, mida osutatakse tööandjale. Kokku osutatakse tööandjale 12 teenust:

- üldteenused (tööturu olukorrast ning tööturuteenustest ja -toetustest teavitamine, töövahendus);
- teenused, millega soodustatakse või toetatakse teatud sihtrühmade värbamist (palgatoetus, alaealise töötamise toetamine, rahvusvahelise kaitse saaja töötamise toetamine);
- oskuste arendamise teenused (tööpraktika, koolitustoetus);
- spetsiaalselt tööandjale suunatud teavitamise ja nõustamisteenused ning tugiteenused (individuaalseid lahendusi, töölase abivahend, tööruumide ja -vahendite kohandamine, tugisikuga töötamine, tööandjate teavitamine ja nõustamine) tervisest tuleneva takistusega inimese tööle võtmise ja tööle püsivuse toetamiseks.

Teenused aitavad tööandjal muu hulgas kohaneda muutustega tööelus ja majanduse struktuuris.

Eelnõu § 9 lõikes 15 sätestatakse tööturuteenuseid saama õigustatud isikutele seatavad täpsemad tingimused vastava tööturuteenuse osutamise tingimuste juures. Selliselt tagatakse isikutele selge ülevaade võimalikest teenustest kategooriate kaupa ning teenuse sisuga tutvudes on võimalik tuvastada selle osutamise kriteeriumid. Näiteks reguleeritakse tasemeõppes osalemise toetuse teenuse all, millistele täiendavatele tingimustele (töötamise vorm, sissetuleku suurus) peavad töötajad vastama, et teenust saada.

Eelnõu §-s 10 sätestatakse tööturutoetusi saama õigustatud isikud. Üldjuhul makstakse stipendiumi ning sõidu- ja majutustoetust töötule, kuivõrd tema madalam sissetulek ei võimalda täiendavaid teenusel osalemisega kaasnevaid kulusid katta.

Stipendiumi (lõige 1) makstakse töötule, kui ta osaleb pikema kestusega teenusel, kusjuures ühe päeva kestus on tihti peale sama pikk nagu tööpäev, ja kui osalemine võib kaasa tuua lisakulusid.

Sõidu- ja majutustoetust (lõige 2) makstakse töötule, kui ta osaleb sellisel teenusel, millega võivad kaasneda toimumiskohta jõudmisega seotud kulud, nt karjäärinõustamine, tööturukoolitus, tööklubi.

Töötaja ja muu isikuna (lõige 3) tööturuteenusel osalejal ei ole üldjuhul õigust stipendiumile ega sõidu- ja majutustoetusele. Erandina näeb eelnõu ette sõidu- ja majutustoetuse maksmise tööalase rehabilitatsiooni teenuse saajale ka siis, kui ta ei ole töötuna arvele võetud. See on vajalik ja põhjendatud, sest tervisest tuleneva takistusega inimeste transpordikulu võib nende takistustest tulenevalt olla tavapärasest suurem ja sissetulek väiksem, mistõttu võivad toetust vajada ka inimesed, kellel on tõine sissetulek.

Eelnõu §-s 11 sätestatakse tööturuteenuse saamise õiguse säilimine, kui töötukassaga on teenuse saamises kokku lepitud ja kui inimese olukord võrreldes kokkuleppimise hetkega muutub. Kokkulepitud teenust on õigus alustada ja alustatud teenust on õigus jätkata vaatamata staatuse muutumisele. Muutuseks võib olla inimese tööturustaatus muutumine: liikumine töötusest tööle või vastupidi, muu sihtrühma kuulumise tunnuse lõppemine, nt kinnipidamisasutusest vabanemine, jõudmine vanaduspensioniiikka või muutus tervises seisundis. Töötutel fikseeritakse teenuse saamise kokkulepe üldjuhul tegevuskavas. Teenuse saamise õiguse säilimisega tagatakse inimesele terviklik abi, mida on algselt vajalikuks peetud, toetades seega laiemalt tema konkurentsivõimet tööturul.

Lõikes 1 sätestatakse tööturuteenuste jätkamise või teenuse saamise õiguse säilimine, kui inimese olukord muutub võrreldes tööturuteenuse kokkuleppimise hetkega või teenusel osalemise jooksul, st lõpeb tema töötustaatus (punkt 1) või muutub inimese vastavus teenuse saamise tingimustele (punkt 2). Kui inimene teenuse saamise tingimustele enam ei vasta, st muutub tema tervises seisund või tal tekib õigus saada sarnast teenust mingil muul alusel, võib ta juba alustatud teenusel lõpuni osaleda. Punkti 1 kohaselt on tööturustaatus lõppemisel võimalik jätkata oskuste arendamist toetataval teenustel (tööturukoolitus, tasemeõppes osalemise toetus, kvalifikatsiooni saamise toetamine, tööpraktika, arengutreening) osalemist. Kuivõrd nende teenuste planeerimisel arvestati inimese tulevikuvajadustega, on need sõltumata töötuna arveloleku lõppemisest ja lõpetamist tingivatest asjaoludest või arveloleku lõpetamise alustest, suunatud inimese oskuste täiendamisele ja konkurentsivõime suurendamisele. Samuti säilib õigus teenustele, mis toetavad komplekssete probleemidega inimesi töö leidmisel, tööle rakendumisel ja tööl püsimisel: tööharjutus, nõustamisteenused, kogemusnõustamine, tööalane rehabilitatsioon ja toetatud tööerakendamine.

Punktis 2 nähakse ette võimalus inimese töövõime ulatuse või tervisest tuleneva takistuse muutumise korral saada lõpuni juba alustatud teenuseid teenusel, mis panustavad otseselt võimalusse piiratud töövõime korral töökohta saada või töötamist jätkata. Punktis 3 ei piirata õigust osaleda lõpuni tööalasel rehabilitatsioonil inimesel, kellel tekib õigus sarnasele teenusele sotsiaalvaldkonnas sotsiaalhoolekande seaduse alusel. Selline laiendus on oluline, sest tööalane ja sotsiaalne rehabilitatsioon toetavad küll mõlemad inimese iseseisvat hakkama saamist, kuid on erinevalt sihitatud. Samuti on inimese töövõime toetamise seisukohast oluline viia konkreetsel eesmärgil alustatud rehabilitatsiooniprotsess lõpuni.

Lõikes 2 sätestatakse nende töötajate tööturuteenuse saamise õiguse säilimine, kellega on osalemine erinevate teenuste saamises kokku lepitud. Osade teenuste puhul säilib tööturuteenuse saamise õigus ka pärast töötamise lõpetamist või vanaduspensioniiikka jõudmist. Sellisteks teenusteks on oskuste arendamisega seotud teenused nagu tööturukoolitus ja kvalifikatsiooni saamise toetamine, mille järele vajadus pigem suureneb kui kaob, kui inimene tööta jääb, ja mis on endiselt vajalikud ka pensionieas, kui inimene on planeerinud tööelu jätkata. Pärast töötamise lõppu või vanaduspensioniiikka jõudmist säilib õigus ka nõustamisteenustele ja kogemusnõustamisele, et oleks võimalik probleemide ja takistuste lahendamiseks edasi minna. Tööalase rehabilitatsioonil saavad lõpuni osaleda need töötajad, kes teenusel osalemise ajal jõuavad vanaduspensioniiikka või kellele määratakse ennetähtaegne vanaduspension või kes hakkavad saama vanaduspensionii ootel oleva päästeteenistuja toetust või kellel tekib õigus saada sotsiaalse rehabilitatsiooni teenust või kelle töötamine lõpeb. Tervisest tuleneva takistusega

inimesed, kelle töövõime ulatus või tervisest tulenev takistus teenuse saamise ajal muutub, saavad jätkata teenustega, mis on seotud tervisest tuleneva takistusega. Näiteks kogemusnõustamine, individuaalsed lahendused, tööruumide- ja vahendite kohandamine, tööalane abivahend, tugiisikuga töötamine ja tööalane rehabilitatsioon.

Lõige 3 reguleerib töötaja tasemeõppes osalemise toetuse õiguse säilimist pärast töötamise lõppu või pensioniikka jõudmist. Selleks peab töötaja olema vastava taotluse esitanud töötamise ajal. Tasemeõppes osalemise planeerimisel arvestati inimese tulevikuvajadustega ning sõltumata arveloleku lõppemisest on see suunatud inimese oskuste täiendamisele.

Lõike 4 kohaselt säilib sarnaselt töötaja ja töötajaga ka muul isikul õigus saada teatud teenuseid, milles on kokku lepitud, kui inimese staatus või muud õigused muutuvad. Kui kinnipeetav muu isik vabaneb kinnipidamisasutusest või asub tööle, säilib tal õigus tööturukoolitusele, kvalifikatsiooni saamise toetamisele ja tööpraktikale. Õigus tööturukoolitusele ja kvalifikatsiooni saamise toetamisele säilib ka pensioniealisel muul isikul, kes asub tööle. Koolitus on mõlemal juhul endiselt vajalik, et sihtrühmade toimetulekut tööturul parandada. Muu isik, kes osaleb tööalasel rehabilitatsioonil, saab seda sarnaselt töötajaga jätkata kuni teenuse lõpuni, kui tema tervisest tulenev takistus teenusel osalemise ajal muutub või ta jõuab vanaduspensioniiikka või tal tekib samal ajal õigus saada sotsiaalse rehabilitatsiooni teenust või muutub teenuse osutamise aluseks olev muu asjaolu (nt muu isik lõpetab õpingud, jõuab vanaduspensioniiikka). Sotsiaalse rehabilitatsiooni teenust ja tööalase rehabilitatsiooni teenust siiski samal ajal ei osutata.

Eelnõu §-s 12 sätestatakse tööturuteenuste osutamise ja tööturutoetuste maksmise korraldus. Võrreldes TTTS-iga muudetakse teenuste osutamine ja tööturutoetuste maksmine selgemaks ja läbipaistvamaks – TTTS-is olid korralduslikud küsimused reguleeritud iga teenuse juures eraldi, eelnõus on üldpõhimõtted ühes kohas ja iga tööturuteenuse või -toetuse juures on sätestatud selle teenuse või toetuse spetsiifilised eripärad.

Lõikes 1 sätestatakse tööturuteenuste osutamise korraldamise võimalused. Nii võib töötukassa:

- tööturuteenuseid osutada ise (nt töökeskne nõustamine, karjäärinõustamine);
- sõlmida teenuse osutamiseks lepingu (nt tööharjutus);
- võimaldada inimesel valida sobiva teenusosutaja töötukassa kvalifitseeritud teenuseosutajate seast (nt tööturukoolitus, tööalane rehabilitatsioon, nõustamisteenused) või
- anda haldusakti, mille alusel töötukassa toetab tööturuteenusel osalemist (nt tasemeõppes osalemise toetus), või tasuda teenuse eest või hüvitada selle kulud (nt tõlketeenuse kulu hüvitamine tööandjale rahvusvahelise kaitse saaja töötamise toetamiseks).

Eelnõu alusel osutatakse 28 tööturuteenust. Mitme teenuse osutamine eeldab eri osapoolte, nt tööandja (tööpraktika, palgatoetus jne), KOV-i (nt tööharjutus), spetsiifilise erialase kompetentsiga ja kindlatele tingimustele vastava teenuseosutaja (nt tööalane rehabilitatsioon) kaasamist, mistõttu on põhjendatud teiste asutuste, sh eraettevõtete kaasamine teenuste osutamisse. See aitab tagada ka teenuste kvaliteedi ja kättesaadavuse.

Lõige 2 võimaldab töötukassal seada teenuseosutajatele kvalifitseerimisnõuded ja kehtestada koostööpõhimõtted eesmärgiga sätestada teenuse osutamise täpsemad tingimused ja korraldus. Näiteks võidakse sätestada nõuded teenuseosutajale, sh meeskonnale, töötukassa ja teenuseosutaja vaheline andmevahetus, koostöö teenuse osutamise jooksul, peamised tegevused teenuse osutamiseks, aga ka teenusega kaasnevate dokumentide täitmise ja andmete esitamise suunised, tasumise tingimused ja kord, koostöö peatamise ja lõpetamise asjaolud. Koostööpõhimõtted on leitavad töötukassa kodulehelt. Kvalifitseerimisnõudeid, sh andmevahetust puudutavaid nõudeid, ei sätestata õigusaktis, et oleks võimalik teha muudatusi, kui tehnoloogilise võimekuse kasv võimaldab efektiivsemate lahenduste kasutusele võtmist.

Teenuseosutajaks kvalifitseerimiseks esitab isik vormikohase avalduse, milles esitab vastava teenuse osutamiseks nõutud andmed. Avaldused on leitavad töötukassa kodulehelt. Kui avalduses on esitatud täielikud andmed ja teenuseosutaja vastab koostööpõhimõtetes välja toodud tingimustele, otsustab töötukassa juhatus teenuseosutajate kvalifitseerimise ja kvalifitseeritud

teenuseosutajate nimekirja kandmise. Kvalifitseeritud teenuseosutajad avaldatakse töötukassa kodulehel, kust töötukassa poolt teenusele suunatud inimene saab valida endale sobiva teenuseosutaja ning temaga kontakti võttes kokku leppida teenusele asumise aja. Töötukassa ei suuna inimest konkreetse teenuseosutaja juurde.

Lõikes 3 sätestatakse, et töötukassa tasub tööturuteenuse osutamise eest teenuse osutamise lepingu, koostööpõhimõtete või haldusakti alusel (§ 12 lg-des 1 ja 2 nimetatud dokumendid). See jätab vajaliku paindlikkuse arvestada tasumisel või hüvitamisel osutatava tööturuteenuse eripäraga.

Lõige 4 lubab töötukassal arvestada lõikes 3 käsitletud tasu maksmisel või kulu hüvitamisel asjaoluga, kas teenuseosutaja või tööandja on teenuse osutamisel oma kohustuse nii töötukassa kui ka teenust saanud isiku ees täitnud nõuetekohaselt. Sisuliselt võrdsustab säte töötukassa ja teenuseosutaja või tööandja vahelise suhte võlaõigusliku suhtega saada teenust vastavalt kokkuleppele. Kui teenuseosutaja või tööandja kokkulepitust kinni ei pea, saab tasumisele või hüvitamisele kuuluvat summat vähendada või jätta teenuse eest tasumata või hüvitamata. TTTS-is oli töötukassa samasisuline õigus sätestatud iga teenuse kirjelduse tasandilt, kuid üldise põhimõtena on see toodud eelnõu üldsätetesse.

Lõige 5 avab tööturuteenuste osutamise viisid. TTTS-is ja THP-s 2021–2023 on teenuse osutamise viis reguleeritud eraldi iga teenuse kirjelduses, kuid praktikas on teenuste osutamisel kujunenud sobivad viisid välja vastavalt teenuse iseloomule ja sihtrühma vajadustele, olles samal ajal mõjutatud ka muutuvast ühiskonnast ja sündmustest maailmas. Seetõttu on eelnõus sätestatud üldine põhimõte et tööturuteenuseid võib osutada väga erineval viisil ning osutamise viisi otsustab töötukassa. Tööturuteenuse osutamine saab toimuda nii grupis kui ka individuaalselt ja see sõltub sellest, kas tegemist on teenusega, mida saab osutada korraga suuremale hulgale inimestele, kas see on sihtrühmaspetsiifiline või väga individuaalne ja konkreetsest isikust lähtuv teenus. Ka teenuse osutamise asukohas on toimunud märkimisväärsed muudatusi ning paljudel juhtudel on leitud võimalus osutada teenust vahetu kontakti asemel ka e-keskkonna vahendusel, nt veebiseminarina või järelvaadatavana samuti telefoni teel või infosüsteemi kaudu. Sõltuvalt teenusepakujast saab see toimuda kas töötukassas, teenuseosutaja või tööandja asukohas. Tegemist on avatud loeteluga ning innovaatilised lahendused teenuste osutamises võivad luua uusi ja veel avastamata efektiivseid lahendusi, kuidas teenused inimesteni viia.

Siiski on eelnõus mõne teenuse puhul tehtud erandeid üldpõhimõttest, näiteks piiratakse ära, et teenust osutatakse kindlal viisil. Tööklubi juures on näiteks välja toodud, et tegevus toimub grupis. Sellised piirangud on seotud tööturuteenuse iseloomuga (tööklubi puhul on kogemuste jagamine osalejate vahel teenuse olemuslik osa) ja need on suunatud teenuse eesmärgipärasele osutamisele.

Lõike 6 kohaselt maksab eelnõu alusel toetusi töötukassa. Säte hõlmab nii §-s 10 sätestatud tööturutoetusi kui ka neid toetusi, mida makstakse tööturuteenuste raames (nt ettevõtluse alustamise toetus, tasemeõppes osalemise toetus). Üldjuhul makstakse toetus inimese pangakontole. Sättes eristatakse, kas toetus makstakse Eesti või välisriigi pangakontole, esimesel juhul toimub see töötukassa kulul, välisriigi konto korral aga saaja kulul. Üksnes juhul, kui inimene on esitanud elektroonilise, notariaalselt tõestatud või töötukassas vormistatud kirjaliku avalduse, on töötukassal õigus maksta toetus teise isiku Eesti pangakontole. Sarnaselt on toetuste maksmine olnud korraldatud ka seni.

Lõikes 7 sätestatakse, et kõik eelnõus sätestatud tööturuteenuste määrad sisaldavad käibemaksu. Kehtivas regulatsioonis seda sätestatud ei ole, kuid praktikas sisaldavad kõik tasud ka praegu käibemaksu. Säte on vajalik õigusselguse huvides, sest teenuseosutajatel on sellega sageli segadus ja nad peavad seda üle küsima.

Eelnõu §-s 13 sätestatakse tööturuteenustes osalemise üle arvestuse pidamine ning teenuse osutamisega seotud andmete ja dokumentide esitamine. TTTS-is ja THP-s 2021–2023 on arvestuse pidamine ja andmete esitamine reguleeritud iga teenuse juures eraldi. Eelnõus on

üldised regulatsioonid toodud üldsätetes ning § 12 kohaselt lepitakse täpsem andmete ja dokumentide vahetamine kokku tegevuskavas, halduslepingus, haldusaktis või koostööpõhimõtetes.

Lõige 1 kohustab teenuseosutajat või tööandjat pidama arvestust selle kohta, kes tema osutataval tööturuteenusel osalevad, ning esitama andmed (nt kas inimene osales teenusel kuidas teenust osutati jms) töötukassale töötukassa määratud ajal ja viisil. Vastav kohustus kaasneb lõikes 1 sätestatud teenuste osutamisega, mida saab osutada teenuseosutaja või tööandja. Andmed on vajalikud osavõtu tõendamiseks, et tasuda selle alusel arve ning maksta osalejatele sõidu- ja majutustoetust ja stipendiumi.

Lõikes 2 sätestatakse, et inimene, tööandja või teenuseosutaja esitab töötukassale teenuse osutamisega seotud andmed ja dokumendid töötukassa määratud tähtajal ja viisil. Eelnõu § 12 lõike 1 kohaselt lepitakse see teenuseosutaja, tööandja või inimesega kokku tegevuskavas, halduslepingus, haldusaktis, koostööpõhimõtetes vms. Nimetatud sätte alusel saab töötukassa küsida teenuse osutamiseks vajalikke andmeid ja dokumente (nt tegevuskava, teenuse osutamise kokkuvõte). Vajaduse korral teeb töötukassa paikvaatlust, kas teenust osutatakse nõuetekohaselt, ja kogub tõendeid teenuse osutamise kohta.

Eelnõu § 14 reguleerib tööturuteenuse osutamisega seotud andmete vahetamisel kasutatavaid andmevahetuse lahendusi ja keskkondi. Kõik selles paragrahvis välja toodud andmevahetuse lahendused vastavad turvanõuetele.

Lõikes 1 sätestatakse, et töötukassa ja tööalase rehabilitatsiooni teenuse osutaja vahetavad andmeid infosüsteemide andmevahetuskihi (X-tee) kaudu.

1. mail 2023. a jõustus¹ TTTS § 23¹ lõige 2¹, mille kohaselt vahetavad töötukassa ja teenuseosutaja tööalase rehabilitatsiooni teenuse osutamisega seotud andmeid infosüsteemide andmevahetuskihi kaudu. X-tee andmevahetus võimaldab rakendada turvalisemat andmevahetust ning digiteerida ja kiirendada teenuse osutamise protsessi. X-tee andmevahetuse jaoks tuleb tööalase rehabilitatsiooni teenuse osutajal võtta kasutusele kindlatele tehnoloogilistele ja infoturbe nõuetele vastav infosüsteem.

Lõikes 2 sätestatakse tööturuteenused, millega seotud andmete (nt osalemise andmed, koolitusele registreerimise teade, info pakutavate koolituste kohta) vahetus töötukassa ja teenuseosutaja (sh tööandja) vahel toimub töötukassa infosüsteemi kaudu. Nende teenuste osutamine eeldab töötukassa infosüsteemi kasutamist info vahetamiseks (ehk infot ja andmeid ei vahetata nt e-kirja vms teel). Ka seni on nende teenuste osutamisel andmete vahetamine toimunud töötukassa infosüsteemi kaudu.

Lõike 3 kohaselt võivad töötukassa ja tööandja vahetada töövahendusega seotud andmeid ehk andmeid tööandjate ja tööd otsivate inimeste kohta EURESe ehk Euroopa töoturuasutuste töövahenduse võrgustiku andmevahetuskihi kaudu. Selliselt liiguvad andmed tööandjate ja tööd otsivate inimeste vahel Euroopa Liidu liikmesriikide vahel. Nii tööandja, kes asub mõnes muus Euroopa Liidu liikmesriigis, kui ka tööd otsiva inimese andmed jõuavad teineteiseni üksnes juhul, kui tööandja on märkinud, et otsib töötajaid sellest liikmesriigist ja selle liikmesriigi tööd otsiv inimene on märkinud, et soovib selle liikmesriigi tööandjate tööpakkumisi.

Eelnõu § 15 lõigetes 1 ja 2 nähakse ette võimalused, millisel juhul ja millised täiendavad kulud võib töötukassa tööturuteenuste osutamisega seoses katta. Mõeldud ei ole otsesid tööturuteenuse või -toetuse kulusid, vaid olukordi, kus teenuse osutamiseks on vaja kaasata eksperti, koostada eksperthinnangut või tasuda muude kulude eest, mis on vajalikud teenuse osutamiseks (nt abivahendite transpordi, seadistuse, paigalduse, hoolduse, remondi kulud) või

¹ Vaata täpsemalt töötuskindlustuse seaduse, tööturuteenuste ja -toetuste seaduse ja töövõimetoetuse seaduse muutmise seadus 657 SE. Seletuskiri. 02.12.2022.
<https://www.riigikogu.ee/tegevus/eelnoud/eelnou/dcc009fd-85c7-488b-be26-ecf4528aec17>.

teenuse kvaliteedi hindamiseks. Nii näiteks on töötukassal võimalik spetsiifilise terviseprobleemi puhul võimalike abivahendite või kohanduste alternatiivide sobivuse hindamiseks kaasata eksperti või tasuta tööturukoolituse kvaliteedi hindamisel kaasatud vastava koolitusvaldkonna eksperdile vms. Ka seni on töötukassa kasutanud keerukamate teenuste sobivuse ja kvaliteedi hindamiseks ekspertide abi.

Eelnõu §-s 16 sätestatakse töötukassa võimalus hinnata tööturuteenuste kvaliteeti. Eelnõu kohaselt on töötukassal õigus tutvuda tööturuteenuste korraldusega ja kaasata sellesse vajaduse korral ka eksperte. See on vajalik, et tuvastada võimalikke probleeme teenuseosutaja või tööandja töös, tagada inimesele kvaliteetne teenus, mis aitab tal tööd leida või töökohta säilitada, samuti tagada avaliku raha otstarbekas kasutamine ja tuvastada, kas teenust osutatakse vastavalt kokkulepitud tingimustele ja kvaliteediga. Näiteks on töötukassa kehtiva regulatsiooni alusel tutvunud tööpraktika korraldusega, et tagada praktika eesmärkide täimine ning kontrollida kas praktika tase vastab lepingus seatud tingimustele ja et tööandja täidab lepinguga võetud kohustusi. Seni kehtinud õigusaktides reguleeriti tööturuteenuse korraldusega tutvumise õigust iga teenuse juures eraldi, eelnõus on see sätestatud üldise põhimõtena, kuna võib osutuda vajalikuks erinevate teenuste puhul.

Eelnõu 2. peatüki 2. jagu koosneb 29 paragrahvist, milles reguleeritakse 27 tööturuteenuse osutamist ja kahe tööturutoetuse maksmist. Paragrahvides lähtutakse põhimõttest, et esmalt avatakse tööturuteenuse või -toetuse eesmärk (miks teenust osutatakse või toetust makstakse), teiseks kirjeldatakse lühidalt ja üldiselt teenuse sisu (mida tehakse) ning seejärel reguleeritakse vajaduse korral:

- teenuse osutamise või toetuse maksmise tingimusi ja korraldust,
- õigustatud isikute ringi lisatingimustega ning
- täpsustatakse teenuse osutamise viisi (kooskõlas § 12 lg-ga 5).

Eelnõu koondab kokku järgmistes õigusaktides sätestatud tööturuteenused:

- 1) TTTS;
- 2) THP 2021–2023;
- 3) toetuse andmise tingimused tervise- ja tööministri 4. detsembri 2014. a käskkirjaga nr 222 „Tööturuteenuste osutamine tagamaks paremaid võimalusi hõives osalemiseks” kinnitatud toetuse andmise tingimused (edaspidi TAT-2);
- 4) toetuse andmise tingimused sotsiaalkaitseministri ning tervise- ja tööministri 27. märtsi 2015. a käskkirjaga nr 57 „Tööturuteenuste osutamine töövõimereformi sihtrühmale” kinnitatud toetuse andmise tingimused (edaspidi TAT-3);
- 5) toetuse andmise tingimused sotsiaalministri 12.12.2020 käskkirjaga nr 119 „Globaliseerumisega Kohanemise Euroopa Fondi toetuse kasutamise tingimused” (edaspidi EGF TAT);
- 6) toetuse andmise tingimused tervise- ja tööministri 05. juuli 2021. a käskkirjaga nr 78 „Tööturuteenuste osutamine COVID-19 kriisi mõjude leevendamiseks” kinnitatud toetuse andmise tingimused (edaspidi REACT TAT).

Senises õigusraamistikus võivad teenuse tingimused olla reguleeritud mitmes õigusaktis, mistõttu on edaspidi eelnõu muudatusi võrreldud kas konkreetse õigusaktiga või üldistatult kehtiva õigusega, mille all on silmas peetud kõiki teenusele kohalduvaid õigusakte, mille tingimuste koosmõjus teenust osutatakse.

Eelnõu §-s 17 sätestatakse teavitamine tööturu olukorrast ning tööturuteenustest ja -toetustest. Võrreldes TTTS-iga ei ole teenuse sisu oluliselt muutunud.

Lõikes 1 sätestatakse teenuse eesmärk – suurendada inimese teadlikkust tööturust ja selle võimalustest. Tegelemist on üldteenusega, mida § 9 lõike 1 punkti 1 ja lõike 14 punkti 1 kohaselt osutatakse töötule, töötajale, muule isikule ja tööandjale.

Lõike 2 kohaselt antakse teenuse raames teavet tööturu seisu, töötamis- ja õppimisvõimaluste, tööturuteenuste osutamise ja tööturutoetuste maksmise tingimuste ning inimese õiguste ja

kohustuste kohta. Sisuliselt on tegemist töötukassa poole pöördunud inimesele info andmisega vastavalt tema vajadusele. Töötukassa poole on võimalik pöörduda nii kohapeal, telefoni, e-kirja kui muude suhtluskanalite kaudu. Võrreldes TTTS-iga antakse teavet ka õppimisvõimaluste kohta, sest alates 2017. aastast osutab töötukassa ennetavate meetmete raames töötavatele inimestele ja oskusi andvaid teenuseid, samuti saab tööandja töötukassalt tuge oma töötajate oskuste arendamisel.

Eelnõu §-s 18 sätestatakse töövahendusteenuse sisu. Võrreldes TTTS-iga on selgemalt lahti kirjutatud, mis teavet või andmeid töötul ja tööandja vahel vahendatakse.

Lõike 1 kohaselt on teenuse eesmärk abistada töötut, töötajat, muud isikut ja tööandjat (kooskõlas § 9 lg 1 p-ga 2 ja lg 14 p-ga 2) töö ja töötaja leidmisel.

Lõike 2 kohaselt seisneb teenus selles, et vahendatakse inimese ja tööandja vahel töö ja töötaja leidmiseks vajalikku teavet ehk töötukassa sobitab omavahel kokku tööandjate töötukassas avaldatud tööpakkumised ja töötukassa kaudu tööd otsida soovivate inimesed. Erinevalt TTTS-ist on eelnõus välja toodud, et töövahenduse aluseks on tööandja tööpakkumine koos tööpakkumise sisu ehk töökoha kirjelduse ja kandidaadile seatud nõudmistega ning tööd leida sooviva inimese töösoov ning andmed tema oskuste ja kogemuste kohta. Lisaks eeldab töövahendus muu olulise teabe avaldamist nii inimese, tööandja kui värbamise protsessi kohta. Vahendatava teabe avamine eelnõus võimaldab paremini mõista, mis laadi andmeid tööpakkumiste ja kandidaatide kokkusobitamisel kasutatakse.

Erinevalt TTTS-ist on eelnõust välja jäetud sobiva töö mõiste, mis on reguleeritud TöMS-is töötul kohustuste juures (TöMS § 9 lg-d 5 ja 6). Seega säilib töötul siiski kohustus töövahenduse raames sobiva töö pakkumise saamisel see vastu võtta.

Teine oluline muudatus võrreldes kehtiva regulatsiooniga on see, et kaob võimalus osaleda töövahenduse raames ühepäevasel tasustamata proovitööl. Vajadus sellise proovitöö järele tekkis seoses sellega, et kuni 2020. aasta septembrini ei olnud registreeritud töötul võimalik mitte mingisuguses mahus töötada, sest töötamise eest tasu saamise korral töötuna arvelolek lõppes. Seetõttu ei olnud töötud valmis kandideerima, kui konkursi osaks oli nn proovipäev ehk päris töökeskkonnas töö tegemine, mille eest kohustab töölepingu seadus tasu maksma. Nii sätestatigi TTTS-is selle olukorra lahendamiseks tööturuteenuse osana tasustamata proovitöö võimalus. Alates 2020. aasta septembrist tekkis töötul töötuna arvelolekut lõpetamata ajutise töötamise ehk tööampsu võimalus, mistõttu langes ära vajadus proovitöö järele. Praegu saab konkurssidel ja töötaja sobivuse hindamiseks kasutada töökoha vaatlemist ehk varjutamist, koduülesandeid ja teste jms, aga ka tööampsu. Proovitöö lõpetamise kasuks räägib ka proovitöö madal tulemuslikkus (töötukassa andmetel tegid tööandjad 2022. aastal tööpakkumise 15%-le proovitööle suunatutest) ja inimeste rahulolu teenusega (ebavõrdne kohtlemine mittetöötutest proovijatega ja tööampsu raames samalaadse tegevuse proovijatega).

Eelnõu §-s 19 sätestatakse karjääriinfo vahendamise teenus. Eelnõuga hõlmatakse karjääriinfo vahendamise teenusesse varem eraldi teenusena reguleeritud tööotsingunõustamine, mille alusel korraldati muu hulgas ka tööotsingu töötube ja EURESe temaatilisi töötube. Teenuse sisu pole seejuures oluliselt muutunud. Eelnõu alusel osutatakse karjääriinfo vahendamise teenust kõigile inimestele sõltumata vanusest ja tööturustaatuselt, et abistada neid haridus- ja tööturuinfo leidmisel, selle asja- ja ajakohasuse hindamisel, tööle ja kooli kandideerimisel ning kandideerimisdokumentide ettevalmistamisel. Sellega toetatakse inimese karjääri kujundamist.

Lõike 1 kohaselt on teenuse eesmärk toetada inimest haridus- ja tööturuvalikuteks vajaliku teabe otsimisel ning infootsinguoskuste ja muude karjäärikujundamisega seotud oskuste arendamisel. Selle tulemusel kasvab inimese teadlikkus oma tööalastest võimalustest ja ametikohtadest, mis võiksid talle sobida, samuti õpingutest, mis võiksid talle vajalikud olla. Samuti paraneb oskus planeerida seatud tööalaste eesmärkide saavutamiseks vajalikke samme.

Lõikes 2 on selgitatud, milles inimest karjääriinfo vahendamise raames juhendatakse. Erinevalt tööturust ning tööturuteenustest ja -toetustest teavitamise teenusest, mis keskendub tööturu olukorrale, töötamis- ja õppimisvõimalustele, on karjääriinfo vahendamise teenuse suurem fookus tegevustel, mis on seotud mõtestatud karjäärivaliku ning selleks vajaliku info otsimise, analüüsimise või nt edukaks kandideerimiseks valmistumisega. Keskendutakse enam neile, kellel on ees üleminekud haridussüsteemis või tööturul, nt õpilased ja töötuna registreeritud inimesed, aga ka teised sihtrühmad. Enam pööratakse tähelepanu õpilastele ja töötutele, et toetada neid endast ja tööturust lähtuvate valikute tegemisel ja nende suunas sihipäraste sammude astumisel, et seeläbi ennetada läbimõttlemata valikuid karjääriteel ja kiiret ümberõppe vajadust.

Lõikes 3 on välja toodud, et karjääriinfo vahendamise teenuse osutamine võib muu hulgas toimuda grupitegevusena tööotsingu töötoas, sealhulgas EURESe temaatilises töötoas, kus jagatakse infot teistes Euroopa Liidu riikides töötamise ja elamise võimaluste kohta. Tööotsingu töötoas osalemisel makstakse töötule sõidu- ja majutustoetust kooskõlas eelnõu § 10 lõike 2 punktiga 1. Teiste karjääriinfo vahendamise teenuse raames toimuvate individuaalsete ja grupitegevuste korral sõidu- ja majutustoetust ei maksta.

Eelnõu §-s 20 sätestatakse karjäärinõustamine, mille eesmärk on suurendada inimeste karjäärialast eneseteadlikkust, teadlikkust tööjõu vajadustest ja arengusuundadest ning nõustada teda karjääri kujundamise küsimustes. Võrreldes kehtiva õigusega ei ole teenuse tingimused muutunud. Karjäärinõustamist osutatakse kõigile vajajatele sõltumata vanusest ja tööturustaatusast, et toetada inimesi karjäärikujundamise küsimustes erinevates eluetappides ning seeläbi suurendada õppes ja tööturul aktiivset osalemist. Erinevalt karjääriinfo vahendamisest keskendub karjäärinõustamine enam inimese eneseanalüüsile ja tema individuaalsetele oskustele ja huvidele ning nende seostamisele tööturu vajaduste ja võimalustega.

Karjäärinõustamise abil avardatakse inimese teadlikkust talle sobivatest võimalikest karjääriteedest ning julgustatakse tegema enda oskuste, huvid ja teadmiste põhjal karjäärivalikuid, mh ka valikuid, mis ületavad soostereotüüpe meestele ja naistele sobilike tööde ja tegevusalade kohta. Samuti informeeritakse valikuvõimalustest, mis vastavad tööturu arengusuundadele ning toetavad seega stabiilset ja kvaliteetset hõivet. Enim on fookuses inimesed, kellel seisavad ees üleminekud haridussüsteemis või tööturul, nt õpilased, töötuna registreeritud inimesed ja töötavad inimesed, kelle oskused on tööturu vajadusi silmas pidades vananenud või kes ei saa oma senisel töökohal tervise tõttu jätkata.

Eelnõu §-s 21 sätestatakse töökeskse nõustamise teenus. Kehtivas regulatsioonis ei ole töökeskne nõustamine eraldi tööturuteenus. TTTS-i kohaselt on töötukassasse vastuvõtule tulemine töötü kohustus. Töötukassasse vastuvõtule tulemisel osaleb inimene nõustamisel, mis eeldab sisulist aktiivset osalemist, et leida töö ja ületada tööle asumise takistused. Seetõttu on TöMS-ist töötukassa vastuvõtule tulemine välja jäetud ning see on asendatud töökesksel nõustamisel osalemisega. Töökeskse nõustamise tööturumeede hõlmab muu hulgas töökeskse nõustamise teenust. Töökesksele nõustamisele on eelnõu § 9 kohaselt õigus töötul, muul isikul ja töötajal.

Lõike 1 kohaselt on töökeskse nõustamise eesmärk aidata kaasa sellele, et inimene leiaks endale sobiva töökoha või suudaks leitud töökohaga kohaneda ja seda säilitada, ennetades töösuhte katkemist nt oskuste, võimete või tervisega seotud piirangute tõttu. Töökeskse nõustamist, nagu ka karjäärinõustamist, osutavad töötukassa töötajad.

Lõikes 2 sätestatakse töökeskse nõustamise sisu. Töökeskne nõustamine koos töövahendusega on töötukassa põhitegevus, mis hõlmab inimese töötamist mõjutavate asjaolude väljaselgitamist ning tööotsinguks ja töötamiseks vajalike teenuste ja muu abi, sh tööandjapoolse abi planeerimist ja korraldamist. Töökeskse nõustamise käigus hinnatakse inimese olukorda ja vajadust eelnõus reguleeritud tööturuteenuste järele ning toetatakse inimest nende teenuste kasutamisel. Töökeskse nõustamise käigus koostatakse igale inimesele personaalne tegevuskava, mille alusel vahendatakse sobivaid tööpakkumisi, osutatakse tööturuteenuseid ja muud tööle saamiseks vajalikku abi, nt sidumine vajalike sotsiaalteenustega. Tegevuskava koostatakse ka inimesele, kes

ei ole töötuna registreeritud, kuid vajab töötukassa teenuseid, nt oskuste arendamiseks (töötavad inimesed), uuele tööle liikumisel (koondamisteatega töötajad) või töö püsimiseks (vähenenud töövõimega inimesed, kes vajavad tööalase rehabilitatsiooni teenust).

Lõigetes 3 ja 4 sätestatakse teenuse osutamise sagedus. Lõikes 3 täpsustatakse TöMS § 9 lõike 1 punktist 2 tulenevat töötule kohustust osaleda töökeskesel nõustamisel. Töötule peab töökeskesel nõustamisel osalema vähemalt üks kord 30 päeva jooksul, mis võimaldab pakkuda inimesele õigel ajal tuge tööotsingutes ning ennetada pikaajalist töötust. Lõike 4 kohaselt ei ole teenus töötajale ega muule isikule kohustuslik ning seda osutatakse eelkõige kui on vaja välja selgitada teiste teenuste vajadus. Nõustamise sageduse üle otsustamisel lähtutakse vajadusest ja inimese suutlikkusest leida töö iseseisvalt.

Lõige 5 täpsustab, millistel juhtudel osutatakse töötule teenust ka peale tööle asumist. Töövahendus ja töö leidmist toetavate teenuste pakkumine ning töötaja ettevalmistamine töötamiseks ei pruugi olla piisav. Tööturul haavatavamas olukorras olevate inimeste puhul võib sageli märgata, kuidas lühikesed töötamise perioodid vahelduvad töötuse perioodidega. Enamasti on selle taga sotsiaalsed ja tervisega seotud probleemid. Seetõttu võib töökeskse nõustamise tulemusel tööle saanud inimestele pakkuda jätkutuge, et ennetada töösuhte katkemist nt oskuste, võimete, tervisega seotud piirangute või motivatsiooni puudumise tõttu. Jätkutoena pakutakse töökeskset nõustamist piiratud aja jooksul, kuni kuus kuud. Vajaduse korral ja töötaja nõusolekul kaasatakse töötaja nõustamisse ka tööandjat. Senine praktika on näidanud, et tööle asunud inimene võib vajada täiendavat tuge just töötamise esimestel kuudel, kui töösuhte lõpetamine on tihti tingitud vähese tööharjumuse või töökeskkonnas ilmnenud takistuste tõttu.

Eelnõu §-s 22 sätestatakse tööklubi teenus. Kehtivas regulatsioonis tööklubi eraldi teenusena reguleeritud ei ole, kuid see on tegevusena välja toodud THP-s sätestatud tööotsingunõustamise all. Eelnõus on tööklubi eraldiseisev teenus. Tööklubi osutatakse nii töötule, töötajale (välja arvatud TöMS § 3 lg 1 p-s 5 nimetatud isik), samuti koondamisteatega töötajale, kinnipeetavale töötajale, tervisest tuleneva takistusega töötajale, muule isikule, kinnipeetavale muule isikule, pensioniealisele muule isikule ning tervisest tuleneva takistusega muule isikule.

Vastavalt **lõikele 1** on tööklubi eesmärk suurendada inimese tööturul osalemise motivatsiooni ning valmistada teda ette töö otsimiseks ja tööeluks.

Lõike 2 kohaselt toimub teenuse pakkumine juhendamisenä grupitegevuse vormis. Selliselt on võimalik osalejatel jagada kogemusi ning saada tuge nii juhendajalt kui teistelt samas olukorras olevatelt inimestelt. Praktikas on tehtud eraldi grupe näiteks vanusele 55+, noortele jne, kuid üldjuhul kujunevad grupid vastavalt teenusele suunamisele.

Lõikes 3 nähakse ette võimalus, et tööklubi korraldab töötukassa ise või annab vajadusel teenuse osutamise halduslepinguga üle teistele teenusepakkujatele.

Eelnõu §-s 23 sätestatakse tööturukoolitus. Võrreldes TTTS-iga on teenuse eesmärgi ja tingimusi oluliselt täpsustatud. Tööturukoolitust osutatakse eelnõu § 9 kohaselt töötule, teatud tingimustele vastavale töötajale, kinnipeetavale töötajale ja kinnipeetavale või pensioniealisele muule isikule ning koondamisteatega töötajale.

Lõike 1 kohaselt on tööturukoolituse eesmärk toetada inimest tööle rakendumisel või töötamiseks vajalike oskuste omandamisel. Võrreldes TTTS-iga on täpsustatud, et tööturukoolitusel võib õppida nii ameti- kui üldoskusi (varem ameti- või muid oskusi). Sealjuures on üldoskuste all mõeldud oskusi, mis on vajalikud töötamiseks erinevates ametites ja tegevusvaldkondades ning on ühest valdkonnast teise ülekantavad (nt eesti keele, digi- või võõrkeeleskus). Toetamiseks oskuste omandamist, mis on seotud ametitega, kus on tööjõupuudus, tuleb koolituse võimaldamisel arvestada majandustegevusaladel vajaliku tööjõu nõudlusega.

Lõikes 2 nähakse ette, et tööturukoolitus on täienduskoolitus täiskasvanute koolituse seaduse tähenduses, mida võivad korraldada täienduskoolitusasutuse pidajad. Võrreldes kehtiva

regulatsiooniga, võimaldatakse ka töötule üksnes selliseid tööturukoolitusi, mis lõpevad õpiväljundite hindamisega. Seni kehtis see nõue vaid töötavate inimeste tööturukoolitustele. Õpiväljundite saavutamise korral väljastatakse inimesele tunnistus, mis tõendab, et koolitusel saadud teadmised ja oskused on omandatud.

Lõige 3 seab piiri ühe tööturukoolituse kestusele, mis ei või olla pikem kui 12 kuud. Kui põhjendatud asjaoludel (nt õpetaja haigestumise või vääramatu jõu tõttu) ei ole võimalik 12-kuulist koolitust 12 kuu jooksul lõpuni osutada, lükkub koolitusperiood katkestuse võrra edasi, et õpiväljundid saaksid omandatud. Pikemat väljaõpet eeldavate ametite puhul tuleb vajalikud oskused omandada tasemeõppes.

Lõike 4 järgi saab töötukassa otsustada, millisel viisil tööturukoolitust pakkuda: kas hankida vajalik koolitus või rahastada koolitusel osalemist koolituskaardi alusel kvalifitseeritud täienduskoolitusasutuse pidajate pakutavate koolituste seast. Töötukassa hangib üldjuhul koolitusi, mille järele on pidev vajadus (nt arvutikasutuse, eesti keele ja ettevõtluskoolitused) või kui koolituskaardi koolituste osas on ilmnunud olulised kvaliteediprobleemid (nt koolituse õpiväljundid ja maht avatud koolitusturul ei ole kooskõlas kutsestandardiga). Koolituskaardiga rahastab töötukassa avatud koolitusturul koolitusi korraldava täienduskoolitusasutuse koolitusi, kui koolituse korraldaja on töötukassa koolituskaardi koostööpartner. Partnerite kvalifitseerimise nõuded ja koostöö tingimused seab töötukassa. Tööturukoolitust võimaldatakse üldjuhul grüpiõppena ja vaid erandjuhtudel individuaalõppena (nt tervisest tulenev takistus grüpiõppes osalemiseks). Töötajatele koolitusi ei hangita.

Lõige 5 seab tingimused koolituskaardiga pakutava tööturukoolituse tundide mahule. Erinevalt kehtivast regulatsioonist, kus koolitustele mahupiirangut ei ole, saab koolituskaardi alusel pakkuda koolitust, mille kestus on vähemalt 26 akadeemilist tundi (miinimumkestus ei sisalda iseseisvatöö tunde). Vastavalt täiskasvanute koolituse seadusele vastab üks akadeemiline tund 45 minutile. Lühemat koolitust saab pakkuda erandina juhul, kui see on vajalik kutseeksami sooritamiseks, kvalifikatsiooni tõendava dokumendi saamiseks või reguleeritud ametialal töötamiseks (nt esmaabi, tööohutus, toiduhügieen jne). Sätte eesmärk on võimaldada koolituskaardiga eelkõige mahukamaid koolitusi, mille läbimine parandab oluliselt inimese tööalast konkurentsivõimet või toetab inimesi karjääripöördel. Tunnimahu piiri ei seata hankekoolitustele, et võimaldada töötukassal vajaduse korral hankida ka lühemaid koolitusi.

Lõike 6 kohaselt tasub töötukassa koolituskaardi koolitusel osalemise eest kuni 2500 eurot kolme aasta jooksul. 2500 eurot on inimesel võimalik kasutada üheks koolituseks või osadena mitmeks koolituseks. Kui inimene osaleb mitmel koolitusel, on koolituskaardi perioodi ja ülempiiri arvestus jooksev ning algab esimesest koolitusest. Näiteks, kui inimene osaleb jaanuaris 2024 koolitusel maksumusega 1000 eurot, seejärel märtsis 2025 koolitusel maksumusega 1000 eurot ja septembris 2025 koolitusel maksumusega 500 eurot, on tal uuesti võimalus koolituskaardiga koolitust saada kolme aasta möödumisel esimesest koolitusest (st jaanuaris 2027) esimese koolituse summas (st 1000 euro eest). Võrreldes varasemaga pikeneb töötule, kinnipeetavale töötajale, kinnipeetavale või pensioniealisele muule isikule ja koondamisteatega töötajale arvestusperiood ühe aasta võrra, mis võrdsustab selle töötaja koolituskaardi senise arvestusperioodiga. See ei mõjuta oluliselt töötute võimalusi koolitusel osaleda, kuna enamik inimestest osaleb tööturukoolitusel 12 kuu jooksul töötuna registreerimisest. Töötuna registreeritud inimestele säilib erisus, et koolituskaardi alusel toimuva koolituse kulud koos arengutreeningu kuluga kooskõlas §-ga 28 ei või ületada 2500 eurot. Eelnevalt juhina tegutsenud isikutel on võimalus oma kompetentsi arendamiseks osaleda tööturukoolitusel ja/või arengutreeningul. Sihtrühmal on võimalik valida, kas kasutada kompetentside arendamiseks koolitust või arengutreeningut või saavutada tulemus teenuseid kombineerides.

Lõikes 7 täpsustatakse, et koolitusele tuleb registreeruda kuue kuu jooksul alates tegevuskavas kokkulepitud tegevuse kajastamisest. Sama tähtaja jooksul peab täienduskoolitusasutuse pidajalt laekuma töötukassasse ka koolitusele registreerimise teade. Võrreldes kehtiva regulatsiooniga ühtlustatakse tingimused: seatakse ühtne piirang, millise aja jooksul inimene saab koolitusele registreeruda, milleks on kuus kuud. Sätte eesmärk on motiveerida inimest õppima asuma ja

valima koolitus piiratud aja, s.o kuue kuu jooksul. Vajaduse korral saab nõustaja leppida inimesega kokku uue tööturukoolitusel osalemise. Koolitusele registreerimise perioodi regulatsiooni ühtlustamine töötava ja töötu, koondamisteatega töötaja, kinnipeetava töötaja, kinnipeetava muu isiku ja pensioniealise muu isiku jaoks on vajalik osalt selleks, et ühtlustada koolitusega seotud praktikat sihtrühmade üleselt, teisalt selleks, et suunata inimest talle tööturul vajalikke oskusi kiiremini omandama. Seatud ajaline piir on piisav, et inimene leiaks omale sobiva koolituse avatud koolitusturult ja end sellele registreeriks. Pikema perioodi puhul võib koolitusvajadus muutuda.

Lõikes 8 sätestatakse, milliseid tööturukoolitusi võimaldatakse töötule, koondamisteatega töötajale, kinnipeetavale töötajale ning kinnipeetavale või pensioniealisele muule isikule. Selleks kehtestatakse töötukassa poolt nimetatud isikutele võimaldatavate tööturukoolituste õppekavarühmade ja nendesse kuuluvate õppekavade valiku põhimõtted. Kuna tööturukoolituse eesmärk on anda inimesele oskused, mis soodustavad tööle rakendumist ja tööl püsimist, tuleb koolituste rahastamisel arvestada tööjõu nõudlusega ning pakkuda eelkõige koolitusi, mis annavad oskused töötamiseks ametites, kus on tööjõupuudus. Tööturukoolituse õppekavarühmade ja õppekavade loetelu koostab töötukassa koostöös Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi ning Haridus- ja Teadusministeeriumiga, lähtudes tööjõuvajaduse uuringutest, riigi strateegilistest ja valdkondlikest arengukavadest, tööjõuvajadusega seotud statistikast ja muust teabest tööjõu- ja koolitusvajaduse kohta. Tööturukoolituse õppekavarühmade ja nendesse kuuluvate õppekavade loetelu avaldatakse töötukassa veebilehel. Erandina, lähtudes tööturu vajadusest, võib töötukassa võimaldada tööturukoolitust loetelus nimetamata õppekava alusel, (nt õpetada mõnes piirkonnas lähtuvalt tööandja põhjendatud vajadusest ümber koondatud inimesed). Rahastatavate tööturukoolituste loetelu vaadatakse üle ja vajaduse korral uuendatakse vähemalt üks kord aastas.

Lõikes 9 sätestatakse, et koolituse raames võimaldatakse eesti keele koolitusi, mis valmistavad ette eesti keele tasemeeksami või A1-taseme saavutamiseks. Keeleõpet toetatakse eesmärgiga parandada eesti keelest muu emakeelega inimeste võimalust tööd leida, arvestades, et paljudele ametikohtadele kehtivad keeluskusnõuded ning eesti keele oskus on ka üldiselt tööturul nõutud ja vajalik.

Lõikes 10 määratakse kindlaks, millistel tingimustel pakutakse tööturukoolitust koolituskaardi alusel töötajale, kes töötab töölepingu või teenuse osutamiseks sõlmitud võlaõigusliku lepingu alusel või on avalikus teenistuses. Lõike eesmärk on ennetada töötust ja pakkuda töötajatele, kellel on oht kaotada töö oskuste puudumise, tööturu vajadustele mittevastavuse või tervises seisundi tõttu, võimalust omandada tööl püsimiseks vajalikud oskused.

Töötukassa analüüsi ja varasematele uuringute kohaselt on suurem risk kaotada töö töötajatel, kellel puudub eri- või kutsealane haridus või erialaoskused on aegunud ega vasta tööturu vajadustele. Samuti on terviseprobleemidega töötajatel oht tööturult välja langeda, kuna nad ei suuda tervise tõttu samal töökohal jätkata. Terviseprobleemidega töötajate sihtrühm hõlmab ka väljateenitud aastate pensionidele õigust andvatel eri- või kutsealadel töötavaid inimesi (nt väljateenitud aastate pensionide seaduse § 2 alusel kinnitatud riigi-, munitsipaal- või eraetendusasutuse, sihtasutuse tegutseva etendusasutuse või rahvusooperi väljateenitud aastate pensionile õigust omavad artistid (balletitantsija, tantsija, tsirkuseartist, vokaalsolist, puhkpillimängija, nukujuht, koorilaulja)), kellel on tervisest tuleneva kutsealase võimekuse languse tõttu vaja tööhõives püsimiseks ümber õppida või oma oskusi täiendada, et ametit vahetada. Vanemaealiste töötuse määr on küll üldisest töötuse määrast madalam, kuid töötuks jäädes on neil suurem risk jääda töötuks pikaks ajaks või jääda mitteaktiivseks. Lisaks töötavad töötusriskis inimesed sageli madalamapalgalistel töökohtadel, mis tähendab, et nende enda võimalused koolituse eest tasuda on väiksemad. Sellest tulenevalt pakutakse tööturukoolitust töötajale, kui tema sissetulek on madalam kui 12-kordne kolmanda kvartali Eesti keskmine brutokuupalk. Ida-Virumaa põlevkivisektori töötajatele, kellel on suurem täiend- ja ümberõppe vajadus seoses piirkonna üleminekuga kliimasõbralikumale majandusele, on sissetulekukriteeriumist erand tehtud. Kuna sektoris on üldiselt kõrged palgad, piiraks selle kohaldamine nende ligipääsu tööturukoolitusele. Samuti ei ole sissetuleku piirangut seatud tervises seisundi tõttu tööd vahetama pidavatele töötajatele.

Võrreldes kehtiva regulatsiooniga, on kehtestatud nõue, et tööturukoolitust koolituskaardiga võimaldatakse üksnes juhul, kui töötajal on töotuskindlustuse seaduse alusel töotuskindlustusstaazi vähemalt 12 kuud taotlemisele eelneva 36 kuu jooksul. Sätte eesmärk on toetada töötajaid, kes on panustanud solidaarsesse töotuskindlustussüsteemi. See tingimus kehtis ka töötust ennetavate meetmete esmakordsel rakendumisel 2017. aasta mais, kuid kuna 2020. aastast alates rahastati seda teenust ESFi vahenditest, ei olnud töotuskindlustusstaazi nõude rakendamine asjakohane.

Lõike 11 kohaselt osutatakse koondamisteatega ja kinnipeetavale töötajale teenust töötutega samadel alustel (vt ka selgitus § 9 lg-te 7 ja 8 juures).

Lõige 12 sätestab sissetuleku piirmäära, millest lähtuvalt võimaldatakse lõike 10 punktides 1, 2 ja 5 nimetatud töötajale tööturukoolitust. Sissetuleku piirmäära arvestuse aluseks võetakse Maksu- ja Tolliameti andmed sotsiaalmaksuga maksustatavate tasude kohta sotsiaalmaksuseaduse § 2 lõike 1 punktide 1, 3, 4, 6 ja 9 või välislepingu alusel või andmeid summa kohta, millelt makstakse maksu ettevõtlustulu lihtsustatud maksustamise seaduse alusel, ning andmeid välisriigist saadava töötasu kohta. Töötaja sissetulekuks loetakse ka töotuskindlustushüvitis, vanemahüvitis, ajutise töövõimetuse hüvitis ja tööandja makstav haigushüvitis.

Lõige 13 sätestab, kuidas toimub lõike 10 punktis 3 nimetatud töötaja töötamist takistavate terviseprobleemide tõendamine, esitades tõendavate dokumentide näidisloetelu. Säte võimaldab inimesel, kelle tervises seisund on töötamise vältel muutunud ja kes ei ole seetõttu võimeline oma senisel töö jätkama, tõendada muutusi tervises seisundis, kasutades selleks erinevaid tõendeid. Töötukassa hindab tervises seisundi muutuste kohta esitatud tõendusmaterjale individuaalselt, lähtudes inimesest, tema töö iseloomust ja tõendis kirjeldatud probleemidest.

Lõike 14 järgi võimaldab töötukassa lõike 10 punktides 1, 2 ja 4 nimetatud töötajatele koolituskaardi alusel tööturukoolitust, mis valmistavad inimesi ette töötamiseks informatsiooni- ja kommunikatsioonitehnoloogia (edaspidi IKT) erialadel ning põhikutsealadel, mille puhul on Kutsekoja tehtud uuringute alusel näha lähiaastatel kasvavat tööjõuvajadust. Sätte eesmärk on valmistada ette tööjõudu nendesse valdkondadesse, kus Kutsekoja tööjõuvajaduse uuringud on näinud tööjõu nõudluse kasvu. Viimases OSKA üldprognosis aastateks 2022–2031 nähakse jätkuvalt kasvavat vajadust nt tervishoiu ja sotsiaalhoolekande, veonduse ja laonduse eriala lõpetajatest, mistõttu toetab töötukassa nendel põhikutsealadel õppimist. Toetades õppimist valdkondades, kus on prognoositud suurem tööjõuvajadus lähiajal või nõudlus ületab pakkumist juba praegu, on võimalik toetada inimeste ümberõpet valdkondadesse, kus spetsialistidest on enim puudus. Seeläbi toetatakse majanduse arengut ja ennetatakse tööjõupuudust arenevates ja olulistest valdkondades, võimaldades inimestel ühtlasi teha ümberõppe valikuid perspektiivikatesse ametitesse.

Lõikes 15 märgitud töötajatele, kes ei saa tervises seisundi tõttu senise töö tegemist jätkata, võimaldatakse koolitust töötutega samadel tingimustel. See tähendab, et nende töötajate valikuvõimalus on laiem kui teiste töötajate puhul, kuna nende valikud on tervises seisundist tulenevalt juba piiratud.

Lõikes 16 märgitud töötajatele võimaldatakse eesti keele koolitust, mis valmistab ette eesti keele tasemeeksami või A1-taseme saavutamiseks.

Lõige 17 sätestab, et koolitust ei võimaldata, kui koolitaja on töötaja või tema tööandjaga seotud. Säte välistab, et koolitaja (koolitusasutus) on samal ajal koolitust vajava töötaja tööandja ja koolitus toimub tööandja juures, kuna tööturukoolitus ei ole mõeldud selleks, et finantseerida tööandja kohustuste täitmist töötaja ees ega tööandja äritegevust.

Eelnõu §-s 24 sätestatakse tasemeõppes osalemise toetamise teenus, mida osutatakse § 9 kohaselt töötule ja töötajale.

Lõikes 1 sätestatakse toetuse eesmärk, milleks on toetada eri- või kutsealase hariduseta või vananenud haridusega või tervises seisundi, sealhulgas tervisest tuleneva kutsealase võimekuse languse tõttu eri- või kutseala vahetama sunnitud inimesi tasemehariduse omandamisel, kompenseerides osaliselt õppimisega kaasnevad kulud.

Lõikes 2 sätestatakse, millises tasemeõppe astmes toetust määratakse. Toetust makstakse riikliku koolitustellimuse või riigi poolt tegevustoetusega rahastatavate (n-ö tasuta) õppekavade alusel õppima asumisel. Täiendavaid õppekohti ei rahastata. Täpsustatud on, et kutsehariduse õppekavana ei arvestata kutsevaliku õppekava.

Lõikes 3 täpsustatakse tasemeõppes osalemise toetuse saajate sihtrühma, kelleks on töötud ja tööealised (16-aastased kuni vanaduspensioniealised) töötajad, kes töötavad töölepingu või teenuse osutamiseks sõlmitud võlaõigusliku lepingu alusel või on avalikus teenistuses. Sarnaselt töötajate tööturukoolituse saamise tingimusega taastatakse ka siin nõue, et toetust makstakse üksnes töötajale, kellel on töötuskindlustuse seaduse alusel arvestatud töötuskindlustusstaazi vähemalt 12 kuud taotluse esitamisele eelneva 36 kuu jooksul (vt ka selgitus § 23 lg 11 juures).

Tasemeõppes osalemise toetus on mõeldud nendele töötajatele, kellel on teistest suurem risk jääda töötuks oskuste puudumise või aegumise tõttu. Töötukassa analüüsile ja varasematele uuringutele tuginedes on need töötajad, kellel puudub eri- või kutsealane haridus, kelle erialaoskused on aegunud ega vasta tööturu vajadustele ja terviseprobleemidega töötajad.

Eri- või kutsealase hariduseta töötute ja töötajate puhul toetatakse tasemeõpet juhul, kui neil on põhi- või üldkeskhariduse omandamisest või katkestamisest möödunud vähemalt viis aastat või põhiharidus on omandatud mittestatsionaarses õppevormis või üldkeskharidus on omandatud mittestatsionaarses õppevormis ja põhihariduse omandamisest on möödunud vähemalt kaheksa aastat. Tingimuste seadmisel on eeldatud, et esmalt peab ühelt haridustasemelt teisele liikumise ja tasemehariduse omandamise võimalused tagama haridussüsteem. Üksnes juhul, kui see ei ole õnnestunud mõistliku aja jooksul, läheb vastutus üle tööturussüsteemile. Mittestatsionaarses vormis õppijatel on üldjuhul pärast põhihariduse lõpetamist või katkestamist tekkinud paus ning nad omandavad põhi- või üldkeskhariduse hilisemas eas töötamise kõrvalt. Kuna sihtrühm (sarnaselt tervisest tulenevate takistuste tõttu või töö eripärast tulenevalt) on tööturul haavatavas olukorras, on põhjendatud toetada nende tasemeõpet asjakohase tööturumeetmega.

Aegunud oskustega ehk inimestel, kellel on eri- või kutsehariduse omandamisest möödunud vähemalt 15 aastat, toetatakse tasemeõppes osalemist kaasaegsete ja tööturuga kooskõlas olevate oskuste omandamiseks. Tingimuse seadmisel on arvestatud, et viimase eri- või kutsehariduse omandamisest on möödunud piisavalt pikk aeg, tööturul vajalikud oskused on muutunud, mistõttu ei ole inimese oskused kooskõlas tööturuga ning tema konkurentsivõime tööturul võib olla vähenenud. Nii on oluline võimaldada sellel sihtrühmal omandada uued oskused või uus eriala ning seeläbi toetatakse nende jätkusuutlikku osalemist tööturul.

Terviseprobleemidega töötajate ja töötute sihtrühma kuuluvad inimesed, kelle tervises seisund on muutunud selliselt, et nad ei ole võimelised jätkama töötamist varem omandatud erialal ja vajavad seetõttu tööhõives püsimiseks võimalust ümber õppida või oma oskusi täiendada, et vahetada ametit. Sihtrühm hõlmab ka väljateenitud aastate pensionidele õigust andvatel eri- või kutsealadel töötavaid inimesi (nt väljateenitud aastate pensionide seaduse § 2 alusel kinnitatud riigi-, munitsipaal- või eraetendusasutuse, sihtasutuse tegutseva etendusasutuse või rahvuskooperi väljateenitud aastate pensionile õigust omavad artistid (balletitantsija, tantsija, tsirkuseartist, vokaalsolist, puhkpillimängija, nukujuht, koorilaulja), kellel on tervisest tuleneva kutsealase võimekuse languse tõttu vaja tööhõives püsimiseks ümber õppida või oma oskusi täiendada, et ametit vahetada. Ühtlasi võivad eelnimetatud väljateenitud aastate pensionidele õigust andvatel eri- või kutsealadel töötavad inimesed omandada uue eriala ka siis, kui nende tervises seisund ei ole muutunud, kuid nende viimasest omandatud eri- või kutseharidusest on möödunud 15 aastat ning tööturukonkurents püsimiseks on vajalik täiendavate oskuste omandamine või ümber õppimine.

Lõike 4 kohaselt ei pea, tulenevalt lõikest 11, kinnipeetaval töötajal olema lõikes 3 sätestatud 12-kuulist töötuskindlustusstaazi taotluse esitamisele eelneva 36 kuu jooksul, kuna tal ei pruugi seda vanglas viibimise tõttu olemas olla.

Lõige 5 sätestab sarnaselt § 23 lõikega 13, kuidas toimub töötamist takistavate terviseprobleemide tõendamine.

Lõikes 6 on sätestatud tingimused õppekavadele, mille alusel õppima asudes toetust makstakse. Tegemist on õppekavadega, mis valmistavad ette töötamiseks põhikutsealal, mille puhul on Kutsekoja tehtud valdkondliku tööjõuvajaduse uuringuga tuvastatud kasvav tööjõuvajadus ja kus tööjõu nõudlus ületab pakkumist. Õppekavade loetelu uuendatakse vastavalt tööjõuvajaduse uuringute valmimisele. Erandina ei kohaldata eelnimetatud õppekava piirangut isikutele, kelle tööle asumine või töötamine on takistatud puude või tervises seisundi tõttu või kes töötavad väljateenitud aastate pensionile õigust omava artistina, sest nimetatud sihtrühmade puhul on õppekavade valik piiratud tulenevalt tervises seisundist või erialase võimekuse langusest.

Lõikes 7 sätestatakse, et tasemeõppes osalemise toetust makstakse juhul, kui inimene toetuse taotlemise ajal ei õpi kutsehariduse, rakenduskõrghariduse või bakalaureuseõppe õppekaval ning tema seal õppima asumisest ei ole möödunud rohkem kui 60 kalendripäeva. Võrreldes seni kehtinud regulatsiooniga on taotluse esitamise võimalust pikendatud 30 päevalt 60 päevani, et vältida olukorda, kus inimestel jääb taotlus esitamata, kuna nad ei ole sellest võimalusest teadlikud. Taotluse esitamise aja pikendamine võimaldab koolil õppima asunuid informeerida ning suunata inimesi õigel ajal toetust taotlema. Põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse § 2 lõike 7 ja kutseõppeasutuse seaduse § 51 kohaselt võivad üldhariduskool ja kutseõppeasutus tegutseda ühe asutusena, kuid kutseõppeasutuses õppimine ei tähenda alati kutsehariduse omandamist.

Lõige 8 sätestab, et tasemeõppes osalemise toetust makstakse juhul, kui inimene esitab tasemeõppes osalemise toetuse saamiseks taotluse. Tasemeõppesse asumine lepitakse kokku töötukassa nõustajaga kohtumisel ja kokkulepe kinnitatakse inimese tegevuskavas, seejuures tuleb õppima asuda 12 kuu jooksul selles tegevuskavas kokkuleppimisest. Toetuse sihtrühma kuulumist kontrollitakse taotluse esitamise kuupäeval.

Lõike 9 kohaselt ei maksta toetust, kui inimene on taotluse esitamisele eelneva 12 kuu jooksul õpingud katkestanud. Sätte eesmärk on vältida toetuse mittesihotstarbelist kasutamist, st õpingute katkestamist ja uuesti õppesse asumist eesmärgiga saada tasemeõppes osalemise toetust, ning suunata inimest erialavalikut ja õpimotivatsiooni põhjalikumalt läbi mõtlema. Samuti ei kohaldata sätet, kui inimene õppis kõrgkoolis õppe- või koolituskohal, mille õppekulud tuli inimesel endal hüvitada.

Lõige 10 sätestab tasemeõppetoetuse suuruse ühes kuus. Tasemeõppetoetuse suurus on seotud töötutoetuse päevamääraga, olles selle 31-korrutis. Tasemeõppetoetuse suurus muutub koos töötutoetuse päevamääraga muutumisega.

Lõikes 11 sätestatakse tasemeõppes osalemise toetuse maksmise alguskuupäev ja toetuse maksmise periood, kusjuures viidatakse, et akadeemilisel puhkusel viibijale toetust ei maksta. Toetuse maksmine algab inimese õppima asumise alguskuupäevast, mis on märgitud Eesti hariduse infosüsteemis (EHIS). Toetust makstakse õppekava nominaalkestuse jooksul ja õppekava nominaalkestuse hulka ei arvestata õpilase akadeemilist puhkust. Toetust makstakse vaid õppekava nominaalkestuse jooksul, et motiveerida õppesse asunuid omandama valitud eriala õppekavas ette nähtud aja jooksul, soodustades seeläbi kiiremalt erialasesse hõivesse liikumist. Toetust makstakse üks kord kuus eelneva kuu eest.

Enne igakuise toetuse väljamakset teeb töötukassa päringu EHISesse veendumaks, et inimene on jätkuvalt riigi poolt toetataval õppekohal tasemeõppes, inimene ei ole õpinguid katkestanud, ei viibi akadeemilisel puhkusel ega ole asunud õppekohale, mille eest ta ise tasub.

Lõikes 12 sätestatakse, et toetusega võimaldatakse inimesel omandada üks kutse- või kõrgharidus. Sättest tulenevalt ei ole välistatud, et inimene võib teatud tingimustel (vt lõigete 12 ja 13 selgitust) korduvalt õppima asuda ja vahetada ka eriala. Eeldus on siiski, et inimene viib toetatud õpingud lõpuni ning toetuse kasutamine korduvalt õppes osalemiseks on teenuse saamise tingimustega (vt lõigete 12 ja 13 selgitust) selgelt piiratud.

Lõige 13 sätestab, et kui inimene katkestab õpingud, lõpetatakse toetuse maksmine. Kui toetuse maksmine on lõpetatud õpingute katkestamise tõttu, saab töötukassa maksta tasemeõppes osalemise toetust veel ühe kutse- või kõrghariduse omandamiseks. Uuendatud sätte eesmärk on suunata inimesi oma erialavalikut läbi mõtlema ning motiveerida õpingutesse tõsisemalt suhtuma. Töötukassa teenusekasutamise statistika näitab, et pea 43% katkestab õpingud esimesel aastal, 50 inimese puhul on toetust määratud inimesele kaks korda ja ühe puhul kolm korda. Katkestamise põhjuseks võib olla see, et ei suudeta ühendada õppimist ja muu elu või vale erialavalik, mistõttu on oluline teha teadlik ja kaalutletud valik eriala ja õppima asumise suhtes. Sättega võimaldatakse katkestamise korral asuda tasemeõppesse veel vaid ühel korral, kuna eelnev katkestamine võib olla seotud nii valesti valitud erialaga kui ka muude eluliste sündmustega, mille tõttu ei olnud võimalik õpinguid jätkata. Lisaks on taotlemise võimaluse piiramise eesmärk vältida toetuse ärakasutamist, nt korduvkatkestamist ja toetuse taotlemist iga 12 kuu järel.

Lõikes 14 sätestatakse, et kui inimene katkestab õpinguid, kuid asub EHISe andmetel 30 kalendripäeva jooksul õpingute katkestamisest uuesti õppima, jätkatakse tasemeõppetoetuse maksmist. Eesmärk on toetada õpingute jätkamist eelkõige olukorras, kus inimene läheb üle teisele õppekavale (nt oli teinud vale erialavaliku või vabanes õppekoht esimesena eelistatud õppekaval). Toetuse maksmise jätkamise korral lahutatakse uue õppe nominaalkestusest juba välja makstud toetuse perioodid.

Eelnõu §-s 25 sätestatakse kvalifikatsiooni saamise toetamise teenus. Võrreldes kehtiva regulatsiooniga ei ole teenuse sisu oluliselt muutunud. Teenust osutatakse eelnõu § 9 kohaselt töötule, sh õppivale töötule ja tervisest tuleneva takistusega õppivale töötule, töötajale, koondamisteatega töötajale, tervisest tuleneva takistusega töötajale ja kinnipeetavale töötajale.

Lõike 1 kohaselt on kvalifikatsiooni saamise toetamise eesmärk toetada inimest oskuste või kvalifikatsiooni tõendamisel.

Lõigetes 2 ja 3 sätestatakse, et kvalifikatsiooni saamise toetamisel tasutakse töötule, koondamisteatega töötaja, kinnipeetava töötaja ja kinnipeetava muu inimese eest ning hüvitatakse töötajale kutse- või pädevustunnistuse ja mootorsõiduki juhtimise õigust tõendava dokumendi saamisega seotud kulu ja riigilõivu kulu. Töötaja puhul hüvitatakse kulud eeldusega, et ta on ise võimeline esmalt kulud katma, ülejäänud sihtrühmade puhul tasutakse kulud inimese eest, kuna tal ei pruugi olla endal selleks vahendeid töötuse või töötuse riski tõttu.

Kvalifikatsiooni saamisega seotud kuluks ei loeta koolituse kulu. Töötukassa tasub või hüvitab eksamile eelneva konsultatsiooni tasu, eksami ja taotletud tunnistuse tasu, sh riigilõivu ning korduseksamite eest, kui see on asjakohane. Näiteks kui töötaja ei ole sooritanud esimesel katsel mootorsõidukijuhi C-kategooria sõidueksamit ja läheb korduseksamile, kompenseerib töötukassa töötajale ka esimese eksamiga kaasnenud kulud. Eksamiga võivad kaasneda sõiduki rentimise kulud, kui inimene ei saa eksamil kasutada Transpordiameti autot.

Kvalifikatsiooni tõendavate dokumentide saamise kulusid on töötukassa tasunud klientide eest THP või ESFi programmide alusel 2009. aastast. Alates 2017. aasta maist on töötukassa kvalifikatsiooni saamise toetamise kulusid hüvitanud töötavatele inimestele, mille eesmärk on nende kvalifikatsiooni ja seeläbi konkurentsivõime suurendamine pärast töötukassa poolt koolituse eest tasumist.

Nimetatud kulude tasumine ja hüvitamine on vajalik, kuna töölesaamiseks või töötamiseks on sageli nõutavad kvalifikatsiooni tõendavad dokumendid. Näiteks on ameteid (nn õigusaktidega reguleeritud ametid ja kutsed), millel töötamiseks peab olema kutsetunnistus (nt korstnapühkija,

hooldustöötaja, treener, turvatöötaja, pottsepp, mootorsõidukijuhi õpetaja). Lisaks on ameteid, mille puhul annab kutsetunnistus tööle kandideerijale eelise (nt lapsehoidja). Vt reguleeritud ametite ja kutsete kohta <http://www.kutsekoda.ee/et/kutsesysteem/reguleeritudkutset>.

Töötu, koondamisteatega töötaja, kinnipeetava töötaja ja kinnipeetava muu isiku kutse- või pädevustunnistuse ning mootorsõiduki juhtimise õigust tõendava dokumendi saamisega seotud kulu ja riigilõivu kulu tasumisel piirmäära seatud ei ole. THP eesmärk on kõrvaldada töölesaamise takistused ja lühendada töötuse kestust, aidates tööle isikud, kelle töölesaamine on pikaajalise töötuse või muude eriliste takistuste tõttu raskendatud. Eelnimetatud sihtrühmale kvalifikatsiooni saamiseks tasutavate kulude piiramine võib viia olukorrani, kus inimene on koolitusel omandanud tööle asumiseks vajalikud teadmised ja oskused, kuid kvalifikatsioon jääb inimese sissetulekute nappuse või puudumise ja tasutava kulu turuolukorrale mittevastava piirmäära tõttu omandamata.

Lõiked 4 ja 5 sätestavad, et töötajale, välja arvatud koondamisteatega töötajale ja kinnipeetavale töötajale, hüvitatakse kvalifikatsiooni saamiseks tehtud kulu kolme aasta jooksul kuni 500 eurot tingimusel, et ta on eelneva kolme aasta jooksul edukalt läbinud vastava koolituse töötukassa toel. See tagab, et kvalifikatsioon, mille omandamist toetatakse, on hinnatud inimesele eelnevalt vajalikuks. Kulu ei hüvitata, kui töötukassa on inimesele sama eksami kulu juba hüvitanud või tema eest tasunud. Kehtestatud piirmäär 500 eurot kolme aasta jooksul on praktikas osutunud piisavaks. Kolme aasta perioodi arvestamisel võetakse aluseks avalduse esitamise kuupäev, et välistada olukorda, kus tullakse kulude hüvitamist taotlema rohkem kui kolm aastat tagasi läbitud koolitusele. Seega loetakse hüvitamise lõppkuupäevaks avalduse esitamise päev ja referentsperioodi alguskuupäevaks kolm aastat varasem kuupäev, nt 03.03.2023 esitatud avalduse puhul hüvitatakse kvalifikatsiooni saamisega seotud kulud, mis jäävad vahemikku 02.03.2020–03.03.2023.

Eelnõu §-s 26 sätestatakse koolitustoetus, millega toetatakse tööandjaid töötajatele täiend- ja ümberõppe pakkimisel. Koolitustoetusega toetatakse töötajate värbamist kindlatele ametikohtadele ja kohanemist muutustega tööandja majandustegevuses, samuti töötajate eesti keele oskuse ja IKT-oskuste arendamist.

Lõike 2 kohaselt hüvitatakse tööandjale osaliselt töötaja koolitamisega seotud kulud.

Lõikest 3 tuleneb, et kuivõrd värbamise olukorras (punkt 1) makstava koolitustoetuse eesmärk on leevendada tööjõupuudust ning toetada töötajate liikumist valdkondade vahel, on toetust võimalik maksta töötaja teisele ametikohale asumisel või tööle võtmisel põhikutsealale, mille kohta on tööjõuvajaduse uuringuga (OSKA) tuvastatud kasvav tööjõuvajadus ning mille tööjõu nõudlus ületab pakkimist, või erandina töötukassa määratud kutse- või ametialale, mille tööjõuvajadus tuleneb muust, OSKA uuringus põhjendatud asjaolust.

Muutuste olukorras makstava (punkt 2) koolitustoetuse eesmärk on anda töötajatele oskused, mis on vajalikud ettevõtte majandustegevuse ümberkorraldamisega, uue tehnoloogia kasutuselevõtmisega või väliskeskkonnast tingitud kvalifikatsiooninõuete muutumisega (nt muutuvad seaduse või määrusega ette nähtud nõuded ametikohal töötamiseks) kohanemiseks ja töötamise jätkamiseks. Toetatavaid valdkondi ei piirata, sest muutused ei ole planeeritavad ja sõltuvad tööturu olukorrast.

Eesti keele koolituse (punkt 3) valib tööandja vastavalt oma vajadusele. Eelkõige toetatakse eesti keele tasemeeksamiks ettevalmistavaid koolitusi ja eesti keele A1-tasemele jõudmiseks vajalikke koolitusi.

Globaalsed digiteerimise ja automatiseerimise trendid mõjutavad oluliselt ka ettevõtete ja Eesti majanduse konkurentsivõimet pikemas perspektiivis.² See omakorda tähendab, et töötajatel on

² Arenguseire Keskus, 2018. Tööturg 2035. Tööturu tulevikusuunad ja -stsenaariumid. Tallinn: Arenguseire Keskus. https://www.riigikogu.ee/wpcms/wp-content/uploads/2018/08/tooturg_2035_tooturu_tulevikusuunad_ja_stsenaariumid_A4_veeb.pdf.

vaja omandada IKT-oskused (punkt 4) või neid täiendada. Toetuse eesmärk on eelkõige toetada ja selle kaudu soodustada tööandjate pikaajalisi ja mahukamaid investeeringuid töötajate IKT-oskuste arendamisse. Tööandja saab ise otsustada, millist üldist ja/või erialast IKT-oskust tema töötajad vajavad.

Lõige 4 nimetab koolitustoetuse taotlejana eraõiguslikku juriidilist isikut, füüsilisest isikust ettevõtjat tööandjana ja kohaliku omavalitsuse üksuse asutust. Koolitustoetus on suunatud laiapõhjaselt erinevatele tööandjatele, et värvata töötajaid tööjõupuuduses olevates valdkondades ning toetada töötajate kohanemist muutuste olukorras.

Koolitustoetuse taotlemiseks esitab tööandja töötukassale põhjendatud taotluse ja õppekava, mida hindab muutuste olukorras toetuse taotlemisel töötukassa komisjon. Komisjoni töösse võib töötukassa kaasata valdkonna koolitusvajadust tundvaid eksperte, näiteks Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumist, Sotsiaalministeeriumist, Haridus- ja Teadusministeeriumist või Kutsekojast, samuti erialaliitudest. Näiteks saab Haridus- ja Teadusministeeriumi esindaja juhtida komisjoni tähelepanu olukordadele, kus ministeerium pakub ise tööandjatele lahendusi, mida tasub tööandjal oma töötajate õpetamisel kasutada.

Lõige 5 sätestab, et koolitustoetuse taotlemisel töötajate tööle võtmisel (värbamise olukorras) otsib tööandja esmalt vaba töökoha täitmiseks töötukassa vahendusel sobivaid töötajaid registreeritud töötute seast, avaldades töötukassa portaalis töökuulutuse. Ka personaliotsingu firma võib avaldada tööandja nimel töötukassa portaalis töökuulutuse. Kui tööandja ei leia töötukassa vahendusel sobivat töötajat, võib ta töötaja leida muul viisil, sh oma ettevõttest, ja taotleda tema tööle või uuele ametikohale võtmiseks toetust. Nimetatud nõude eesmärk on pakkuda esmalt võimalust rakendada tööle registreeritud töötutel, kes vastavad tööandja otsitavale kandidaadile seatud nõuetele.

Lõige 6 avab lõike 3 punktis 2 sätestatud toetuse saamise eeldused. Majandustegevuse ümberkorraldamisena käsitatakse muu hulgas olukorda, kui olulisel määral muutub ettevõtte tootmis- või teenindusprotsess, ettevõtte liigub uuele sihtturule või uude tegevusvaldkonda ning sellega kaasneb muutus ettevõtte töötajate arvus.

Kvalifikatsiooninõuete uuenemise olukorras toetab töötukassa töötajate koolitamist juhul, kui muudatused on tingitud välistest asjaoludest, näiteks on hiljuti muutunud või on muutumas ette nähtud nõuded ametikohal töötamiseks või uueneb oluliselt kutsestandard. Kvalifikatsiooninõuete uuenemise olukorras toetab töötukassa töötajate koolitamist juhul, kui muudatus on jõustunud taotluse esitamisele eelneva kahe aasta jooksul.

Uue tehnoloogia kasutusele võtmisega on tegemist juhul, kui võetakse kasutusele uued seadmed (nt uued tootmisliinid, tootmispingid, tööstusrobotid jne) või masinad ja muudatus on toimunud taotluse esitamisele eelneva kahe aasta jooksul.

Lõige 7 sätestab, et muutuste olukorras, eesti keele oskuse või IKT-oskuste omandamise toetamiseks makstakse koolitustoetust juhul, kui tööandja on töötuskindlustuse seaduses sätestatud korras maksnud tööandja töötuskindlustusmakset vähemalt 24 kuul taotluse esitamisele eelneva 36 kuu jooksul. Seega eeldatakse, et tegemist on toimiva ettevõttega, kellel on töölepinguga töötavad töötajad ja kes on töötuskindlustussüsteemi panustanud. Värbamise olukorras saab koolitustoetust taotleda ka alustav ettevõtja ja ei eeldata tööandja eelnevat panustamist töötuskindlustussüsteemi.

Lõike 8 kohaselt ei maksta koolitustoetust sellise töötaja eest, kellega toetust taotlev tööandja on taotluse esitamisele eelneva kuue kuu jooksul töölepingu üles öelnud töölepingu seaduse § 89 alusel. Sätte eesmärk on vältida töösuhte lõpetamist ja sama inimese uuesti värbamist olukorras, kus inimese oskused vajavad uuendamist, kuid majanduslikel põhjustel ei ole tööandja võimeline seda ise tegema. Määruses on sätestatud kuue kuu piirang, mis on piisavalt pikk aeg, mille jooksul ei ole tööandjal võimalik tööd ümber korraldada uut inimest värbamata ning töötajal on majanduslikult ebamõistlik oodata eelmise tööandja juurde uuesti tööle asumist.

Lõige 9 sätestab toetatava koolituse mahu. Koolituse maht peab olema vähemalt 50 akadeemilist tundi (1 akadeemiline tund = 45 minutit) ja koolituse maksimaalne pikkus võib olla 12 kuud. Koolituse õppekava võib koosneda erinevatest moodulitest, sisaldades vajaduse korral ka iseseisva töö tunde ja ettevõttes toimuvat praktilist õpet. Nõude eesmärk on toetada töötajate koolitusi, mis on tavapärasest suurema mahuga ja seega tööandjale kulukad.

Koolitustoetusega toetatakse üldjuhul tingimustele vastavate täienduskoolituste pakkumist. Töötukassa võib toetada ka tasemeõpet, kuid seegi peab mahtuma 12 kuu sisse, eelkõige juhul, kui tööandja vajadusest lähtuvalt on vaja õppekava või õppe korraldust kohandada või õpe on tasuline. Tööandjal on tasemeõppe puhul võimalik taotleda tööjõukulude katmist töötaja koolitusel osaletud aja eest iga koolitustunni kohta töölepingu seaduse § 29 lõike 5 alusel kehtestatud tunnitöötasu alammääras, mis kehtib koolitustoetuse otsuse tegemise ajal. Tööandjal on võimalik luua koostöös täienduskoolitusasutusega enda vajadustele sobiv õppekava või valida töötajate koolitamiseks koolitusturul pakutav koolitus. Õppekava valimisel ja koostamisel lähtutakse haridus- ja teadusministri määrmises „Täienduskoolituse standard“ täienduskoolituse õppekavale kehtestatud nõuetest.

Lõike 10 kohaselt makstakse koolitustoetust, kui koolituse korraldaja on täienduskoolitusasutuse pidaja. Koolitust võib korraldada muu teenuseosutaja erandjuhtudel, kui soovitud täienduskoolitust ei korralda ükski täienduskoolitusasutuse pidaja. Ka viimasel juhul peab koolitus vastama täienduskoolituse standardis sätestatud nõuetele ehk koolitus toimub vastavalt õpiväljundipõhisele õppekavale ja selle läbimist kinnitab tõend või tunnistus. Seega toetatakse tööandjaid töötajate koolitamisel nii koolitusturul pakutavate õppekavade alusel kui ka olukorras, kus koolitusturul sobilikku õpet ei pakuta (nt puudub tehnoloogia arengut arvestav õppekava või on vajalikud valdkonnaülesed oskused) ja uus õppekava tuleb vastavalt tööandja vajadustele luua.

Eesti keele koolituse puhul on oluline, et koolitusasutusel on olemas tegevusluba, mis annab kindluse eesti keele koolituse õppekavade ja eesti keele õpetajate kvaliteedi kohta, sest Keeleamet on need kinnitanud. See tagab tööandjale ka võimaluse jätkata eesti keele õpet sama koolitusasutuse juures eesti keele A1-oskustasemest edasi.

Lõige 11 sätestab kulud, mille eest koolitustoetust makstakse. Tööandjale makstakse koolitustoetust koolituskulu eest ja töötaja koolitusel osaletud tööaja eest.

Töötaja koolitusel osaletud aja eest hüvitatav töötasu summa arvestatakse iga koolitustunni kohta tunnitöötasu alammääras, mis kehtib koolitustoetuse maksmise otsuse tegemise ajal. Sätte eesmärk on kompenseerida tööandjale osaliselt tööjõukulu selle aja eest, kui töötaja ei saa tegeleda tavapäraste tööülesannetega, vaid osaleb koolitusel. Mitme uuringu tulemused on näidanud, et tööandjate hinnangul takistab töötajatele koolituse pakkumist nii koolituse kõrge hind kui ka töötajate liigne hõivatus ja suur töökoormus.³ Koolitatavate tööjõukulu kompenseerimist loetakse abikõlblikuks ka Euroopa Komisjoni riigiabi reguleeriva üldise grupierandi määrmise kohaselt.

Koolituskulude eest toetuse saamiseks tuleb tööandjal esitada töötukassale koolituse arve ja selle pangaülekandega tasumist tõendav dokument. Säte välistab sularahatehingud.

Kui koolitus toimub väljaspool Eestit, on võimalik toetust saada ka töötaja koolitusel osalemisega seotud sõidukulude hüvitamiseks. Sõidukulude eest makstakse tööandjale koolitustoetust tööandja esitatud arve ja selle pangaülekandega tasumist tõendava dokumendi alusel.

Lõigetes 12 ja 13 sätestatakse koolitustoetuse määrad ja ülemmäär töötaja kohta kolme aasta jooksul. Tööandjal säilib üldjuhul töötaja koolituskulude katmisel omavastutus. Töötukassa võib maksta tööandjale kulude kogusummast kuni 80%, kuid kõige rohkem 2500 eurot ühe töötaja

³ Järve, J., Räis, M-L., Seppo, I. (2012) Erialase tasemehariduseta isikute osalemine elukestvas õppes. Eesti Rakendusüuringute Keskus CentAR.

kohta. Erandiks on juhtum, kui töötaja värvatakse töötukassas töötuna arvel olevate isikute seast, misjuhul võib toetus olla kuni 100% kulude kogusummast, kuid kõige rohkem 2500 eurot ühe töötaja kohta. Kui koolitustoetust taotleval tööandjal on vähese tähtsusega abi (VTA) ülemmäär täitunud, hüvitatakse toetuse andmisel üldise grupierandi määruse alusel kulude kogusummast kuni 50%, kuid kõige rohkem 2500 eurot ühe töötaja kohta. Samale tööandjale makstakse erinevatel alustel (nt kui sama töötaja koolitust toetatakse esmalt kuni 100% ulatuses, kuna tööandja värbab töötuna arvel oleva inimese, ning seejärel kuni 80% ulatuses eesti keele oskuse arendamiseks) koolitustoetust sama töötaja eest kokku kuni 2500 eurot kolme aasta jooksul. See säte tagab koolitustoetuse sihipärase kasutamise ja rahastamise jätkusuutlikkuse.

Lõige 14 sätestab töötukassale võimaluse koolitustoetuse andmisest keelduda või seda vähendada juhul, kui taotletud kulud on põhjendamatud. Selle sätte eesmärk on tagada koolitustoetuse sihipärane kasutamine, näiteks juhul, kui valitud koolituse planeeritud kestus ei ole kooskõlas koolituse jooksul omandatavate õpiväljundite mahuga, st planeeritud ajaga ei ole võimalik soovitud oskusi omandada või koolituse maksumus on turuhinnast oluliselt kõrgem.

Lõige 15 sätestab, et koolitustoetuse taotlus tuleb esitada enne koolituse algust ja et värbamise olukorras saab taotluse esitada kuni nelja kuu jooksul töötaja tööle asumisest, sh võib tööandja ametikohale võtta tööle juba olemasoleva töötaja, sel juhul arvestatakse nelja kuud ametikoha vahetusest arvates. Punktis 2 sätestatakse, et koolitustoetust makstakse, kui kulusid tõendavad dokumendid on töötukassale esitatud kuue kuu jooksul koolituse lõppemisest.

Lõige 16 on uus regulatsioon võrreldes seni kehtinuga. See võimaldab koolitustoetuse maksmise otsuse tegemise ajal jälgida kas tööandja või koolitaja tegevus on jätkusuutlik ja õiguskuulelik. Koolitustoetust ei määrata punktide 1 ja 2 kohaselt juhul, kui tööandja või koolitaja majandustegevus on lõppemas likvideerimise või pankrotistumise tõttu, samuti juhul, kui tööandja või koolitaja ei ole kinni pidanud töötukassaga sõlmitud kokkulepetest, rikkudes haldus- või hankelepinguid, sh pole järginud koolituskardi koostööpõhimõtteid (vt täpsemalt § 12 lg 3 selgitused). Tööandjal on kohustus esitada äriregistrile tähtajaks majandusaasta aruanne, mis võimaldab töötukassa komisjonil hinnata muutuste aega ja ulatust (nt liikumine välisurgudele, käibekasv aastate kaupa jms), seega on oluline, teenuse pakkumiseks peab isik olema selle tähtajaks esitanud (punkt 3). Koolitustoetust ei määrata punkti 4 kohaselt ka juhul, kui otsuse tegemise ajal on tööandjal riigi ees maksuvõlg, mis kokku (kõik maksud, maksed ja intress) on 100 eurot või suurem ja on ajatamata. Määruses mõistetakse maksuvõlga maksukorralduse seaduse § 32 tähenduses. Maksuvõlga on võimalik kontrollida ja jälgida äriregistris.

Lõige 17 sätestab, et koolitustoetust ei maksta, kui tööandja on ise taotluses märgitud koolituse koolitaja või kui tööandja ja koolitaja (koolitusasutus) on seotud, ning täpsustab, keda loetakse tööandjaga seotuks. Säte välistab, et koolitaja (koolitusasutus) on samal ajal koolitust vajava töötaja tööandja ja koolitus toimub tööandja juures. Koolitustoetus ei ole mõeldud selleks, et finantseerida tööandja kohustuste täitmist töötaja ees ega tööandja äritegevust. Töölepingu seaduse § 28 lõike 2 punkti 5 kohaselt peab tööandja tagama töötajale tööalaste teadmiste ja oskuste arendamiseks tööandja ettevõtte huvidest lähtuva koolituse ning kandma koolituskulud ja maksma koolituse ajal keskmist töötasu.

Lõige 18 sätestab töötukassa õiguse koolitustoetuse andmise otsust muuta (sh toetust vähendada) või otsus põhjendatud juhul kehtetuks tunnistada. Sätte vajadus on tingitud olukordadest, kus paikvaatluse käigus selgub, et koolituse tase ja kvaliteet on niivõrd kehv, et tegelik eesmärk jääb saavutamata. Samuti on praktikas esinenud olukordi, kus algselt intensiivsena plaanitud praktiline koolitus venitatakse pikale perioodile nii, et igal päeval toimub üks tund, ja tekib küsimus, kas selliselt on võimalik vajalikud teadmised ja oskused omandada. Haldusmenetluse seaduse § 66 lõiked 2 ja 3 sätestavad ammendava loetelu, millal saab õiguspärast haldusakti vastavalt edasiulatuvalt või tagasiulatuvalt muuta või kehtetuks tunnistada. Üheks selle eelduseks on, et see on lubatud õigusaktiga või kui selleks on jäetud võimalus haldusaktis. Koolituse eesmärgiga seotud võimalus koolitustoetuse andmise otsus kehtetuks tunnistada tuleb sätestada õigusaktis, mitte haldusaktis, kuna see asjaolu peab juba koolitust valides olema tööandjale teada.

Eelnõu §-s 27 sätestatakse tööpraktika teenus. Võrreldes TTTS-iga ei ole teenuse sisu oluliselt muutunud. Tööpraktika teenust osutatakse eelnõu § 9 kohaselt töötule, kinnipeetavale muule isikule ja pensioniealisele muule isikule. Võrreldes TTTS-is sätestatuga ei osutata tööpraktika teenust enam avavanglas kinnipeetavale isikule, kes töötab, ega koondamisteatega töötajale. Avavanglas kinnipeetavad isikud, kes töötavad, ei saa üldjuhul töö kõrvalt tööpraktikal osaleda ning neil on võimalik ümberõppe vajaduse korral kasutada selleks tööturukoolitust, kus õppeprogrammide intensiivsuse ja vormide valik on laiem kui praktilise väljaõppe käigus toimuv tööpraktikal. Koondamisteatega töötajad ei ole seni tööpraktika teenust kasutanud, sest enamasti peab töötaja koondamise tähtpäeva saabumiseni oma senisel töökohal tööülesandeid täitma.

Lõike 1 kohaselt on tööpraktika eesmärk arendada inimese töötamiseks vajalikke teadmisi ja oskusi töökeskkonnas toimuva praktilise ja lühiajalise väljaõppe käigus ning soodustada seeläbi inimese tööle asumist ja suurendada tema konkurentsivõimet tööturul. Lõige 1 sätestab üldpõhimõtte, et tööpraktikat korraldatakse eelkõige, lähtudes inimese tööalastest eesmärkidest. Lisaks eespool nimetatule võib tööpraktika korraldamise huvi tuleneda tööandja olukorrast, kus tööturult ei ole võimalik leida vaba töökoha täitmiseks sobiva ettevalmistusega või kvalifikatsiooniga töötajaid ja tuleb pakkuda töökohapõhist väljaõpet. Ka viimati nimetatud juhul toetab tööpraktika eelkõige sobiva ametialase vajadusega inimesi ja nende tööalaste eesmärkide täitmist.

Lõikes 2 kirjeldatakse tööpraktika sisu ja olemust ning rakendamise viisi. Tööpraktika on inimeste tööks vajalike teadmiste ja oskuste omandamine töökogemuse ehk praktilise väljaõppe kaudu ning see toimub konkreetse tööandja juures ja juhendamisel. Tööpraktikat korraldatakse, kui inimese tööle saamise takistuseks on vajadus omandada uusi ametialaseid oskusi ja teadmisi praktilise töö kaudu või tutvuda töö tegemisega, kui on omandatud teatud eriala, kuid puudub vajalik praktiline töökogemus, töökogemus on vähene või aegunud. Viimati nimetatud tähendab, et töökogemus on omandatud kaua aega tagasi või sellises valdkonnas, kus ei ole enam tõenäoline tööd leida, kuid praktilise ja lühiajalise väljaõppe tulemusel omandatud oskused parandavad konkurentsivõimet tööturul. Tööpraktika eesmärgid, st milliseid teadmisi ja oskusi on vaja omandada, seatakse koostöös teenusesaajaga töökesksel nõustamisel. Tööandjaga kokkulepitavad ja praktika käigus täidetavad ülesanded peavad olema kooskõlas hinnatud praktika vajadusega. Tööpraktikat võivad korraldada kõik isikud ja asutused (st eraõiguslikust juriidilisest isikust või füüsilisest isikust tööandja või kohaliku omavalitsuse asutus, täidesaatva riigivõimu asutus jne). Tööpraktikale seatud eesmärkide täitmise tagamiseks, peab see vastama tegevuskavas seatud tööpraktika eesmärgile, muu hulgas peab olema võimalus anda piisavalt tööd, tööandja peab tagama pädeva juhendamise, et inimene saaks täita tööülesandeid kaasaegsel ja konkurentsivõimelisel tasemel. Lisaks tuleb tööandjal tagada töökohal ohutuse ja tervise kaitse (vastavalt käesoleva paragrahvi lõikele 8). Teenuseosutaja sobivust hindab töötukassa, hinnates vajaduse korral töötingimusi praktikakohas.

Lõikes 3 täpsustatakse osapoolte suhteid ning sätestatakse, et töötukassa sõlmib tööpraktika teenust osutava tööandjaga ehk teenuseosutajaga halduslepingu. Tööpraktika teenust pakutakse koostöös tööandjaga, mistõttu muud täpsemad teenuse tingimused ja asjaolud sätestatakse osapoolte vahel sõlmitavas halduslepingus. Eelnõus ei tooda välja praktikalepingu kohustuslikke tingimusi, kuid lepingu sõlmimise eesmärk on kindlaks määrata poolte õigused ja kohustused, eelkõige praktika täpsem korraldus, st tööpraktika eesmärk, tööülesannete üldkirjeldus, kestus, aeg ja koht ning juhendaja või vajaduse korral erinevad juhendajad ja tasumise tingimused.

Lõigetes 4 ja 5 sätestatakse tööpraktika kestus. Võrreldes TTTS-igaga on tööpraktika kestust muudetud eesmärgiga selle määramisel lähtuda enam töötukassa senisest praktilisest kogemusest. TTTS-i kohaselt kestis tööpraktika kuni neli kuud. Eelnõu kohaselt saab tööpraktika kesta kuni kaks kuud. Tööpraktika kestuse rangem piiramine on tingitud vajadusest kindlustada, et ettevõtte ei kasutaks tööpraktika teenust mitte-eesmärgipäraselt. Tööpraktika kestus sõltub sellest, kas tegemist on uue ameti õppimisega, mis nõuab rohkem aega, või ununenud teadmiste ja tööoskuste meeldetuletamise ja täiendamisega, samuti sellest, millise aja jooksul suudab konkreetne inimene eeldatavasti tööks vajalikud oskused, teadmised ja kogemused omandada.

Töötukassa hindab tööpraktika kestust töökeskse nõustamisega, hinnates inimese vastavust ametikoha nõuetele ja tema tausta (millised olemasolevad kutse- ja tööalased taustaandmed, st haridus, läbitud koolitused, omandatud eriala, töökogemus, muud oskused, toetavad klienti praktikale suunamisel). Lõige 5 sätestab tööpraktika kestuse erisuse, et ainult põhjendatud vajaduse korral saab tööpraktika lepingu sõlmida neljaks kuuks. Senine kogemus on näidanud, et eesmärgistatud teadmised ja oskused on võimalik tööpraktikaga omandada keskmiselt kahe kuu jooksul ning sellest pikem periood ei loo kliendi jaoks enam lisandväärtust ega ole üldjuhul põhjendatud. Eelistatud on sõlmida tööpraktika leping lühemaks ajaks ja seejärel põhjendatud vajaduse korral lepingut pikendada. Lepinguperioodi pikendamise otsus sõltub sellest, millisel tasemel on inimene ettenähtud teadmised ja oskused omandanud või millised oskused on jäänud omandamata.

Lõikes 6 täpsustatakse tööandja kohustust määrata tööpraktikal osaleja juhendaja. Juhendamine peab olema pädev, et täita osapoolte vahel kokku lepitud praktika eesmärgid ja praktikatingimused. Muu hulgas seatakse piirang, et sama inimene võib samal ajal olla kuni nelja inimese juhendaja või tugiisik (vt § 37). Eelnõu ei piira praktikantide arvu ühe tööandja juures ning samal või sarnasel töö. Sättega on piiratud ühe juhendaja poolt juhendatavate inimeste lubatud arv, et oleks tagatud vajalik töökorraldus, piisav juhendamine tööülesannete täitmisel, maksimaalne tähelepanu ning tagasiside oskustele, arengule ja tulemuslikkusele.

Lõikes 7 määratakse juhendajale juhendamistasu maksmise korraldus. Juhendamistasu maksmise eesmärk on motiveerida tööandjat tööpraktika teenust osutama, katta juhendamisega kaasnevad kulud ning toetada seeläbi nõuetele vastavat väljaõpet töökohal. Juhendamistasu makstakse iga praktikapäeva eest töötasu alammäära alusel arvestatavast päevamäärast. Päevamäär on kaheksakordne töölepingu seaduse § 29 lõike 5 alusel kehtestatud töötasu alammäär tunnis (2023. aastala 4,30). Tööandjale makstav juhendamistasu väheneb kuudega, sest praktika käigus omandab inimene järjest parema töövilumuse ning vajab seetõttu järjest vähem individuaalset juhendamist. Eelnõu § 13 lõigete 1 ja 2 alusel peab tööandja arvestust tööpraktikal osalejate kohta ning esitab andmed töötukassale halduslepingus kokkulepitud tähtajal ja viisil.

Lõikes 8 sätestatakse, et tööpraktikal osalemine ei ole käsitatav töösuhtena, mis allub töölepingu seaduses sätestatule. Samas peab tööandja täitma praktika korraldamisel teatud kindlaksmääratud töölepingu seaduse tingimusi, mis seavad piirangud töötamisele, kui tegemist on alaealisega, samuti tööajale ja tööaja korraldusele, ning täitma tööpraktikal töötervishoiu ja tööohutuse seaduse nõudeid. Tööandja peab tagama inimesele praktika ajal töötervishoiu ja tööohutuse nõuetele vastavad töötingimused ning tööülesannete täitmiseks vajalikud materjalid ja töövahendid teiste töötajatega samadel alustel. Tööpraktikal osaleja tööaeg on 40 tundi seitsmepäevase ajavahemiku jooksul (täistööaeg), kui tööandja ja töötaja ei ole kokku leppinud lühemas tööajas (osaline tööaeg), ning eeldatakse, et töötaja töötab kaheksa tundi päevas (TLS § 43 lg-d 1 ja 2). Samuti on eelnõus reguleeritud teenusel osaleja tööaja korraldus juhul, kui tööpraktikat rakendatakse tööandjate juures, kus töötajatele rakendatakse summeeritud tööaja arvestust (nt tervishoiutöötajad või kaugsõiduautojuhid). Töö iseloomust tulenevalt ei ole võimalik ega mõistlik juhendajaga praktikandile selle töö õppimiseks kohaldada teistsugust tööaja arvestust kui teda juhendavale töötajale. Summeeritud tööaja arvestuse kohaldamise võimaldamine (TLS § 43 lg-d 2–3 ja 5, § 46 lg 1, §-d 51 ja 52) tööpraktikale kindlustab, et praktikandi, kelle töö iseloom eeldab summeeritud tööaja kasutamist, õigused on kaitstud võrdselt sarnases graafikus töötavate töötajatega.

Eelnõu §-s 28 sätestatakse arengutreeningu teenus. Võrreldes THP-ga ei ole teenuse sisu oluliselt muutunud. Arengutreeningu teenust osutatakse eelnõu § 9 kohaselt töötule.

Lõigete 1–3 kohaselt on arengutreeningu eesmärk toetada inimese ametialast arengut ja muutustega toimetulekut pädeva arengutreeneri toel, juhendades eelnevalt ettevõtte või asutuse juhina tegutsenud töötut, et tuvastada tema teadmised ja oskused ning arengusuunad. Praktikas on ilmnenu, et juhina tegutsenud ja töö kaotanud inimesed võivad vajada lisaks tavapärasele karjäärinõustamisele ja töökesksele nõustamisele täiendavat personaalset nõustamist ja tuge

kogemustega juhtimispraktikutelt, et aidata mõtestada inimese senist töökogemust, analüüsida tööalast potentsiaali, leida uusi võimalusi oskuste ja kogemuste kasutamiseks ning teha edasisi karjäärivalikuid.

Lõikega 4 piiratakse ühe arengutreeningu kestust maksimaalselt 12 kuuga, mis on sama nagu tööturukoolituse maksimaalne kestus.

Lõikes 5 sätestatakse, et arengutreeningu teenuse osutajat saab valida töötukassa kvalifitseeritud teenuseosutajate seast. Teenusepakkujate kvalifitseerimiseks seab tingimused töötukassa, millest lähtuvalt saab teenust pakkuda arengutreener, kelle haridus, kogemused ja tase vastavad standarditele (nt International Coach Federation (ICF)) või kes on läbinud superviisori/*coach*'i väljaõppe, mis on vastavuses Association of National Organisations for Supervision in Europe (ANSE) ja Eesti Supervisiooni ja Coachingu Ühingu (ESCÜ) väljaõppe standardiga, ja kes omab kehtivat ESCÜ kvaliteeditaset 6, 7 või 8.

Lõigetes 6 ja 7 sätestatakse, et arengutreeningu kulu võib ühe inimese eest tasuda sarnaselt koolituskaardi alusel toimuva tööturukoolitusega kuni 2500 eurot kolme aasta jooksul, kusjuures arengutreeningu ja koolituskaardi alusel toimuva tööturukoolituse kulud kumuleeritakse ehk neid ei tasuta kokku rohkem kui 2500 eurot, sest inimesel on võimalus oma kompetentsi arendamiseks osaleda ka tööturukoolitusel.

Eelnõu §-s 29 sätestatakse ettevõtluse alustamise toetuse andmine. Võrreldes TTTS-iga ei ole teenuse sisu oluliselt muutunud, küll aga muutuvad teenuse saamise eeldused. Ettevõtluse alustamise toetust antakse eelnõu § 9 kohaselt töötule, sh õppivale töötule ja tervisest tuleneva takistusega õppivale töötule ja pensioniealisele muule isikule.

Lõikes 1 sätestatakse ettevõtluse alustamise toetuse eesmärk aidata töötul luua endale tasustatud töökoht. Eelnev on kooskõlas TöMS-i eesmärgiga vähendada töötust ja lühendada selle kestust.

Lõikes 2 nähakse ette, et toetust antakse majandustegevusega alustamiseks uue asutatava äriühingu kaudu või füüsilisest isikust ettevõtjana.

Toetust antakse esmavajalike vahendite soetamiseks ja kulude katmiseks ehk toetus on mõeldud kulutusteks, milleta ei ole võimalik ettevõtlusega alustada. TTTS-is sellist piirangut ei ole ja praktikas esineb tihti olukordi, kus taotlejad soovivad toetusest teha investeeringuid, mis ei ole esmavajalikud ega põhjendatud. Näiteks oleks taotlejal võimalik ettevõtlusega alustada soodsamate seadmete või vahenditega või ei vaja ta üldse tegevuse alustamiseks soovitud investeeringut, näiteks ei ole põhjendatud inimese juures teenust osutava santehniku soov kasutada kogu toetust kontorimööbli soetamiseks.

Lõikes 3 kehtestatakse ettevõtluse alustamise toetuse ülemmäär summas 6000 eurot taotleja kohta. Ühise äriplaani elluviimiseks on võimalik mitmel taotlejal esitada ka ühine taotlus, mis näiteks kahe taotleja puhul on positiivse otsuse korral 12 000 eurot.

Lõikes 4 sätestatakse, et toetust saab taotleda vähemalt 18-aastane inimene, kes on läbinud ettevõtluskoolituse või kellel on kutse- või kõrgharidus majanduse alal või varasem ettevõtluskogemus. Vanuseline piirang tuleneb sellest, et üldjuhul peab inimene äriühingu asutamiseks olema saanud vähemalt 18-aastaseks. Siis on inimene täielikult teovõimeline ega vaja ettevõttega seotud tehingute tegemisel eestkostja nõusolekut.

Ettevõtluskoolituse läbimine on kohustuslik, kui taotlejal puudub majandusalane kõrgharidus või varasem ettevõtluskogemus. Kui taotlejal on majandusalane kõrgharidus omandatud aastaid tagasi või ta on küll ettevõtjana tegutsenud, aga ei tunne end kindlalt ja teadmised vajaksid värskendamist, võib töötukassa võimaldada ettevõtluskoolituse läbimist. Ettevõtluskoolituse läbimisel on suurem tõenäosus, et taotleja suudab kõik olulised etapid enda jaoks läbi mõelda ja esitada hea kvaliteediga äriplaani, mis omakorda vähendab halduskoormust ja loob eeldused alustada jätkusuutliku ettevõtlusega.

Toetuse taotlemisel on võimalik arvestada taotleja varasemat ettevõtluskogemust ja omandatud kutse- või kõrgharidust majanduse alal. Õpingute käigus läbitud aineid arvestatakse ettevõtluskoolitusena juhul, kui nende sisu ja maht vastab nõuetele⁴. Selleks esitab taotleja töötukassale õppekava, mille alusel töötukassa hindab ainete raames läbitud teemade ja mahu piisavust. Ettevõtluskogemuseks loetakse vähemalt aastane tegutsemine füüsilisest isikust ettevõtjana või äriühingu juhatuse liikmena. Lühemaajalist ettevõtluskogemust ei saa lugeda piisavaks, kuna ei saa olla kindel, kas taotleja omab piisavat ülevaadet ettevõtlusest. Samuti ei loeta ettevõtluskogemuseks tegutsemist mittetulundusühingu juhatuse liikmena, kuna mittetulundusühingu eesmärk ja põhitegevus ei ole tulu teenimine⁵.

Vastavalt eelnõu §-le 9 on ettevõtluse alustamise toetust õigus saada töötul, muul isikul, kes on vanaduspensioniealine, ennetähtaegset vanaduspensioni või päästeteenistuja toetust saaval isikul. Muudatusena ei saa ettevõtluse alustamise toetust enam taotleda koondamisteate saanud töötaja, kuna praktikas on ilmnenu, et koondamisteatega töötajal ei ole senise tööandja juures tööülesandeid täites aega ega võimalust ettevõtluse alustamist piisavalt ette valmistada ja taotlust esitada.

Lõige 5 kehtestab loetelu dokumentidest, mille ettevõtluse alustamise toetust taotlev inimene peab töötukassale esitama. Tegemist on ammendava loeteluga.

Võrreldes senisega lisatakse loetellu elulookirjeldus ehk CV ja finantsprognosisid. See on vajalik õigusselguse ja halduskoormuse vähendamise huvides. Finantsprognosisid on äriplaani osa ja nõutavad ka praegu, kuid praktikas jätvad taotlejad finantsprognosisid tihti esitamata, mistõttu tuleb neid lisaks küsida. Dokumentide loetellu elulookirjelduse ehk CV lisamine aitab täiendavalt hinnata, kas taotleja varasem töökogemus, tööülesanded, täiendõpe, harrastused jms toetavad tema motivatsiooni ja valitud valdkonnas õnnestumise võimalust.

Lõikega 6 tehakse täpsustus võrreldes TTTS-iga ning sätestatakse, et ettevõtluse alustamise toetust taotlev töötul peab kuni ettevõtluse alustamise toetuse otsuse tegemiseni olema töötukassas töötuna arvel. Täpsustus on vajalik õigusselguse huvides, kuna praktikas võib ette tulla olukordi, kus ettevõtluse alustamise toetust taotleb töötul, kuid taotluse menetluse ajal, enne otsuse tegemist on tema töötuna arvelolek lõppenud nt seoses tööle või õppima asumisega. Nimetatud nõue ei kehti, kui töötuna arvelolek lõpetatakse seoses vanaduspensioniiikka jõudmise või ennetähtaegse vanaduspensioni määramisega (TöMS § 8 lg 4 p 2) või vanaduspensioni ootel oleva päästeteenistuja toetuse määramisega (TöMS § 8 lg 4 p 14).

Lõige 7 kohustab töötukassat tegema otsuse toetuse andmise kohta 30 tööpäevaga. Menetlustähtaeg algab puudusteta taotluse esitamisest kooskõlas HMS §-ga 15. Toetuse taotlejaga võetakse äriplaani menetluse käigus asjaolude täiendavaks selgitamiseks ühendust olenevalt puuduste hulgast ja nende ulatusest. Kui taotleja puudusi sõltumata nende hulgast tähtjaks ei kõrvalda, võib haldusorgan jätta taotluse läbi vaatamata.

Lõikes 8 sätestatakse välistavad asjaolud, millal ettevõtluse alustamise toetust ei anta.

Kuna eesmärk on võimalikult kõrge tööhõive taseme saavutamine, antakse toetust ettevõtluse alustamiseks, mitte olemasoleva ettevõtja majandustegevuse toetamiseks või laiendamiseks. Nii ei maksta toetust juba tegutsevale ettevõtjale olemasoleva äriühingu osanikuks või aktsionäriks saamiseks, maksevälgasele või ärikeeluga isikule. Samuti ei anta toetust suure äririskiga projektidele ega neile, kes on viimase kolme aasta jooksul saanud ettevõtluse alustamise toetust, või kui tegemist on valdkonnaga, mis on vastuolus avaliku huviga.

⁴ Nimekiri õppeainetest, mida arvestatakse ettevõtluskoolitusena, on leitav töötukassa kodulehel rubriigis ettevõtlusega alustamine, alajaotuses EVAT taotlemine. <https://www.tootukassa.ee/et/teenused/ettevotlusega-alustamine/evat-taotlemine>.

⁵ <https://www.riigiteataja.ee/akt/123122022015#para1> mittetulundusühingu seaduse § 1 lõike 1 kohaselt on mittetulundusühing isikute vabatahtlik ühendus, mille eesmärgiks või põhitegevuseks ei või olla majandustegevuse kaudu tulu saamine.

Õigusselguse huvides on tehtud järgmised täiendavad välistused:

- tehinguteks seotud isikutega — tulumaksuseaduse (TuMS) § 8 lõike 1 kohaselt on isikud omavahel seotud, kui neil on ühine majanduslik huvi või kui ühel isikul on teise üle valitsev mõju. Isikud, keda igal juhul käsitatakse seotud isikutena, on loetletud samas TuMS-i paragrahvis. Praktikast on ette tulnud olukordi, kus toetuse saaja on teinud tehinguid ehk ostnud toetusest kaupu või teenuseid seotud isikutelt (nt elukaaslane, abikaasa, iseendale kuuluva äriühingu kaudu jne);
- üürilepingu tagatisraha maksmiseks – tagatisraha makstakse lepingu lõppemisel tagasi, seega võimaldaks see toetuse saajal vahendite väärkasutust;
- koolituskulude katteks — toetuse saajatel on võimalus koolituskulude hüvitamiseks saada ettevõtluse järeleteenust (THP § 30);
- kinnisvara ostuks – kinnisvara all peetakse silmas kinnistusraamatusse kantavat iseseisva üksusena kantud vara (sh korter, maja, suvila, maa) ning sellise vara soetamine ei ole lubatud, kuna alustaval ettevõtjal puudub üldjuhul vajadus kinnisvara soetada. Selle asemel on mõistlikum, arvestades ka toetuse suurust ja kinnisvara hindu, kinnisvara vajaduse korral rentida.

Lõikes 9 sätestatakse tähtaeg, mille jooksul kantakse ettevõtluse alustamise toetus toetuse saaja isiklikule pangakontole. Toetus kantakse toetuse saaja isiklikule pangakontole, kuna toetuse ülekandmise hetkeks ei ole toetuse saaja asutanud veel lõikes 2 viidatud uut äriühingut või registreerunud füüsilisest isikust ettevõtjana ning toetuse kandmine äriühingu või füüsilisest isikust ettevõtja kontole ei ole sätestatud ajaraamis ehk kümme tööpäeva võimalik.

Lõige 10 kohustab looma uut äriühingut või registreeruma füüsilisest isikust ettevõtjana kahe kuu jooksul toetuse ülekandmisest, mistõttu ei saa eeldada, et toetuse saaja on toetuse ülekandmise päevaks asutanud ettevõtte või registreerunud füüsilisest isikust ettevõtjana ning avanud konto ettevõtjana.

Eelnõu kohaselt tuleb seda teha kahe kuu jooksul toetuse ülekandmisest. Tegemist on uue tingimusega, mille eesmärk on soodustada majandustegevusega kiiremini alustamist ja vähendada halduskoormust. Tavapärane on, et äriplaanis planeeritakse esimest müügitulu esimesel-teisel kuul. Samas on praktikast juhtumeid, kus äriplaanis esitatud ettevõtte käivitamise tegevuskavast ei peeta kinni ning ettevõtte luuakse alles kolmandal kuni kuuendal kuul. Sellisel juhul esimestel kuudel majandustegevust veel ei toimu või see on minimaalne ning esimese aruande alusel pole võimalik ettevõtet kontrollida. Muudatus annab aluse esimese aruande esitamisel toetus tagasi küsida või mõjuva põhjuse olemasolu korral aruandlusperioodi pikendada, mis aitab vältida menetluse venimist.

Lõige 11 kehtestab nõude kanda saadud toetus saaja isiklikult pangakontolt ettevõtja pangakontole ning kohustab ettevõtluse alustamise toetusega seotud kulusid tasuma ettevõtja pangakontolt. Nõue on vajalik, sest praktikast on juhtumeid, kus toetust ei kanta kohe ettevõtte arvele ja ostud tehakse toetuse saaja eraisiku arvelduskonto kaudu. Toetuse summa ülekandmine ettevõtja pangakontolt võimaldab edaspidi kulusid kajastada korrektselt äriühingu raamatupidamisarvestuses, mis võimaldab toetuse ja kulude suhtes rakendada sel juhul äriühingule ette nähtud maksustamispõhimõtteid.

Lõikes 12 sätestatakse, et toetuse saaja on ettevõtluse alustamise toetuse kasutamisel seotud esitatud äriplaaniga kooskõlas toetuse andmise otsusega ning tal lasub kohustus kasutada toetus eesmärgipäraselt ära seitsme kuu jooksul toetuse ülekandmisest. Nimetatud tingimus on seotud toetuse kasutamise aruandluse tähtaegade ja kontrollisüsteemi muutmise ja tõhustamisega. Muudatus on kooskõlas eelnõu § 29 lõikega 2, mille kohaselt antakse toetust esmavajalike vahendite soetamiseks ja kulude katmiseks, st ettevõtlust ei ole võimalik ilma nendeta alustada.

Senine TTTS-i regulatsioon näeb ette, et isik peab toetust kasutama sihtotstarbeliselt vastavalt esitatud äriplaanile. Eelnõu kohaselt peavad kõik toetusest tehtavad kulud vastama ka toetuse andmise otsusele. Täiendus on vajalik, sest kui menetluse käigus selgub, et äriplaanis esitatud

soovitud kulu ei ole põhjendatud, saab taotleja töötukassaga kooskõlastades planeeritud kulusid menetluse käigus muuta. Täiendus aitab vältida olukordi, kus toetuse saaja teeb peale toetuse saamist kulusi ikkagi vastavalt äriplaanile, kuigi menetluse käigus planeeritud kulusid või nende hinnad muutusid. Toetuse saajad võivad teha toetuse kasutamises muudatusi ka peale toetuse saamist, kooskõlastades selle töötukassaga. Igakordne kooskõlastatud muudatus on toetuse andmise otsuse lahutamatu osa.

Lõikes 13 kehtestatakse toetuse kasutamisel teatud kululiikidele ülemmäär. Ülemmääraks seatakse turunduskuludele kuni 20% ja tööjõukuludele kuni 30% ettevõtluse alustamise toetuse ülemmäärast. Kululiikide ülemmäär võetakse ettevõtluse alustamise toetuse ülemmäärast (6000 eurot), mitte otsusega määratud toetusest. Planeeritud turunduskulud ja tööjõukulud peavad kajastuma taotlusele lisatud finantsprognosis.

Turunduskuludeks on audiovisuaalsed ja paberil reklaamimaterjalid, postituste võimendused, reklaamkuulutused, koduleht, sotsiaalmeedia kanalid, tegevuskoha märgistused. Nii võib nt kodulehe kulu üldjuhul lugeda turunduskuludeks, kuna suurem osa alustavate ettevõtjate veebilehtedest on pigem visiitkaardi-tüüpi kodulehed.⁶ Samas, kui loodava ettevõtte põhiliseks müügikanaliks on planeeritud veebileht või e-pood ja selle arendamine maksab oluliselt rohkem kui 1200 eurot⁷, võib töötukassa, lähtudes äriplaanist ja kavandatud tegevusvaldkonnast, lugeda veebilehe arendust kas eraldi kuluks või arvestada see turunduskuluks. Tegevusvaldkondades võivad turunduskulud olla erinevad.

Tööjõukulude katmisele ülemmäära seadmisel on lähtutud eeldusest, et sellega toetatakse kõige rohkem kahe kuu tööjõukulude katmist⁸. See on kooskõlas ka lõikega 2, mille kohaselt kaetakse toetusega kulusid, mis on esmavajalikud ja seotud majandustegevuse alustamisega, mistõttu on põhjendatud ka tööjõukulude katmine majandustegevuse alguses. Senine praktika on näidanud, et alustava ettevõtte tööjõukulude katmine esimestel tegevuskuudel võimaldab keskenduda ettevõtte käivitamisele ja tulu teenimisele. Hiljem peaks jätkusuutlik ettevõtte suutma palgakulusid nagu muid ettevõtte jooksvaid kulusid ise katta.

Lõigetes 14–19 sätestatakse saadud toetuse kasutamise kontrollimisega seotud tingimused ja tegevused.

Eelnõuga muudetakse toetuse kasutamise aruandluse tähtaegu ja kontrollisüsteemi. Uue kontrollisüsteemi kohaselt teeb töötukassa kontrolli 19 kuu ulatuses vähemalt kahel korral alates toetuse saaja pangakontole ülekandmise päevast. Muudatuse eesmärk on anda toetuse saajale piisavalt aega äriplaani järgsete tegevuste elluviimiseks ja planeeritud tulemuste saavutamiseks.

Toetuse kasutamise kontrollimine toimub töötukassa kehtestatud aruande vormis vastavalt lõikele 14. Toetuse saajal tuleb esitada kaks aruannet, millest esimene tuleb esitada toetuse isiku pangakontole ülekandmise päevast arvates kaheksandal kuul ning teine aruanne 20. kuul. Aruanded tuleb esitada vastavalt 1.–7. kuu ja 8.–19. kuu kohta. Esimene periood, seitse kuud, on piisav aeg, et registreerida ettevõtte, soetada toetusest kõik äritegevuseks vajaminev ja alustada äriplaani elluviimist. Järgneva 12 kuu jooksul peaks ettevõtja suutma majandustegevuse selliselt käima saada, et peaks olema võimalik hinnata ettevõtte toimimist.

Muudatuse eesmärk on optimeerida toetuse kasutamise kontrollisüsteemi, s.o täpsemalt fikseerida aruandlusperioodid. Aruannete esitamise täpsed tähtajad on ka edaspidi leitavad ettevõtluse alustamise toetuse andmise otsuses ja e-töötukassas.

⁶ Visiitkaardi-tüüpi kodulehte on võimalik toetuse saajal teha ise, lasta teha lähedasel/tuttaval või tellida ettevõttelt, hinnad jäävad üldjuhul alla 1000 euro.

⁷ Näide on toodud kehtiva ettevõtluse alustamise toetuse ülemmäära põhjal, mis on 6000 eurot. 20% 6000 eurost on 1200 eurot.

⁸ Töötasu alammäär 2023. aastal on 725 eurot, maksudega 970,05 eurot. 30% 6000 eurost on 1800 eurot.

Aruande vormi kehtestab lõike 15 kohaselt töötukassa. Sätte kohaselt jääb töötukassale ka õigus küsida lisadokumente ja selgitusi, samuti teha paikvaatlusi, et veenduda tegevuse alustamises ja toetuse sihtotstarbelises kasutamises.

Võrreldes TTTS-iga täpsustatakse lõikes 16 toetuse kasutamise tõendamist. Praktikast on olnud juhtumeid, kus toetuse saaja ei esita aruande esitamise tähtajaks kõiki töötukassa nõutud dokumente. Lisatud on tingimus, et kulude tõendamisel arvestatakse ainult raamatupidamise algdokumentide alusel ja pangaülekande või kaardimakse teel tasutud kulusid. Sularahatehingud ei ole aktsepteeritavad, kuna need võimaldavad toetuse väärkasutust. Raamatupidamise algdokumentide all on mõeldud nt arvet, saatelehte, tööde vastuvõtmise akti, lepingut ja palgalehte.

Esimesel aruandlusperioodil kontrollib töötukassa lõike 14 punkti 1 kohaselt, et ettevõtte oleks loodud, toetus kasutatud ja majandustegevus käivitunud ehk kas toetuse saaja on alustanud äriplaanis kavandatud tegevuste elluviimist (vt ka § 29 lõike 17 punktide 1–3 selgitusi).

Majandustegevuse hindamisel lähtutakse MSÜS § 3 lõikest 1 ning selle aluseks on mitu tegurit, sh töökoha loomine ja müügitulu teenimine. Kavandatud tegevuse elluviimine algab ettevõtja registreerimisega äriregistris.

Lõikes 18 täpsustatakse, millal loetakse majandustegevus alanuks ning lõike 19 kohaselt kontrollib töötukassa toetuse kasutamise teise aruandega ettevõtja majandustegevuse jätkuvat toimimist.

Lõikes 20 sätestatakse aruandlusperioodi pikendamise tingimused juhul, kui äriplaanis ette nähtud majandustegevus ei ole alanud mõjuval põhjusel seitsme kuu jooksul toetuse ülekandmisest.

TTTS-i kohaselt on aruandlusperioodi pikkuseks kokku 12 kuud ning mõjuval põhjusel võib töötukassa aruandlusperioodi pikendada nii esimesel kui ka teisel aruandlusperioodil kokku kuni kuus kuud ehk aruandlusperiood võib pikendamisega olla kokku maksimaalselt 19 kuud. Eelnõus on esimese ja teise aruandlusperioodi pikkus kokku 19 kuud ja seda sõltumata sellest, kas esimest aruandlusperioodi pikendatakse või mitte. Eelnõu kohaselt saab aruandlusperioodi pikendada mõjuval põhjusel ainult esimesel aruandlusperioodil kuni kuus kuud ning seda teise aruandlusperioodi arvelt. Näiteks, kui toetuse saaja on toonud mõjuva põhjuse, et ettevõtte käivitamine või vajalike kulutuste tegemine vms võtab aega rohkem kui seitse kuud, ja ta soovib pikendada esimest aruandlusperioodi kolme kuu võrra, peab toetuse saaja esitama esimese aruande 11. kuul toetuse ülekandmisest 1.–10. kuu kohta ja teise aruande 20. kuul 11.–19. kuu kohta. Töötukassa hindab pikendamise soovi lähtuvalt mõjuvatest põhjustest ning lähtuvalt põhimõttest, et isikul oli võimalik tegevusega jätkata vahetult peale takistuse äralangemist.

Mõjuvaks põhjuseks saavad olla üksnes objektiivsed asjaolud, mis takistasid toetuse saajal majandustegevusega alustamast, nt toetuse saaja tervisest tulenevad põhjused, mille tõttu ei ole pikemat aega võimalik majandustegevusega alustada. Mõjuva põhjusega ei ole tegemist, kui majandustegevusega alustamine oli küll raskendatud või ebamugav, kuid siiski võimalik ning sõltus pigem isikust endast.

Praktikas on ette tulnud olukordi, kus toetuse saaja ei ole toetust kasutanud, on teinud seda osaliselt või on kogu toetuse ära kasutanud, aga ei ole tellitud seadet või vahendit kätte saanud näiteks tarnetaskude tõttu. Töötukassa ei aktsepteeri tehtud kulu seni, kuni tellitud seade on kätte toimetatud, kuna see ei pruugi üldse toetuse saajani jõuda ja siis peab tarnija ettemaksu toetuse saajale tagastama. Kui toetuse kasutamine viibib toetuse saajast sõltumatutel asjaoludel, on üldjuhul tegemist mõjuva põhjusega ja töötukassa võib esimest aruandlusperioodi pikendada vastavalt lõikes 20 sätestatule.

Lõikes 21 sätestatakse asjaolud, mille ilmnemisel nõuab töötukassa toetuse täies ulatuses tagasi. Toetuse saajal tuleb toetus tagastada juhul, kui ta ei ole täitnud määruses seatud nõudeid toetuse kasutamisele või ei ole seda teinud sihtotstarbeliselt.

Lõige 22 sätestab toetuse osalise tagastamise tingimused. Näiteks võib töötukassa saadud toetuse osaliselt tagasi nõuda, kui on võimalik eristada, et osa toetusest ei ole kasutatud sihtotstarbeliselt või seda pole osaliselt üldse kasutatud. Seega arvestatakse toetuse kasutamisel nii seda, et toetust on esimesel aruandlusperioodil kasutatud vaid teatud ulatuses, lähtudes toetuse saamise eesmärgist (st kooskõlas määrusega), kui ka asjaolu, et kui isegi kogu toetus on ära kasutatud, kuid vaid osa sellest on kasutatud sihtotstarbeliselt, siis kogu toetust tagasi ei nõuta. Osalise toetuse tagasinõudmine on võimalik seega vaid juhul, kui ka väiksema toetuse kasutamisega on toetuse eesmärgi saavutamine võimalik ning inimene suudab või on sellise kuluga suutnud uue ettevõtte asutada.

Eelnõu §-s 30 sätestatakse ettevõtluse järelteenused. Võrreldes kehtiva THP-ga on eelnõus muudetud teenuse nime (seni ettevõtluse toetamine), muud teenuse osutamise tingimused on jäänud samaks. Ettevõtluse järelteenuseid osutatakse eelnõu § 9 kohaselt töötajale, kes on saanud ettevõtluse alustamise toetust.

Lõikes 1 sätestatakse ettevõtluse järelteenuste eesmärk toetada ettevõtluse alustamise toetuse saaja äriplaani elluviimist. See on kooskõlas TöMS-i eesmärgiga vähendada töötust ja lühendada selle kestust ning toetab ettevõtluse alustamise toetust saanud inimese äriplaani jätkusuutlikkust.

Lõikes 2 avatakse ettevõtluse järelteenuste sisu, milleks on ettevõtluse alustamise toetust saanud isikute koolitamine, individuaalne mentorlus ja nõustamine mentorklubis (nn järelteenused) eesmärgiga toetada äriplaani elluviimist ja jätkusuutlikkust. Nimelt on töötukassa praktika näidanud, et ettevõtluse alustamise toetuse abil loodavate ettevõtete püsijäämiseks on oluline osutada alustavale ettevõtjale terviklikku abi, mis lisaks toetuse andmisele hõlmab ka toetavaid järelteenuseid. Nii võib töötukassa ettevõtluse alustamise toetust saanud ettevõtjale hüvitada tema ettevõtlusvaldkonnaga seotud koolituse kulud. Koolituskulude hüvitamisel on eelduseks, et valitakse koolitus, mis tagab vajalikud teadmised, mis on rakendatavad konkreetsetes äritegevustes, nt võib alustav füsioterapeut vajada turundusalast koolitust, mis võimaldab tal enda teenuseid paremini turustada ja seeläbi laiema sihtrühmani jõuda. Täiendavalt on ettevõtluse alustamise toetust saanud isikul võimalik osaleda töötukassa korraldatavas mentorklubis, kus osalejad saavad vahetada teadmisi ja kogemusi kogenud ettevõtjatega. Lisaks eelnevale on ettevõtluse alustamise toetust saanud isikul võimalik saada osa individuaalsest mentorlusest, kus mentori rollis on kogenud ettevõtja või pikaajalise juhtimiskogemusega inimene. Individuaalne mentorlus võib olla vajalik näiteks konkreetsete tulemustele orienteeritud eesmärkide seadmisel ja nende edukal saavutamisel.

Lõikes 3 sätestatakse, et kui töötukassa hangib mentorklubis nõustamist, sõlmitakse selle läbiviimiseks teenuseosutajaga haldusleping. Kooskõlas TöMS § 6 lg 9 võib tööturuteenuse osutamiseks sõlmida halduslepingu, kui see on sätestatud TöMS alusel kehtestatud tööhõiveprogrammis.

Lõikega 4 piiratakse, et inimesel on õigus teenusele kuni kahe aasta jooksul peale seda, kui talle on ettevõtluse alustamise toetus välja makstud. Ajaline piirang on oluline, sest teenuse eesmärk on toetada ja edendada loodud ettevõtte püsijäämist, mis esiteks vajab enim toetust just ettevõtluse alustamisel, kuid teisalt peab olema suunatud töötuse vähendamisele, mis on eelkõige võimalik just vahetult peale töötustaatusel lõppemist. Alustav ettevõtja võib vajada esimestel ettevõtlusaastatel täiendavat juhendamist ja ettevõtluse püsijäämist toetavaid koolitusi, mistõttu on järelteenustele seatud ajaline piir kaks aastat, seejuures on oluline, et teenuste osutamine lõppeks kahe aasta perioodi täitumisel. Pikemaajalise kogemuse omandamisel ja laiapõhjalisema koostöövõrgustiku loomisel on tal võimalik saada tuge võrgustikus või kasutada ettevõtte ressursse täienduskoolitusteks jms.

Lõige 5 seab hüvitise piirmäära, kui ettevõtluse järelteenuste osutamise raames osaleb inimene koolitusel ja saab individuaalse mentorluse teenust. Hüvitatava kulu maksimaalne summa on 2500 eurot. Alustav ettevõtja saab ise otsustada, kui palju ta kasutab raha täienduskoolituseks või

mentorluseks, kuid peab arvestama, et mentorluseks kasutatav summa on piiratud 50%-ga hüvitise määra ehk et kogu summat ei kasutataks üksnes mentorluseks.

Töötukassa hüvitab kulud, kui koolitus ja mentori kasutamine on seotud ettevõtte tegevusega ning teenuste saamine on eelnevalt töötukassaga kokku lepitud.

Lõikes 6 sätestatakse, millal toetuse saajale ettevõtluse järelteenuste kulu ei hüvitata. Sättes selgitatakse, et järelteenus on abikõlbmatu, kui toetuse saaja on ise samal ajal teenuseosutaja ehk ettevõtte, kes teenust vajab, ei saa olla taotluses märgitud selle osutajaks. Osalt on eeldus, et alustav ettevõtja vajab täiendavat kõrvalist tuge või koolitust, teisalt ei ole ettevõtluse järelteenuste eesmärk finantseerida alustava ettevõtja äritegevust.

Eelnõu §-s 31 sätestatakse tööharjutuse teenus. Võrreldes TTTS-is, halduskoostöö seaduses, THP-s 2021–2023 ja TAT-s 3 sätestatuga ei ole teenuse sisu oluliselt muutunud. Tööharjutuse teenust osutatakse eelnõu § 9 kohaselt töötule.

Lõike 1 kohaselt on teenuse eesmärk suurendada inimese töövalmidust ja valmistada teda ette tööturule liikumiseks. Seega ei eeldata, et inimene saab pärast selle teenuse saamist tööle, küll aga tal on edasised tegevused, mis aitavad liikuda tööturule lähemale ning seejärel liikuda tööturule.

Lõikes 2 sätestatakse, et teenus hõlmab tööotsinguid soodustavaid tegevusi ning loetletakse neist peamised. Tegevusteks, mis aitavad suurendada osalejate tööharjumust on: motiveerimine, sotsialiseerimine, töö otsimist ja töötamist toetavate sotsiaalsete oskuste õpetamine.

Praktikas kasutatakse sotsialiseerimiseks ja motiveerimiseks ühiseid grupitegevusi, kus juhendajate ja grupikaaslaste toel suurendatakse huvi oma tugevate külgede vastu, tööga seotud tegevustele, eneseväärtusele ja pannakse paika tegevusplaan tööturule jõudmiseks. Sarnases seisundis inimeste tugi aitab tööga seotud fookust paremini seada ning toetab eesmärkide poole püüdlemist. Lisaks võidakse teenuse raames tutvuda konkreetsete tööde ja töökeskkondadega ning kohtuda tööandjatega. Tegevuste valik sõltub konkreetse sihtrühma tööle saamise takistustest ja abivajaduse ulatusest. Vajaduse korral, eeskätt pikaajalise või sotsiaalsete erivajadustega töötul puhul on teenuse osaks ka lihtsamate tööde tegemine, mis ei nõua inimeselt erialaseid teadmisi ega oskusi, kuid aitavad kaasa tema töövalmiduse suurendamisele ning võimele oma oskustest ja võimetest paremini aru saada. Teenust osutatakse sageli koostöös kohaliku omavalitsusega, kes loob tingimused praktiliste tööde tegemiseks ning osaleb tööturule liikumist ettevalmistavas ja toetavas protsessis.

Lõige 3 näeb ette võimaluse, et tööharjutuse korraldamiseks võib töötukassa sõlmida teenuseosutajaga halduslepingu. Halduslepingus lepatakse kokku teenuse korralduslikud küsimused, nt toimumise koht, kestus, osalevate töötute arv, tööharjutuses osalejate kohta arvestuse pidamise, tasumise jm tingimused.

Lõike 4 kohaselt on tööharjutuse maksimaalne kestus kuus kuud. Nii nagu tööharjutuse tegevuste valik, sõltub ka teenuse kestus konkreetse inimese tööle saamise takistustest ja abivajaduse ulatusest. Maksimaalses mahus osutatakse enamasti teenust inimesele, kes on tööturult pikemalt eemal olnud ja kelle töövalmiduse suurendamine ja tööturule liikumise ettevalmistamine võtab kauem aega. Tavapäraselt on teenuse kestuseks kuni kolm kuud.

Lõige 5 täpsustab, et juhul, kui tööharjutus seisneb töötamises, ei sõlmita selleks töölepingut, kuid kohalduvad tööpraktikaga samad reeglid tulenevalt töölepingu seadusest ning töötervishoiu ja tööohutuse seadusest.

Eelnõu §-s 32 sätestatakse nõustamisteenused. Võrreldes TTTS-is, THP-s 2021–2023 ja TAT-s 3 sätestatuga ei ole teenuse sisu muutunud. Nõustamisteenuseid osutatakse eelnõu § 9 kohaselt töötule, sh õppivale töötule ja tervisest tuleneva takistusega õppivale töötule ja koondamisteatega töötajale.

Lõigetes 1 ja 2 sätestatakse nõustamisteenuste eesmärk (kõrvaldada inimese tööle saamise takistused) ja tööle saamise takistuste kõrvaldamiseks osutatava nõustamisteenuse liigid: psühholoogiline, võla- ja sõltuvusnõustamine. Psühholoogilise nõustamise käigus püütakse kliendiga koostöös leida lahendusi tema elus tekkinud pingetele ja probleemidele, et aidata parandada tema toimetulekut ja töö leidmist. Võlanõustamisel selgitatakse koos inimesega välja tema rahaline olukord ning kavandatakse tegevused, mis aitavad võlaprobleeme lahendada. Sõltuvusnõustamisel, eelkõige alkoholi-, narko-, hasartmängu- ja arvutisõltuvuse puhul, pööratakse tähelepanu nii sõltuvuse bioloogilistele, psühholoogilistele kui ka sotsiaalsetele külgedele. Psühholoogiliste ning võla- ja sõltuvusprobleemide lahendamine aitab inimesel paremini keskenduda töö leidmisele ja hoidmisele ning tagab inimese pikaajalisema püsimise tööturul.

Lõige 3 sätestab, et töötukassa sõlmib teenuseosutajaga halduslepingu või võimaldab inimesel valida sobiva nõustaja töötukassa kvalifitseeritud teenuseosutajate seast. Kuna tegemist on individuaalse teenusega, on oluline, et inimene leiaks talle sobiva nõustaja (hanke võitnud pakkujal ei pruugi olla just sellist nõustajat ning inimesel puudub valikuvõimalus). Samuti võimaldab see teenust pakkuda kiiremini ja paindlikumalt. Töötukassa hangib nõustamisteenuse ja sõlmib selleks teenuseosutajaga halduslepingu juhul, kui inimestele on vaja osutada nõustamisteenust gruppis või mõnes piirkonnas ei ole kvalifitseerimistingimustele vastavat teenuseosutajat.

Lõige 4 sätestab nõustamisteenuse eest tasumise ülemmäärad nõustamiskorra ja kalendriaasta kohta, kui inimene valib teenuseosutaja töötukassa kvalifitseeritud teenuseosutajate seast. Psühholoogilise ja sõltuvusnõustamise nõustamiskorra eest tasub töötukassa mõlemal juhul kuni 70 eurot ning kulu kalendriaasta jooksul võib olla kuni 700 eurot, võlanõustamisel vastavalt 50 ja 500 eurot. Teenuse eest tasutava maksimaalse summa kehtestamisel on arvestatud, et ühele inimesele oleks võimalik pakkuda üldjuhul kuni kümme nõustamiskorda. Töötukassa ostab nõustamisteenuseid avatud turult, mistõttu lähtub teenuse eest makstav tasu teenuse keskmisest turuhinnast ning see peab olema turuga võrreldes konkurentsivõimeline, et inimestele saaks päriselt abi pakkuda.

Lõige 5 sätestab erisuse, et teenuse maht võib olla põhjendatud juhul suurem lõikes 4 sätestatud kalendriaasta ülemmäärast. See on vajalik, et inimese probleemi lahendamine ei jääks pooleli. Kui inimene ei saa piisavalt abi, võib tema valmisolek liikuda tööturule hoopis kahaneda.

Eelnõu §-s 33 sätestatakse kogemusnõustamise teenus. Võrreldes TAT-ga 3 ei ole teenuse sisu oluliselt muutunud, kuid eelnõuga täpsustatakse teenuse tingimusi. Kogemusnõustamise teenust osutatakse eelnõu § 9 kohaselt tervisest tuleneva takistusega töötule, sh õppivale töötule ja tervisest tuleneva takistusega töötavale inimesele.

Lõike 1 kohaselt on kogemusnõustamise eesmärk parandada inimese toimetulekut tema tervises tulenevate takistustega ning suurendada tema valmisolekut, motivatsiooni ja enesekindlust tööotsinguteks ja tööeluks.

Lõikes 2 sätestatakse, et kogemusnõustamine toimub sarnaste terviseprobleemidega inimeste vahel. Teenusesaaja seisund peab vastama eelnõu § 6 punktis 7 sätestatule. Teenust osutaval isikul peavad olema samuti tervisepiirangud, kuid ta ei pea vastama eelnõu § 6 punktis 7 sätestatule, st ei pea olema tuvastatud töövõime vähenemine, määratud puue ega tunnistatud püsivalt töövõimetuks. Teenust osutava nõustaja tervisest tulenevad piirangud võivad esineda näiteks kuulmises, kõnes, liikumises, nägemises, vaimses tervises või tema piirangud võivad tuleneda südame- ja veresoonkonnahaigustest, neuroloogilistest või muudest kroonilistest haigustest. Kogemusnõustaja pakub emotsionaalset, sotsiaalset ja praktilist tuge, jagab oma teadmisi ja kogemusi, mis aitavad või aitavad tal puude või tervisehäirega toime tulla, ning julgustab inimest oma kogemuse näitel tööd otsima või tööl püsima.

Lõikes 3 sätestatakse, et inimene saab valida endale ise sobiva teenuseosutaja töötukassa kvalifitseeritud teenuseosutajate seast. See võimaldab teenust pakkuda kiiremini ja paindlikumalt

ning vastavalt konkreetse inimese vajadusele. Seni on töötukassa teenust korraldanud nii kvalifitseeritud teenuseosutajate kaudu kui hankemenetlusega. Kuna endale sobiva teenuseosutaja valimine töötukassa kvalifitseeritud partnerite nimekirjast töötukassa veebilehelt on inimese jaoks lihtne ja tagab sobiva teenuseosutaja, ei telli töötukassa eelnõu kohaselt kogemusnõustamise teenust hankemenetlusega.

Partneriks kvalifitseerimiseks esitab teenuseosutaja vormikohase avalduse, tuues lisaks kontaktandmetele välja nõustamise sihtrühma, nõustamiskorra maksumuse, nõustamisruumi aadressi, nõustamiskeele ja kogemusnõustaja(te) andmed. Kui avalduse andmed on kooskõlas ja kogemusnõustajad vastavad koostöö põhimõtetes välja toodud tingimustele, otsustab töötukassa juhatus teenuseosutajate kvalifitseerimise ja koostööpartnerite nimekirja kandmise. Kvalifitseeritud teenuseosutajad kantakse töötukassa kodulehele (<https://www.tootukassa.ee/et/kogemusnoustaja>), kust teenusele suunatud inimesed saavad valida endale sobiva teenuseosutaja ning temaga kontakti võttes kokku leppida esmase nõustamise aja.

Lõikes 4 sätestatakse kogemusnõustamise eest tasutav maksimaalne tunnihind ja nõustamiskordade arv. Kogemusnõustamise maksimaalse tunnihinna kehtestamisel on lähtutud avatud turul pakutava kogemusnõustamise individuaalteenuse hinnast, et inimestele oleks võimalik pakkuda kvaliteetset teenust. Kümme nõustamiskorda kalendriaastas hinnaga kuni 500 eurot on üldjuhul teenuse mõistlik maht, mille jooksul suurem osa inimesi saavutab teenuse eesmärgi.

Lõikes 5 sätestatakse, et põhjendatud juhul võib töötukassa nõustamiskordade arvu suurendada ja tasuda nõustamise kulu ülemmäärast suuremas summas. See on vajalik, et inimese probleemi lahendamine ei jääks pooleli. Kui inimene ei saa piisavalt abi, võib tema valmisolek liikuda tööturule hoopis kahaneda.

Eelnõu §-s 34 sätestatakse teenusena individuaalsed lahendused. Eelnõuga integreeritakse üheks teenuseks kehtivas THP-s reguleeritud individuaalne töölerakendamine ja TAT-s 3 reguleeritud individuaalsed lahendused. Individuaalseid lahendusi pakutakse eelnõu § 9 kohaselt töötule, sh õppivale töötule, tervisest tuleneva takistusega töötajale ja tööandjale.

Lõike 1 kohaselt on individuaalsete lahenduste eesmärk lisaks tööle saamise ja töötamise jätkamise toetamisele parandada inimese võimalusi kasutada tööturuteenuseid ning toetada tööandjat tervisest tuleneva takistusega töötaja oskuste arendamisel.

Lõikes 2 avatakse teenuse sisu, milleks on eesmärgiga seotud lisakulude hüvitamine või nende eest tasumine. Töötukassa hüvitab või tasub inimese eest tööturuteenuse kasutamisega, tööleasumisega või töötamise jätkamisega seotud täiendavad kulud juhtumipõhiselt.

Lõikes 3 sätestatakse kellele, milliseid kulusid ja millistel asjaoludel hüvitatakse või tasutakse.

Teenust osutatakse töötule, kelle töölesaamine või tööturuteenuse kasutamine on raskendatud erinevate takistuste tõttu (pikaajaline töötus, hoolduskohustus, tervis jms), mida ei ole võimalik kõrvaldada teiste tööturuteenustega. Sellisteks täiendavateks kuludeks võivad olla nt tervisetõendi-, viipekeeletõlke-, transpordi-, hooldusteenuse kulu jms. Töötule võidakse kulusid kas hüvitada või tema eest tasuda.

Tervisest tuleneva takistusega töötajale hüvitatakse lisakulud, mis on seotud tema tervises seisundiga ja on vajalikud töötamise jätkamiseks. Peamiselt on praktikas sellisteks kuludeks olnud täiendava transporditeenuse kulu tööalasel rehabilitatsioonil osalemiseks, kui inimene ei saa kasutada ühistransporti, ning viipekeeletõlgi kulu tööalasel koolitusel osalemiseks, et omandada vajalikud uued teadmised töökohal jätkamisel või vahetamisel.

Tervisest tuleneva takistusega töötaja tööandjale hüvitatakse töötaja tööalasel koolitusel osalemisega seotud täiendav kulu. Sellisteks kuludeks on praktikas kõige sagedamini sättes välja

toodud viipekeeletõlgi kulu, aga põhjendatud juhul ka muu kulu. Individuaalne lahendus tööandjale on vähese tähtsusega abi. Kui vähese tähtsusega abi piirmäärad on ületatud, ei saa tööandjale individuaalsete lahenduste teenust võimaldada.

Eelnõu §-s 35 sätestatakse tööruumide ja -vahendite kohandamise teenus. Teenust osutatakse eelnõu § 9 kohaselt tervisest tuleneva takistusega töötule, sh õppivale töötule, tervisest tuleneva takistusega töötajale ja tööandjale. Võrreldes TAT-s 3 sätestatuga teenuse tingimusi ei muudeta.

Lõike 1 kohaselt on tööruumide ja -vahendite kohandamise teenuse eesmärk vähendada töökohaga seotud takistusi ja võimaldada tervisest tuleneva takistusega inimesel tööle asuda või tööl püsida.

Lõike 2 kohaselt muudetakse teenuse raames töökoht inimesele ligipääsetavaks ja kasutatavaks. Kuna tervisest tuleneva takistusega inimese töökohta kohandamine võib olla kallis, ei pruugi tööandja olla huvitatud ega majanduslikult suuteline seda ette võtma, kui peab kohandamise kulud ise kandma. Tööandja võib seetõttu eelistada lõpetada või ka mitte alustada töösuhet töötajaga, kes ei saa tervisest tuleneva takistuse tõttu töötada samades tingimustes kui töötajad, kellel sellist takistust ei ole. Kohandada saab tööandjale kuuluvat või tema poolt renditavat ehitist, ruumi või vahendit, aga ka töötaja eluruumis asuvat töökohta, kui see on tööandjaga kokku lepitud tema töötamiskoht ning kohandus on vajalik tööülesannete täitmiseks. Töökohta kohandamine võib seisneda näiteks hoonele kaldtee ehitamises, sissepääsu avamismehhanismi automatiseerimises, ukseavade laiendamises ja lävepakkude tasandamises, et võimaldada liikuda ratastooliga,, töötasapindade kõrguse muutmises,, sisekujunduses kasutatud värvilahenduste muutmises, et parandada ruumide kasutatavust spetsiifilise nägemispuudega inimese jaoks, jms.

Tööruumide ja -vahendite kohandamise teenus on suunatud tervisest tuleneva takistusega inimese töötamise toetamisele, mitte laiemalt tööandja töökeskkonna parendamisele. Töötukassa hindab tervisest tuleneva takistusega inimese töökohta ning teenuse osutamise vajadust ja asjakohasust. Teenuse osutamisel lähtutakse eeldusest, et töökeskkonna üldise ligipääsetavuse tagab, kõiki töötajaid ohustavad terviseriskid maandab või neid vähendab ning nõuetele vastavad ergonoomilised töövahendid annab igale töötajale kasutada tööandja (või tööandjaga kokkuleppel töötaja ise, näiteks oma eluruumis töötamise korral), võttes seejuures mõistlikus ulatuses arvesse töötaja tervisest tulenevast takistusest tingitud erivajadusi. Samuti lähtutakse eeldusest, et üldkasutatav hoone, kus osutatakse avalikkusele administratiivseid, juriidilisi, sotsiaalseid või muid samaväärseid teenuseid, peab olema kõikidele inimestele võrdsetel alustel juurdepääsetav ning nende hoonete või ruumide ja liikumisteede juurdepääsetavuse tagab hoone omanik või teenuseosutaja. Sellistel juhtudel tööruumide ja -vahendite kohandamise teenust ei osutata. Samas võib tööandja osutatud teenusest täiendavat kasu saada. Kohandamine (nt sissepääsude avamismehhanismide automatiseerimine, kaldteede ehitamine, lävepakkude tasandamine jne) võib suurendada tööandja ruumide väärtust, kuna selle tulemusel muutub tööandja hoone või ruum mugavamaks kõigile töötajatele ning ligipääsetavaks ka teistele tervisest tuleneva takistusega inimestele, lapsevankritega külastajatele jne.

Lõige 3 sätestab, et teenuse osutamiseks peab tervisest tuleneva takistusega inimese töösuhe olema tähtajatu või tähtajaline kestusega vähemalt kaks aastat. Töösuhete kestuse kitsendus on kehtestatud teenuse keskmise kulu alusel ja selleks, et teenuse osutamine oleks riigile kulutõhus. Võrreldes TTTS-iga on töösuhete pikkusele seatud tingimust aasta võrra lühendatud.

Lõike 4 kohaselt sõlmib töötukassa tööandjaga halduslepingu. Teenuse osutamiseks sõlmitakse haldusleping tööandjaga, sõltumata sellest, kus kohandatav töökoht asub või mida kohandatakse.

Lõige 5 sätestab kohanduse maksumuse hüvitamise määra. Töötukassa hüvitab tööandjale 50–100% kohanduse maksumusest. Kohandamise kulude hüvitamise määra otsustamiseks kaalub töötukassa kulu asjakohasust ja mõistlikkust, sh võtab arvesse töökeskkonna kohandamise laiemat kasu ja kulu vajalikkust töötaja tervisest tuleneva takistuse kõrvaldamiseks. Näiteks võib töötukassa hüvitada kohandamise maksumuse tööandjale osaliselt, kui kohandamine parendab töökeskkonda paljude töötajate jaoks, kuna see suurendab tööandja konkurentsivõimet ning on

õigustatud ootus, et tööandja on huvitatud ja panustab ka ise oma töökeskkonna parendamisse. Töötukassa hüvitab tööandjale tööde maksumuse kokkulepitud mahus, kui kokkulepitud kohandus on valmis.

Lõikes 6 sätestatakse, millistel juhtudel nõuab töötukassa tööandjalt tööruumide ja -vahendite kohandamise kulu täies ulatuses tagasi. Tööandja peab tagastama talle makstud raha juhul, kui ta vabastab töötaja ametist enne kahe aasta möödumist töösuhte algusest või teenuse halduslepingu sõlmimisest. Tööandja ei pea tagastama hüvitatud summat juhul, kui töötaja vabastamise põhjuseks on vääritud käitumine või tema tervis või selgub, et tema tööoskused ei vasta töökoha nõuetele. Võrreldes TTTS-iga on töösuhte pikkusele seatud tingimust aasta võrra lühendatud. Kaks aastat on piisav aeg, et inimene saaks arvestatava töökogemuse, millega kulud oleksid põhjendatud. Tähtajalise töösuhte lõppemisel nõutakse kulu tagasi, kui see lõpeb tööandja algatusel või mõjuva põhjusega enne tähtaja saabumist. Samaselt tähtajatu töösuhtega ei pea tööandja hüvitatud summat tagastama, kui selleks on eespool välja toodud töötajast tulenevad põhjused või kui töötaja tähtajalise töösuhte lõppemise ajal on kohandamise halduslepingu sõlmimisest möödunud enam kui kaks aastat.

Eelnõu §-s 36 sätestatakse tööalase abivahendi kasutada andmine. Eelnõuga muudetakse teenuse nimetust. Seni oli TTTS-is ja TAT-s 3 teenuse nimetus „töötamiseks vajaliku abivahendi tasuta kasutada andmine“. Nimetust on lühendatud kasutajamugavuse huvides. Tööalase abivahendi kasutada andmise teenust osutatakse eelnõu § 9 kohaselt tervisest tuleneva takistusega töötule, sh õppivale töötule, tervisest tuleneva takistusega töötajale ja tööandjale.

Lõigete 1 ja 2 kohaselt aitab tööalane abivahend tervisest tuleneva takistusega inimesel tööle asuda või tööle püsida. Tööalaseks abivahendiks on vahend, milleta inimesel ei ole võimalik oma tervisest tuleneva takistuse tõttu tööülesandeid täita. Tööalane abivahend aitab kõrvaldada või vähendada tööülesannete täitmisel avalduvaid takistusi, mis on põhjustatud inimese funktsioonipiirangutest. Selleks võib olla näiteks ekraanilugemistarkvara või lugemisteler nägemispuudega inimesele, heliülekanalüsteem kuulmistakistusega inimesele, tõste- või teisaldamisabivahend töökohal liikumis- või käelise tegevuse takistusega inimesele jms.

Lõige 3 täpsustab, et tavapäraseid töövahendeid abivahendiks ei loeta. Näiteks kui tööülesannete täitmiseks on vajalik arvuti kasutamine, peab tööandja töötaja arvutiga varustama, sest see on töövahend, sõltumata sellest, kas töötajal on tervisest tulenev takistus või mitte. Samuti ei loeta tööalaseks abivahendiks vahendit, mis on tervisest tuleneva takistusega inimesele lisaks tööalasele vajadusele vajalik ka igapäevaeluga toimetulekuks. Üldist toimetulekut toetava funktsiooniga abivahendite soetamist toetab riik Sotsiaalkindlustusameti ja Terviseameti kaudu. Kui inimene vajab abivahendit, näiteks ratastooli või kuulmisabivahendit nii igapäevaelus kui ka töötamisel, tuleb igapäevaelu-abivahendi soetamisel arvestada, et see sobiks kasutamiseks ka tööülesannete täitmisel.

Töötukassa hindab inimese töökohta ja tööülesannete täitmisel avalduvaid takistusi ning tööalase abivahendi teenuse osutamise vajadust ja asjakohasust, võttes muu hulgas arvesse inimesel tuvastatud tegutsemispiirangud. Teenuse osutamisel lähtutakse eeldusest, et kõiki töötajaid ohustavad terviseriskid maandab või neid vähendab ning nõuetele vastavad ergonoomilised töövahendid (nt ergonoomilise töötooli või arvutihiire vms) annab igale töötajale kasutada tööandja (või tööandjaga kokkuleppel töötaja ise, nt oma eluruumis töötamise korral). Vastavalt valdkonna õigusaktidele võtab tööandja töökoha kujundamisel ja töövahendi kasutusse andmisel arvesse töölaadi ja töökoha töötingimusi, aga ka töötaja kasvu ning tema füüsilisi ja vaimseid võimeid. Kui töötaja vajab oma tervisest tuleneva takistuse tõttu eripärast töövahendit, mida sellise takistusega inimene ei vajaks, saab tööandjat toetada olemasoleva töövahendi kohandamisel (vastavalt eelnõu §-le 35) või eraldada töötajale tööalane abivahend.

Lõige 4 sätestab, et tööalase abivahendi saab kasutada anda tervisest tuleneva takistusega inimesele, kes asub tööle või töötab.

Lõike 5 kohaselt sõlmitakse teenuse pakkumiseks haldusleping. Töölane abivahend võib sõltuvalt töö iseloomust ja korraldusest ning abivahendi olemusest ja selle kavandatavast paiknemiskohast olla töötaja või tema tööandja valduses ja vastutusel. Kui tegemist on näiteks töstukiga, mis asub tööandja ruumides, sõlmitakse leping üldjuhul tööandjaga. Kui inimene töötab kodus või kui ta kannab abivahendit väljaspool tööruume tööülesannete täitmisel kaasas, võib olla kohane sõlmida haldusleping inimese endaga.

Töötukassa võib töölase abivahendi osta või rentida sõltuvalt sellest, mis on majanduslikult otstarbekam. Samuti võib töölase abivahendina kasutada anda töötukassale kuuluva vahendi, mida on mõni tervisest tuleneva takistusega inimene samal eesmärgil varem juba kasutanud, kui toode on jätkuvalt kasutuskõlblik.

Lõige 6 täpsustab, et haldusleping sõlmitakse maksimaalselt kolmeks aastaks, kuid tähtajalise töösuhte korral kuni töösuhte tähtajani. Töösuhte lõppemise korral peab tööandja või töötaja (sõltuvalt sellest, kummaga oli haldusleping sõlmitud) abivahendi kohe tagastama vastavalt võlaõigusseaduse §-le 393.

Lõike 7 kohaselt võib halduslepingu kehtivust pikendada kuni kolmeks aastaks, kui tervisest tuleneva takistusega inimene halduslepingu lõppemise ajal jätkab töötamist sama tööandja juures ja vajab jätkuvalt tööalast abivahendit.

Lõige 8 sätestab töölase abivahendi võõrandamise. Abivahendi võib pärast halduslepingu lõppemist senisele kasutajale tasuta võõrandada, kui abivahendi erilise või tehnilise seisundi tõttu ei ole seda võimalik anda kasutamiseks teisele inimesele. Kui abivahendi seisukorra hindamisel selgub, et abivahend on muutunud kasutuskõlbmatuks ning seda ei ole võimalik taastada, parandada, kasutusse anda ega võõrandada, kannab töötukassa abivahendi maha.

Eelnõu §-s 37 sätestatakse tugiisikuga töötamise teenus. Võrreldes TAT-s 3 sätestatuga on suurenenud teenuse eest makstav tasu. Tugiisikuga töötamise teenust osutatakse eelnõu § 9 kohaselt tervisest tuleneva takistusega töötule, sh õppivale töötule, ja tervisest tuleneva takistusega töötajale ja tööandjale.

Lõigetes 1 ja 2 avatakse tugiisikuga töötamise teenuse eesmärk ja sisu. Tugiisikuga töötamise teenust osutatakse, kui inimesel on töötamisel tervisest tuleneva takistuse tõttu suurem abi- ja juhendamisevajadus. Eelnõus sätestatakse, millistel juhtudel tugiisik toetab inimest, kes vajab tavapärasest töötajast rohkem abi ja juhendamist. Tugiisik toetab inimest tööellu sisseelamisel, tööülesannete täitmisel, töö planeerimisel ja korraldamisel või töölase suhtlemisel. Näiteks võivad tugiisiku tuge vajada inimesed, kellel on tõsised suhtlemisraskused või kes ei suuda tööülesandeid tavapärase kiirusega omandada õppimisraskuste või mäluprobleemide tõttu. Tugiisik juhendab töötajat tavapäraselt vahetult töökohal lähtuvalt tema funktsioonipiirangutest tulenevatest takistustest. Ta ei täida tööülesandeid töötaja eest ega osuta füüsilist kõrvalabi. Kui töötaja vajab eelkõige füüsilist kõrvalabi, mitte psühholoogilist tuge või juhendamist, ei ole tugiisikuga töötamise teenuse osutamine asjakohane.

Lõike 3 kohaselt eeldab teenuse osutamine, et inimene asub tööle või juba töötab, sest on suunatud just töökeskkonnas hakkamasaamisele. Teenuse vajadus võib tekkida töötamise kestel, näiteks juhul, kui tervisest tuleneva takistusega inimese tervis on halvenenud või ta ei tule oma tervisest tuleneva takistuse tõttu toime töö toimunud ümberkorraldustega. Töötavale inimesele teenuse osutamine panustab eesmärki vältida muutunud olukorra tõttu inimese töötuks jäämist.

Lõikes 4 sätestatakse, et teenust on võimalik osutada kuni 12 kuu jooksul teenuse kasutamise alustamisest. Teenuse kasutamise alustamise ajaks loetakse lepinguperioodi alguskuupäev. Tugiisikuga töötamise teenus on suunatud nendele töötajatele, kelle puhul võib eeldada, et nende seisund aja jooksul paraneb või nad kohanevad enda seisundi või tööülesannetega ning vajadus tugiisiku järele töö käigus väheneb. Kuna eesmärk on see, et inimene suudaks võimalikult kiiresti töötada võimalikult iseseisvalt, võib teenust osutada lühemat aega. Põhjendatud vajaduse korral

saab teenust osutada korduvalt, sh sama tööandja juures ja samal ametikohal töötamiseks, kui töötaja vajab olulisel määral juhendamist rohkem kui aasta vältel.

Lõige 5 sätestab, et töötukassa sõlmib tugisikuga töötamise teenuse osutamiseks halduslepingu tugisikuga või tööandja või muu juriidilise isiku või füüsilisest isikust ettevõtjaga, kes tagab teenuse osutamise. Sobiv tugisik leitakse tööandja, töötaja ja töötukassa koostöös. Tugisikuks võib olla kolleeg või sobiv inimene väljastpoolt töökohta. Tulenevalt asjaolust, et teenuse vajadus on seotud tööülesannete täitmisega, püütakse sobiv(ad) tugisik(ud) leida esmalt kolleegide hulgast. Tugisikule ei ole üldisi nõudeid sätestatud ning tema sobivust kaalutakse juhtumipõhiselt. Kui tugisikuks on kolleeg või kolleegid, sõlmib töötukassa halduslepingu tööandjaga ning tööandja korraldab tugisikut vajavale töötajale tööalase juhendamise ja abi vajalikus mahus ja sobival ajal. Kui töökollektiivist sobivat tugisikut ei leita, sh juhul, kui tervisest tuleneva takistusega inimese juhendamine vajab erioskusi, püütakse tööandja, töötaja ja töötukassa koostöös leida teenust osutama sobiv füüsiline isik (nt teenuse vajaja lähedane) või tööandjast erinev juriidiline isik või füüsilisest isikust ettevõtja (teenuseosutaja). Sel juhul sõlmitakse haldusleping vastavalt füüsilise isiku või teenuseosutajaga, kes tagab teenuse osutamise.

Lõike 6 kohaselt allkirjastab tööandja tugisikuga töötamise teenuse lepingu, kui teenust ei osuta tööandja ise, vaid teenuse osutamiseks sõlmitakse leping füüsilise isiku või teenuseosutajaga. Füüsilise isiku või teenuseosutajaga sõlmitava lepingu korral on teenuse vahetuks osutajaks inimene, kellel ei ole kehtivat töösuhet tööandjaga. Kuna teenuse osutamise käigus võib tugisik kokku puutuda tööandja siseinfo, peab tööandja olema teadlik ja nõus tugisikuga töötamise teenuse osutamisega teenusesaaja töökojal, sh tugisiku viibimisega seal teenuse osutamiseks.

Lõikes 7 sätestatakse teenuse osutamise maht – 50, 75 või 100% tervisest tuleneva takistusega inimese eeldatavast töötamise ajast. Teenuse maht on juhtumipõhine ning sõltub töötaja eeldatavast keskmisest abivajadusest töötamisel. Tugisikuga töötamise teenust ei osutata, kui töötaja abivajadus on väiksem kui 50% tööajast, st ta ei vaja paljudes tööalastes tegevustes igapäevast abi. Sellise kitsenduse eesmärk on tagada, et võimalikult kiiresti ilmneks töötaja valmisolek sellel töökojal iseseisvalt toime tulla. Teenuse osutamise vajadust, vajalikku mahtu ja eeldatavat kestust hindab töötukassa, kaasates selleks vajaduse korral eksperdi.

Lõige 8 piirab, mitmele inimesele võib üks inimene olla samal ajal tugisikuks või tööpraktika juhendajaks. Kokku ei tohi ühel tugisikul olla üle nelja juhendatava. Sellise kitsenduse eesmärk on tagada, et tugisikul oleks tööaja piires võimalik kõiki oma juhendatavaid piisavas mahus juhendada.

Lõikes 9 on sätestatud tugisikuga töötamise teenuse eest makstava tasu päevamäär, mis on kaheksakordne töölepingu seaduse § 29 lõike 5 alusel kehtestatud töötasu alammäär tunnis. Nimetatud määr on suurem kui kehtivas regulatsioonis. Rakendussätete kohaselt kohaldatakse muutunud määra lepingutele, milles kokkulepitud teenuse osutamise alguskuupäev on pärast käesoleva eelnõu jõustumist.

Lõikes 10 sätestatakse teenuse eest makstava tasu arvestamine.

Lõike 11 kohaselt makstakse teenuse tasu kõige rohkem 22 päeva eest ühes kalendrikuus. Sellise kitsenduse eesmärk on soodustada tööaja korraldust, mis tagab töötajale piisava puhkeaja ka täistööaja korral.

Eelnõu §-s 38 sätestatakse tööalase rehabilitatsiooni teenus. Teenust osutatakse eelnõu § 9 kohaselt tervisest tuleneva takistusega töötule, sh õppivale töötule, töötajale ja muule isikule käesolevas paragrahvis sätestatud erisustega (vt lõigete 3–5 selgitust).

Lõike 1 kohaselt on teenuse eesmärk valmistada tervisest tuleneva takistusega inimene ette tööeluks ning toetada tema tööle asumist või töötamise jätkamist. Erinevalt sotsiaalse rehabilitatsiooni teenusest on tööalase rehabilitatsiooni teenuse fookuses inimesetöölase aktiivsuse ja töövõime toetamine.

Lõikega 2 nähakse ette, et teenuse sisuks on sotsiaalhoolekande seaduse § 57 alusel kehtestatud rehabiliteerivad tegevused. Tööalase rehabilitatsiooni vajadust hindab töötukassa nõustaja koos inimesega. Hindamise käigus selgitatakse välja, kas inimese õppimist, töölesaamist või töötamist takistav probleem on kompleksne ja kas rehabilitatsioonispetsialistide kaasamine on vajalik. Tegevusi tehakse vastavalt tervisest tuleneva takistusega inimese vajadustele. Teenuseosutaja tagab, et inimene saab tööalase rehabilitatsiooni käigus kõiki talle vajalikke teenuseid: sotsiaaltöötaja, füsioterapeudi, psühholoogi, logopeedi, tegevusterapeudi, loovterapeudi, eripedagoogi, kogemusnõustaja, õe või arsti teenus. Tegevusi korraldab rehabilitatsioonimeeskond, kes vastab sotsiaalhoolekande seaduse §-s 68 kehtestatud nõuetele.

Lõigetes 3–5 sätestatakse teenuse sihtrühma erisused. Tööalase rehabilitatsiooni sihtrühmaks on tervisest tuleneva takistusega inimene vastavalt eelnõu § 6 punktis 7 sätestatud mõistele. Teenust ei osutata alla 16-aastastele ega vanaduspensioniealistele inimestele. Piirang on seotud sellega, et tööalase rehabilitatsiooni teenuse lähtepunktiks on tööturul osalemine ja töövõime hindamine, mida tehakse ainult tööealisele inimesele. Alla 16-aastaselt ja vanaduspensioniealisel inimesel on võimalik saada sotsiaalse rehabilitatsiooni teenust Sotsiaalkindlustusameti kaudu. Samuti sätestatakse, et tööalase rehabilitatsiooni teenust ei osutata inimesele, kes saab sotsiaalse rehabilitatsiooni teenust sotsiaalhoolekande seaduse alusel. Inimesel säilib endiselt õigus saada kas sotsiaalse või tööalase rehabilitatsiooni teenust eeldusel, et tal on teenusevajadus vastavalt sotsiaalkindlustusameti või töötukassa poolt hinnatud, kuid mõlemat teenust talle samal ajal ei osutata.

Teenust osutatakse üldjuhul inimesele, kellel on puude või haiguse tõttu mitu takistust ja kes vajab seetõttu tööle asumiseks või töötamise jätkamiseks mitme spetsialisti ehk rehabilitatsioonimeeskonna abi. Vastavalt eelnõu §-le 9 on õigus teenust saada tervisest tuleneva takistusega töötul, töötajal ja muul isikul. Käesolevas paragrahvis on erisusena välja toodud, et tööalase rehabilitatsiooni teenust osutatakse tervisest tuleneva takistusega inimesele, kellel on tuvastatud puuduv töövõime, üksnes juhul kui ta töötab. Seega laieneb tööalase rehabilitatsiooni teenuse saamise õigus edaspidi neile puuduva töövõimega inimestele, kes töötavad ja soovivad töötamist jätkata või uut jõukohast tööd leida. Teise erisusena sätestatakse, et tööalase rehabilitatsiooni teenust osutatakse tervisest tuleneva takistusega muule isikule ainult juhul, kui ta omandab põhi-, üldkesk-, kutse- või kõrgharidust ehk täidab aktiivsuse nõudeid.

Lõike 6 kohaselt võimaldab töötukassa inimesel valida sobiva teenuseosutaja töötukassa kvalifitseeritud teenuseosutajate seast. Töötukassa kvalifitseeritud teenuseosutaja peab omama kehtivat sotsiaalhoolekande seaduse § 147 lõikes 1 sätestatud tegevusluba. Rehabilitatsiooniteenuse osutamiseks antakse tegevusluba, kui rehabilitatsiooniteenuse osutaja ja rehabilitatsioonimeeskond vastavad sotsiaalse rehabilitatsiooni teenuse osutajale kehtestatud nõuetele (nt nõuetele vastav meeskond, tuleohutuse ja tervisekaitse ning juurdepääsetavuse nõuded teenuse osutamise kohale, rehabilitatsiooniteenuse raames osutatavate teenuste kättesaadavus ühe teenuseosutaja juures, asutusesisene kaebuste lahendamise kord) ja rehabilitatsioonimeeskonnale kehtestatud nõuetele (nt vähemalt kolm erinevat spetsialisti meeskonnas, spetsialistide haridus- ja koolitusnõuded). Töötukassa ja teenuseosutaja koostöö aluseks on töötukassa kehtestatud koostööpõhimõtted. Kvalifitseeritud tööalase rehabilitatsiooni teenuse osutajate nimekiri on avaldatud töötukassa veebilehel, kust inimene saab valida endale sobiva teenuseosutaja, vajaduse korral saab töötukassa nõustaja inimest juhendada.

Lõiked 7 ja 8 kehtestavad teenuse eest tasumise ning võimaldavad inimese eest teenuse saamiseks tasuda kuni 2500 eurot. Erandjuhul saab kulu katta ka suuremas summas, kui see on isikust lähtuvalt põhjendatud, nt kui tegemist on väga keerulises olukorras oleva inimesega. Kalendriaasta ülemmäärast suuremas mahus teenuse eest tasumine on erandlik olukord, nt 2022. aastal oli selliste juhtumite osakaal 1,6%.

Eelnõu §-s 39 sätestatakse toetatud töölerakendamise teenus, millega kujundatakse ümber TAT-s 3 reguleeritud kaitstud töö teenus. Olulise muudatusena toimub eelnõu alusel teenuse ajal töötamine avatud tööturul, mitte kaitstud töö tingimustes. Teenust osutatakse eelnõu § 9 kohaselt tervisest tuleneva takistusega töötule, sh õppivale töötule ja töötajale.

Lõikes 1 sätestatakse toetatud töölerakendamise teenuse eesmärk. Teenusega toetatakse tervisest tuleneva takistusega inimest töö leidmisel ja töö hoidmisel komplekselt ja individuaalselt, ootusega, et inimene abivajadus aja jooksul väheneb.

Lõikes 2 sätestatakse toetatud töölerakendamise raames elluviidavad tegevused, mida tehakse koostöös tööandja ja inimese enda võrgustikuga. Teenust osutatakse inimese vajadustest lähtuvalt tema enda ja tööandja keskkonnas. Teenuse peamine põhimõte on individuaalne lähenemisviis. Teenuse aluseks on toetatud töölerakendamise mudel⁹, mille osad on: 1) kliendisuhete loomine; 2) kutseprofiili koostamine; 3) töö otsimine; 4) koostöö tööandjatega ja 5) toe pakkumine töökohal. Kliendisuhete loomise etapis võimaldatakse teenusesaajal enne teenusele suundumist teenuseosutajaga kohtuda ning veenduda, et teenuseosutaja ja teenus talle sobivad. Kutseprofiili koostamise raames toimub inimese tööalaste oskuste, võimete, ressursside ja riskide kaardistamine, sobivate töövaldkondade ja ametite väljaselgitamine, toetusvajaduse hindamine ja toe planeerimine, tugivõrgustiku kaardistamine ning kaasamine ja tööotsingute kavandamine. Vastavalt kutseprofiilile ja personaalsetele vajadustele toetatakse inimest töö otsimisel, kaardistades sobivad tööandjad, ning algatatakse koostöö tööandjatega võimetekohase töö leidmiseks. Tööoskuste arendamiseks ja töö proovimiseks kasutatakse sobivaid tööturuteenuseid (tööpraktika, ajutine töötamine), mille raames on võimalik õppida uusi tööoskusi ja hinnata töö sobivust. Tööle asumisel toetatakse inimest töökeskkonnaga kohanemisel, tööandja ja kolleegidega suhtlemisel ning juhendatakse töökohal tööülesannete õppimisel. Nõustatakse tööandjat ja kolleege, et tekiks loomulik tugi töökeskkonnas ja väheneks vajadus väljastpoolt tuleva toe järele.

Lõikes 3 sätestatakse, et teenust ei osutata inimesele, kellel on tuvastatud puuduv töövõime. Teenust saavad osalise töövõimega inimesed, kes vajavad järjepidevat toetust, motiveerimist ja juhendamist sobiva töö väljaselgitamisel, töö otsimisel, tööandjatega suhtlemisel, töökeskkonnaga kohanemisel ja tööülesannete õppimisel tervisest tulenevate piirangute ja sotsiaalsete probleemide tõttu ning kelle puhul ei ole olnud töökeskne nõustamine ja varem osutatud tööturuteenused piisavad, et avatud tööturule liikuda või seal püsima jääda. Teenuse vajadus selgitatakse välja töökeskse nõustamise käigus.

Lõikes 4 sätestatakse, et teenuse kestus on maksimaalselt 12 kuud. Teenuse kogupikkus sõltub inimese valmisolekust ja võimalustest avatud tööturule liikuda ning seal iseseisvalt hakkama saada, mistõttu võib teenuse kestus olla ka lühem.

Lõikes 5 sätestatakse, et töötukassa sõlmib teenuseosutajaga halduslepingu. Lepingus sätestatakse teenuse täpsed tingimused.

Lõike 6 kohaselt ei osutata toetatud töölerakendamise teenust samal aja sotsiaalhoolekande seaduse §-s 91 sätestatud töötamise toetamise teenusega. Vastav kontroll tehakse Sotsiaalkindlustusameti esitatud andmete alusel. Välistus on tingitud teenuste sisulisest

⁹ Toetatud töölerakendamise mudel on Euroopa riikides kasutusel 1980. aastate lõpust. Mudel keskendub Toetatud Töölerakendamise Euroopa Ühenduse definitsiooni kohaselt puuetega inimeste või teiste ebasoodsas olukorras olevate inimeste toetamisele, et nad saaksid ja säilitaksid tasustatud töö avatud tööturul. <https://elib.tips/edoc/toetatud-lerakendumise-euroopa-henduse-suunised-mitmekesisuse-kohta.html>

sarnasusest. Mõlema teenuse eesmärk on toetada inimest võimetekohase töö leidmisel ja töötamise ajal.

Eelnõu §-s 40 sätestatakse tööandjate teavitamise ja nõustamise teenus. Võrreldes TAT-ga 3 teenuse tingimused ei muutu. Teenust osutatakse eelnõu § 9 kohaselt tööandjale.

Lõike 1 kohaselt on tööandjate teavitamise ja nõustamise eesmärk suurendada tööandjate teadlikkust terviseprobleemidega inimeste töötamise toetamise võimalustest. See on vajalik, sest nii tööandjate seas kui ühiskonnas laiemalt on levinud negatiivsed hoiakud, mis takistavad tervisest tuleneva takistusega inimese töölevõtmist. Samas on teadlikkus tervisest tuleneva takistusega inimeste toetusvõimalustest vähene.

Lõikes 2 nimetatakse teenuse raames pakutavad tegevused ja täpsustatakse sihtrühma. Teenuse raames nõustab töötukassa tööandjat ning korraldab teavitusüritusi tervist ja erivajadusi puudutavatel teemadel. Nõustamised toimuvad grupi- või individuaalse nõustamisena tööandja juures kohapeal või veebi vahendusel. Vajaduse korral nõustatakse tööandjat, kuidas teha tööintervjuud, võttes arvesse kandideerija eripärasid. Kui tööandja juures juba töötab terviseprobleemiga inimene, antakse nõu, kuidas saab tööandja toetada tema tööl püsimist, kujundades vastavalt töötaja vajadustele töökeskkonda ja töökorraldust. Teavitusüritused toimuvad veebiseminari formaadis ning nendel saavad osaleda tööandjad üle Eesti. Teavitamise ja nõustamisega soovitatakse tööandjale praktilisi tegevusi terviseprobleemiga inimese tööle aitamiseks. Teenuse sihtrühma kuuluvad tööandjad, kes soovivad tööle võtta terviseprobleemiga inimest või kelle juures selline inimene juba töötab. Töötukassa pakub teenust ka tööandjale, kellel on terviseprobleemiga inimese toetamise vastu huvi, sest ettevõttes võib selline inimene tööandjale mitte teadaolevalt juba töötada või tööle asuda. Töötajal ei ole kohustust tööandjale oma terviseandmeid avaldada ja tööandja ei või selliseid andmeid ka küsida. Küll aga saab teenuse kaudu jagada teadmisi ja häid kogemusi, mis tagavad üldiselt ja terviseprobleeme ennetavalt parema töökorralduse ja töökeskkonna ning see toetab ka neid inimesi, kes ei ole soovinud oma tervises seisundit tööandjale avaldada. Töötukassa on teenuse osutamiseks tööle võtnud puudespetsiifilised nõustajad. Vajaduse korral hangib töötukassa lektori seminari või nõustamise korraldamiseks teemadel, milles töötukassal endal teadmised ja oskused puuduvad.

Eelnõu §-s 41 sätestatakse palgatoetuse teenus. Palgatoetuse teenust osutatakse eelnõu § 9 kohaselt töötule, v.a töötule, kes õpib. Õppivale töötule osutatakse palgatoetuse teenust üksnes juhul, kui tal on tervisest tulenev takistus.

Lõike 1 kohaselt on teenuse eesmärk mõjutada töötuse vähendamist ja tööl püsimise toetamist, soodustades tööandja värbamisotsust võtta tööle väiksema konkurentsivõimega või ebasoodsas olukorras olev inimene. Väiksema konkurentsivõimega või ebasoodsas olukorras olevate inimeste all peetakse silmas pikaajalisi töötuid, noori, tervisest tuleneva takistusega või hiljuti vanglast vabanenud inimesi ja muid inimesi, kelle tööle saamine on raskendatud.

Lõikes 2 avatakse lühidalt palgatoetuse sisu. Kuigi teenuse sihtrühmaks on eelnõu kohaselt ka inimene, makstakse toetust palgakulude osaliseks hüvitamiseks ka tööandjale, kes teenuse sihtrühma kuuluva inimese tööle võtab.

Lõikes 3 sätestatakse teenusesaajate sihtrühmad ehk väiksema konkurentsivõimega või ebasoodsas olukorras olevad inimesed, kelle tööle võtmisel palgatoetust makstakse. Nendeks on pikaajalised töötud, noored, kes on olnud töötuna arvel vähemalt kuus kuud, tervisest tuleneva takistusega või hiljuti vanglast vabanenud inimesed. Pikaajaline töötu on isik, kes on olnud töötuna registreeritud vähemalt 12 kuud, samuti isik, kes on olnud töötuna registreeritud viimase 15 kuu jooksul kokku vähemalt 12 kuud ning kelle arvelolek on vahepeal lõpetatud seoses töötamisega, avalikus teenistuses viibimisega või muu tegevusega (täpne loetelu TöMS § 8 lg 4 p-d 3–5 ja 11). Tervisest tuleneva takistusega töötul ja noorel vanuses 16–24 aastat tekib õigus saada palgatoetust, kui ta on olnud töötuna arvel vähemalt kuus kuud järjest. Tegemist on haavatavamate sihtrühmadega, kellel on raskusi tööturule liikumisega, mistõttu on põhjendatud palgatoetuse varasema kasutamise võimaldamine. Vanglast vabanenute puhul ei arvestata mitte töötuna arvel

oldud aega, vaid vanglast vabanemisest möödunud aega – 12 kuud. Eelduslikult on suurem osa kinnipeetavaid sel ajal olnud ilma tööta. Lisaks võib tööandjaid mõjutada kinnipeetavatega seotud stigma, mistõttu ei ole põhjendatud seada eraldi nõuet töötuna arvel oldud ajale.

Lõikes 4 sätestatakse, kes saab taotleda palgatoetust ning milline on minimaalne töölepingu periood, mille puhul on võimalik palgatoetust saada. Palgatoetuse saajaks on valdavalt ettevõtjast tööandja. Palgatoetuse teenust ei saa kasutada riigiasutused, sh ministeeriumi hallatavad asutused, nt saatkonnad ja riigigümnaasiumid. Kuna nende tegevust rahastatakse riigieelarvest, ei ole otstarbekas võimaldada neil kasutada töötaja töölevõtmise soodustamiseks lisaks veel palgatoetust, mis samuti tuleb riigi vahenditest. Samas saavad palgatoetust taotleda kohaliku omavalitsuse üksus (nt kool, lasteaed, hooldekodu) ja notar. Notariaadiseaduse kohaselt ei ole notar ettevõtja ega riigiametnik, vaid füüsiline isik, kes täidab talle riigi poolt seadusega antud avalikku funktsiooni. Kohaliku omavalitsuse üksuse hõlmamine laiendab pikaajaliste töötute töölesaamise võimalusi. Kuna palgatoetuse eesmärk on toetada inimeste tööle aitamist ja tööl püsimist, siis alla kuue kuu tähtajaga töölepingu sõlmimisel palgatoetust taotleda ei saa.

Lõige 5 loetleb olukorrad, kus palgatoetust ei maksta, kuna tööle võetud töötu on tööandjaga seotud (selle ettevõtte juhtimis- või kontrollorgani liige, usaldus- või täisühingu osanik või isik, kes omab 51%-list või suuremat osalust antud ettevõttes), et ettevõttes kaalukat sõnaõigust omav isik ei saaks enda töölevõtmiseks riigi toetust kasutada. Töötukassa hindab palgatoetuse põhjendatust muu hulgas ka lähtuvalt sellest, kas inimene on samas ettevõttes varem töötanud või on samas ettevõttes juhatusel liige või osanik, või talle kuulub sellest äriühingust rohkem kui 50%. Nimetatud juhtudel ei pruugi tema tööle saamine konkreetse ettevõttesse vaatamata tema väiksemale konkurentsivõimele või ebasoodsamale olukorrale olla raskendatud. Sellisel juhul võib palgatoetuse maksmine olla põhjendatud, nt kui inimese tervises seisund on vahepeal halvenenud, ta on töö kaotanud, aga seejärel oma muutunud tervises seisundiga kohanedes soovib uuesti endisesse ettevõttesse tööle minna. See võib olla põhjendatud ka juhul, kui inimene on varem samas ettevõttes teistsugust tööd teinud. Samas ei ole palgatoetuse maksmine põhjendatud olukorras, kus inimese tervises seisundis pole varasema töötamisega võrreldes olulisi muutusi toimunud ja ta asub tegema ettevõttes sama või sarnast tööd. Sel juhul ei ole tal selles ettevõttes tööle asumine raskendatud, vaid tal on varasema kogemuse tõttu teiste kandidaatidega võrreldes konkurentsieelis.

Lõige 6 sätestab, et haldusleping sõlmitakse tööandjaga ehk isikuga, kes soovib võtta tööle töötut, kes vastab palgatoetuse tingimustele. Palgatoetuse puhul on tegemist uue tingimusega, mille eesmärk on kohaldada palgatoetuse lepingule halduskoostöö seadust. Senine TTTS-i regulatsioon välistab palgatoetuse lepingute puhul juhendumise halduskoostöö seadusest. Haldusleping halduskoostöö seaduse tähenduses annab võimaluse ulatuslikult hinnata lepingupartneri usaldusväärsust ja sobivust vastavalt halduskoostöö seaduses sätestatud kriteeriumitele. Tööandjal ei tohi palgatoetuse taotlemisel olla maksuvõlga, v.a juhul, kui see on ajatatud, karistusandmeid karistusregistris ega algatatud likvideerimis- või pankrotimenetlust. Täiendus aitab vältida olukordi, kus toetuse saaja on raskustes ega suuda tagada tööle asunud inimesele sissetulekut ja töökohta pikema perioodi jooksul. Samuti ei ole tööandja usaldusväärne, kui ettevõtte on maksuvõlad ning toetust soovitakse välismaa pangakontole, et hoiduda maksude maksimisest.

Lõikes 7 kehtestatakse palgatoetuse suurus ning selgitatakse, milliseid tasusid palgatoetuse maksmisel arvesse võetakse. Töötukassa pärib andmed Maksu- ja Tolliametilt tööandja poolt deklareeritud töötaja töötasu kohta. Palgatoetuse suurus on töötaja kohta deklareeritud palgakulust 50%, millelt on kinni peetud töötuskindlustusmaks. Palgakuluks loetakse ka lisatasu, preemia, puhkusetasu vm tasu, mis on deklareeritud alates palgatoetusega tööle asumise perioodi eest. Palgatoetust ei maksta riigieelarvest hüvitatud puhkusetasu eest. Palgatoetus ettevõttele ei ületa halduslepingus fikseeritud summast 50% ning maksimaalne hüvitatav palgatoetuse makse on kehtestatud töötasu alammäär, mis fikseeritakse töölepingu seaduses.

Lõige 8 sätestab palgatoetuse suuruse arvutamise alusena töötukassa andmekogu.

Lõigetes 9 ja 10 sätestatakse mitme kuu eest palgatoetust makstakse. Pikaajalise töötu, noore ja vanglast vabanenu puhul on tähtajatu töölepingu sõlmimisel maksimaalne toetuse saamise periood kuus kuud. Sihtrühma erivajadusi arvestades makstakse tervisest tuleneva takistusega isikute puhul palgatoetust tööl püsimise eesmärgil pikemal perioodil ehk maksimaalselt 12 kuud. Tähtajalise töölepingu sõlmimisel makstakse palgatoetust poole tähtaja eest. Palgatoetust makstakse halduslepingu perioodi jooksul, kui tööandja on deklareerinud töötaja töötasu, ning hüvitatavat perioodi valida ei saa.

Lõige 11 sätestab palgatoetuse tagasimaksmise korra. Palgatoetus tuleb tagasi maksta, kui tööleping lõpetatakse tööandja algatusel halduslepingu perioodi jooksul. Palgatoetust ei pea tagastama, kui tööleping lõpetatakse pooltevahelisel kokkuleppel, töötaja algatusel või tööandja poolt töölepingu erakorralisel ülesütlemisel töötajast tuleneval põhjusel.

Eelnõu §-s 42 sätestatakse alaealise töötamise toetamine. Teenust on alates 2018. aastast osutatud TAT 2 alusel ning alates 07.02.2022 tööhõiveprogrammist 2021–2023. Eelnõuga teenuse tingimusi ei muudeta. Eelnõu § 9 kohaselt osutatakse teenust tööandjale.

Lõike 1 kohaselt toetatakse teenusega noori töökogemuse saamisel. Toetus motiveerib tööandjaid tegelema alaealistega ja suurendab nende ajutise lühiajalise töötamise võimalusi.

Lõigetes 2–6 sätestatakse teenuse osutamise raames makstava alaealise töötamise toetuse maksmise tingimused. Tööandja saab toetust taotleda eelmise kalendriaasta kohta 13–16-aastase noore töölevõtmise eest. Toetus aitab vähendada tööandja riske värbamisel. Noore puhul võib olla vaja rohkem tööandjapoolset juhendamist ja motiveerimist. Kuna noore puhul peab tööandja arvestama teatud piirangutega (nt töötamise kellaajad, ülesanded), võib alaealise töölevõtmine tähendada tööandjale suuremat koormust näiteks juhendamisel, teiste töötajate tööülesannete ümberkorraldamisel, graafikute ümbersättimisel. Toetust arvestatakse iga 13–16-aastase töötaja puhul 30% tema kalendrikuu brutotöötasust eelmisel kalendriaastal.

Toetust makstakse, kui tööandja on eelmise kalendriaasta jooksul tasunud 13–16-aastasele töötajale brutotöötasudena kokku vähemalt 1000 eurot. 1000 eurot arvestatakse kõigi värvatud noorte pealt kokku ehk toetusele on võimalik kvalifitseeruda juhul, kui värvatakse üks noor, kelle tasu on vähemalt 1000 eurot, või mitu noort, kellele on makstud kokku vähemalt 1000 eurot. Eelmise kalendriaasta eest toetuse saamiseks tuleb taotlus esitada hiljemalt jooksva kalendriaasta 31. märtsil.

Toetust makstakse jooksva kalendriaasta I kvartalis tagasiulatuvalt eelmise kalendriaasta eest. Toetust saab taotleda juriidiline isik, füüsiline isik või kohaliku omavalitsuse üksus. Toetust makstakse Maksu- ja Tolliametile deklareeritud tasude alusel, millelt on kinni peetud töötuskindlustusmaks. Tööandja saab toetust taotleda nii töölepingu kui muu võlaõigusliku lepingu (nt käsundus- või töövõtuleping) alusel töötanud noorte eest.

Lõikes 7 sätestatakse, et toetust ei maksta, kui tööandja on sama noore ja toetuse maksmise perioodi eest saanud palgatoetust.

Eelnõu §-s 43 sätestatakse rahvusvahelise kaitse saaja töötamise toetamine. Teenust osutatakse eelnõu § 9 kohaselt tööandjale. Eelnõuga jätkatakse väikeste muudatustega REACT TAT-s reguleeritud rahvusvahelise kaitse saaja töötamise toetamise teenust. See on vajalik, arvestades tööturul kohanemiseks abi vajavate rahvusvahelise kaitse saajate arvu järsku kasvu seoses Ukraina sõjapõgenike massilise sisserändega. Samuti toetavad teenuse jätkamist üldise sisserände tulevikuproгноosid.

Lõike 1 kohaselt suurendatakse teenusega sihtrühma kuuluvate rahvusvahelise kaitse saajate (vastavalt §-s 6 avatud mõistele hõlmab see ka ajutise kaitse saajad ja Eestis töötamise õigusega rahvusvahelise kaitse taotlejad) tööhõives osalemist, aidates kaasa nende iseseisvale toimetulekule ja kohanemisele ning lõimumisele Eesti ühiskonda.

Lõige 2 sätestab toetused ja hüvitised tööandjale, kes võtab tööle või kelle juures töötab sihtrühma kuuluv rahvusvahelise kaitse saaja. Töölase mentorluse tasu makstakse tööandjale töötaja paremaks sisseelamiseks töökohal ja tema kohanemiseks tehtud tegevuste (mentorluse) eest. Tööandjale hüvitatakse töötaja tööle asumisega ja töötamisega seotud, st ametikohaga ja töötaja tööülesannete täitmiseks vajalike dokumentide (tööleping, ametijuhend jms) tõlketeenusega seotud kulu. Töötaja kvalifikatsiooni saamise kulu hüvitamise mõte on see, et koolituse läbinud inimene oleks motiveeritud sooritama kutse- või pädevuseksamit või taotlema muud kvalifikatsiooni tõendavat dokumenti. Kvalifikatsiooni saamise kulu korral hüvitatakse töötaja kutsetunnistuse, pädevustunnistuse, sertifikaadi või mootorsõiduki juhtimisõigust tõendava dokumendi saamisega seotud ja töötaja eest kantud kulu: eksamile eelneva konsultatsiooni, eksami ja taotletud tunnistuse tasu, sh riigilõiv. Olulise muudatusena ei jätkata teenuse raames erinevalt kehtivast regulatsioonist koolituskulude hüvitamist tööandjale. Tööandja saab eelnõu kohaselt taotleda koolituskulude hüvitamist teenuse „koolitustoetus tööandjale“ raames ja tingimustel (st teatud juhtudel võib lisanduda omaosaluse nõue).

Lõige 3 sätestab lõikes 2 nimetatud tegevuste võimaldamise täpsemad tingimused ja täpsustab sihtrühma. Lõikes 2 nimetatud kulu hüvitatakse või tasu makstakse, kui eelnõu § 6 punktis 6 nimetatud rahvusvahelise kaitse saaja tunnistuse saamisest on möödunud vähem kui viis aastat. Kauem Eestis elanud rahvusvahelise kaitse saajad on tõenäoliselt juba paremini kohanenud ega vaja tööle asumiseks tavapäraste tööturuteenuste kõrval täiendavaid meetmeid.

Tööandja saab mentorlustasu või tõlketeenuse ja kvalifikatsiooni saamise kulu hüvitamist taotleda, kui ta on sõlminud rahvusvahelise kaitse saajaga tähtajatu või vähemalt neljakuulise tähtajaga töölepingu. Nõutav minimaalne töölepingu kestus on lühem kui palgatoetuse korral, arvestades et sihtrühm teeb sageli hooajalisi töid. Tasu makstakse ja kulud hüvitatakse nii isiku tööle võtmisel kui ka tema töötamise ajal. Töötamise ajal maksmine on vajalik, et toetada erandlikus olukorras rahvusvahelise kaitse saaja (nt Ukraina sõjapõgenik) tööle sisseelamist ja tööl püsimist. Üldjuhul ei ole inimesel, kes on riiki sisenenud rahvusvahelise kaitse saamise eesmärgil, õigust tööle asuda enne teatud aja möödumist taotluse esitamisest või rahvusvahelise kaitse saamist. Ukraina sõjapõgenikel on aga võimalik Eestisse seaduslikult siseneda ja Eestis viibida välismaalaste seaduse alusel ilma piiril rahvusvahelist kaitset, sh ajutist kaitset taotlemata ja kohe ka sama seaduse §-de 309¹⁴ ja 309¹⁵ alusel tööle asuda. Mentortasu maksmine töötamise ajal võimaldab toetada Ukraina sõjapõgenike värbamist sõltumata sellest, kas nad on kaitse saamise taotluse esitanud enne tööle asumist või pärast seda. Kuna mentortasu makstakse nelja kuu jooksul pärast inimese tööle asumist, peab kaitse taotlemine toimuma üsna töösuhte alguses ehk sisuliselt toetatakse ka töötamise ajal, toetades eelkõige töötaja sisseelamist.

Lõige 4 sätestab lõikes 2 sätestatud tööandjale makstava mentorluse tasu määra ja selle maksmise täpsemad tingimused. Töölase mentorluse tasu saab tööandja taotleda nelja kuu jooksul isiku tööle võtmisest, eeldusega et sisseelamise kulud tehtaks töötamise alguses, katseaja jooksul, kui need on kõige asjakohasemad. Töölase mentorluse tasu on ühekordne summa, mille suurus on 75% kehtivast alampalgast (alampalk 2023. a on 725 eurot). Mentorluse tasu suuruse määramisel on lähtutud tööpraktika juhendaja tasu 2. kuu hüvitamise määrast. Eeldus on, et juhendamise vajadus on seotud pigem rahvusvahelise kaitse saaja eripäradega (kohanemine, keelebarjäär), mistõttu on juhendamine ja mentorlus vajalik, kuid mitte nii ulatuslik kui tööpraktika alguses. Üldpõhimõttena saab tööandja iga rahvusvahelise kaitse saaja kohta taotleda töölase mentorluse tasu ühe korra. See tähendab, et tööandjal ei ole sama töötaja kohta võimalik korduvalt tasu maksmist taotleda, kui ta võtab ühe ja sama isiku korduvalt tööle.

Rahvusvahelise kaitse saaja töötamise toetamine on eelnõu alusel vähese tähtsusega abi. Lõige 4 selgitab, et tegevuse sihtrühma kuuluva rahvusvahelise kaitse saaja tööandjale makstavat ühekordset töölase mentorluse tasu võib maksta nimetatud määras, aga mitte rohkem, kui vähese tähtsusega abi jääk võimaldab. See tähendab, et tasu on võimalik maksta osaliselt ka olukorras, kus vähese tähtsusega abi jääk on tasu täies ulatuses maksmiseks ebapiisav.

Lõige 5 sätestab tööandjale hüvitatava kvalifikatsiooni saamise ja tõlketeenusega seotud kulu hüvitamise määra. Mõlema teenuse puhul hüvitatakse kokku kõige rohkem 500 eurot töötaja kohta. Määr lähtub senisest töötukassa praktikast kvalifikatsiooni tõendamise ja tõlketeenuse kulude hüvitamisel.

Lõige 6 sätestab kvalifikatsiooni saamise ja tõlketeenuse kulu hüvitamise täpsemad tingimused. Nimetatud kulud hüvitatakse ühe aasta jooksul töötaja tööle asumisest, tähtajalise korral töösuhte tähtaja jooksul, aga mitte hiljem kui ühe aasta jooksul töötaja tööleasumisest. Sealhulgas on erandina sätestatud, et töötamisega seotud tõlkekulud on abikõlblikud ka juhul, kui tõlge on tellitud mõistliku aja jooksul enne töötaja tööle asumist, sest tööandja peab ette valmistama tööle võtmiseks vajalikud dokumendid ja suhtlema töötajaga ka enne töötaja tööle asumist. Mõistlikuks ajaks peab töötukassa tõlke tellimist kuni 30 päeva enne töötaja tööle asumist. Sellisel juhul on tööotsijal võimalik juba värbamisprotsessi kestel tutvuda töölepingu ja töötingimustega. Põhjendatud juhtudel, nt kui töötaja värbamine võtab erinevate takistuste tõttu kauem aega või inimesel ei ole mingil põhjusel kohe võimalik tööle asuda, võib mõistlik aeg olla ka pikem. Erand on põhjendatud, et reguleerida teenuse osutamist paindlikumalt ning suurendada ligipääsu teenusele.

Eelnõu §-s 44 sätestatakse stipendium. Võrreldes TTTS-iga ei ole toetuse tingimused oluliselt muutunud. Stipendiumi makstakse eelnõu § 10 kohaselt töötule.

Lõike 1 kohaselt toetatakse tööturuteenusel osalemist ehk hüvitatakse osaliselt tööturuteenusel osalemisega kaasnevad kulud.

Lõigetes 2 ja 3 sätestatakse stipendiumi arvutamise ja maksmise alused. Stipendiumi makstakse iga tööturuteenusel osaletud päeva eest. Stipendiumi arvutamise aluseks on päevamäär. Võrreldes kehtiva õigusega on lisatud täpsustus, et üle südaöö kestva vahetusega teenuse korral makstakse stipendiumi ühe päeva eest, eeldusel et vahetuse kestus on katkematu. See on vajalik seoses koolituste praktilise õppe käigus või tööpraktika käigus tehtavate valvetega. Praktikast on seda esinenud kiirabitehniku väljaõppe raames, kus inimene kaasatakse koos professionaalse kiirabitehnikuga pikka, 24-tunnisesse vahetusse, kus ollakse kiirabijaamas valves ja käiakse väljakutsetel. Sellised üle südaöö ehk kahele erinevale kalendripäevale langevad vahetused on enamasti siiski 8–12-tunnised ning üsna erandlikud. Stipendiumi makstakse ühe päeva eest kokku ühe päevamäära ulatuses.

Lõikes 4 täpsustatakse võrreldes TTTS-iga teenusel osalemise viise, mille korral stipendiumi makstakse. Nendeks on osalemine tööturuteenusel teenuse osutamise asukohas kohapeal ja reaalarajas veebikeskkonnas toimuva teenuse puhul. Seega ei maksta stipendiumi näiteks eelsalvestatud veebikoolituste korral, kus osaleja saab ise otsustada, millal ta koolitust vaatab.

Lõigetes 5 ja 6 sätestatakse stipendiumi maksmise sagedus ja päevamäär. Maksed tehakse üks kord kuus päevamääraga 3,84 eurot. Päevamäära eelnõuga ei muudeta.

Eelnõu §-s 45 sätestatakse sõidu- ja majutustoetus. Võrreldes TTTS-iga ei ole toetuse tingimused oluliselt muutunud. Sõidu- ja majutustoetust makstakse eelnõu § 10 kohaselt töötule ja erandina tööalasel rehabilitatsioonil osalejale ka siis, kui ta ei ole töötuna arvele võetud.

Lõike 1 kohaselt soodustatakse toetusega tööturuteenusel osalemist ehk osaliselt hüvitatakse nende osalemisega kaasnevad sõidu ja majutuskulud.

Lõikes 2 reguleeritakse sõidu- ja majutustoetuse arvutamise ja maksmise alused. Sõidu- ja majutustoetust makstakse iga tööturuteenusel osaletud päeva eest tööturuteenuse osutamise asukoha ja isiku elukoha lühima kahekordse vahemaa alusel, seejuures vahemaad alla 500 meetri ei arvestata. Toetusele on seatud kilomeetri määr ja päeva ülemmäär 26 eurot (lõige 6). Sõidu- ja majutustoetust makstakse ühe päeva eest, kui teenusel osalemine kestab katkematult üle südaöö (vt § 44 lõigete 2 ja 3 selgitust).

Lõikes 3 sätestatakse, et juhul kui inimene osaleb samal päeval mitmel tööturuteenusel, makstakse sõidu- ja majutustoetust iga teenuse eest eraldi, kuna ühel päeval osutatavad teenused võivad toimuda erinevates asukohtades või piisava ajalise vahega, nii et inimesel on vaja teenuse osutamise kohast vahepeal ära käia.

Lõike 4 kohaselt makstakse sõidu- ja majutustoetust juhul, kui teenusel osaletakse teenuse osutamise asukohas kohapeal. Seega ei maksta toetust veebipõhiste teenuste puhul, kuna nendega ei saa kaasneda sõidu- ja majutuskulusid.

Lõigete 5 ja 6 kohaselt makstakse toetust ühel korral kuus kilomeetrimääraga 0,10 eurot ning kõige rohkem 26 eurot ühe päeva kohta. Määrasid eelnõuga ei muudeta.

Eelnõu 2. peatüki 3. jagu reguleerib tööturuteenustega seotud arendustegevusi, tööturukoolituse kvaliteedi parandamist ja nendest teadlikkuse tõstmist.

Eelnõu § 46 sätestab, et töötukassa võib välja töötada tööturu vajadustele vastavaid õppekavasid, tellida teenuste kvaliteedi hindamisi, koolitada partnereid, korraldada teavitamisüritusi ja viia ellu muid arendustegevusi, mis on otseselt vajalikud tööturuteenuste arendamiseks ja kvaliteedi parandamiseks. Näiteks võib olla vaja tööturukoolituse kvaliteedi arendamiseks töötada välja tööandjate vajadustele vastavaid spetsiifilisi õppekavasid või viia ellu tegevusi, et tagada tööturukoolituse vastavus kvaliteedinõuetele või suurendada koolituspartnerite teadlikkust õppe kvaliteedi parandamisel. Vajadus võib olla ka näiteks avalikkuse teavitamisürituste või erinevate meetodikaarenduste järele.

Eelnõu 2. peatüki 4. jagu reguleerib, milliste tööturuteenuste ja -toetuste puhul tuleb järgida Euroopa Liidu riigiabi ja vähese tähtsusega abi reegleid ja korraldust. Tegemist on teenustega, mille rahaliseks kasusaajaks on tööandja. Lähtudes riigiabi reeglistikust on selle eesmärk välistada igasugune Euroopa Liidu siseturu kaitset kahjustav ja konkurentsi moonutav abi ettevõtjatele riigi poolt. Euroopa Liidu toimimise lepingu (ELTL) artikli 107 kohaselt on siseturuga kokkusobimatu igasugune liikmesriigi poolt või riigi (sh riigisisesed haldusüksused) ressurssidest ükskõik missugusel kujul antav abi, mis kahjustab või ähvardab kahjustada konkurentsi, soodustades teatud ettevõtjaid või teatud kaupade tootmist.

Eelnõu § 47 lõike 1 kohaselt on koolitustoetus, ettevõtluse alustamise toetus, ettevõtluse järeleteenused, individuaalsed lahendused tööandjale, tööruumide ja -vahendite kohandamine, tugiisikuga töötamine, palgatoetus, alaealise töötamise toetamine ja rahvusvahelise kaitse saaja töötamise toetamine vähese tähtsusega abi, mida antakse kooskõlas Euroopa Komisjoni määrusega nr 1407/2013, milles käsitletakse Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklite 107 ja 108 kohaldamist vähese tähtsusega abi suhtes (ELT L 352, 24.12.2013, lk 1–8) (edaspidi *määrus nr 1407/2013*), määrusega nr 1408/2013, milles käsitletakse Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklite 107 ja 108 kohaldamist vähese tähtsusega abi suhtes põllumajandussektoris (ELT L 352, 24.12.2013, lk 9–17) (edaspidi *määrus nr 1408/2013*) või määrusega nr 717/2014, milles käsitletakse Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklite 107 ja 108 kohaldamist vähese tähtsusega abi suhtes kalandus- ja vesiviljelussektoris (ELT L 190, 28.06.2014, lk 45–54) (edaspidi *määrus nr 717/2014*).

Ühele ettevõtjale antava vähese tähtsusega abi piirmäär on määruse nr 1407/2013 kohaselt 200 000 eurot (maanteetranspordi valdkonnas tegutsevale rendi või tasu eest kaupu vedavale ettevõtjale 100 000 eurot), määruse nr 1408/2013 ning maaelu ja põllumajandusturu korraldamise seaduse § 20 lõike 1 kohaselt 25 000 eurot ja määruse nr 717/2014 kohaselt 30 000 eurot kolme järjestikuse majandusaasta kohta. Üheks ettevõtjaks loetakse nimetatud määruste artikli 2 punktis 2 nimetatud ettevõtjat ning järgida tuleb määruste artiklis 5 sätestatud kumuleerimisreeglit. Reeglite kohaselt võib eri valdkondade toetamiseks anda vähese tähtsusega abi mitte rohkem kui 200 000 eurot. Lisaks, juhul kui taotleja tegutseb peale põllumajandusvaldkonna ka kalandus- ja vesiviljelussektoris, ei tohi määruste nr 1408/2013 ja nr 717/2014 alusel antud vähese tähtsusega abi kokku ületada 30 000 eurot.

Kui taotleja on saanud vähese tähtsusega abi komisjoni määruse (EL) nr 360/2012 Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklite 107 ja 108 kohaldamise kohta üldist majandushuvi pakkuvaid teenuseid osutavatele ettevõtjatele antava vähese tähtsusega abi suhtes (ELT L 114, 26.04.2012, lk 8–13) (edaspidi *määrus nr 360/2012*) alusel, kumuleeritakse selle määruse ja määruse nr 1407/2013 alusel antud vähese tähtsusega abi ning abi kogusumma ei tohi ületada 500 000 eurot.

Euroopa Komisjon kavandab kõikide vähese tähtsusega abi määruste muutmist. Muudatuste jõustumisel eelmainitud abi piirmäärad tõusevad.

Lõike 2 kohaselt makstakse vähese tähtsusega abi määrustes sätestatud ülemmäära täitumisel koolitustoetust, tööruumide ja -vahendite kohandamist, tugiisikuga töötamist, palgatoetust ja alaealise töötamise toetamist grupierandiga hõlmatud riigiabina kooskõlas komisjoni määrusega (EL) nr 651/2014 ELi aluslepingu artiklite 107 ja 108 kohaldamise kohta, millega teatavat liiki abi tunnistatakse siseturuga kokkusobivaks (ELT L 187, 26.06.2014, lk 1–78), abi piirmääraks on kuni 50% koolituskuludest (määruse artikkel 31 lg 4).

Seejuures palgatoetuse ja alaealise töötamise toetuse puhul lähtutakse abi andmisel komisjoni määruse (EL) nr 651/2014 artikli 2 punktis 4 sätestatust ehk teenuse sihtgrupiks on ebasoodsas olukorras olevad töötajad. Vastavalt on tegemist kas isikuga, kellel ei ole viimase kuue kuu jooksul olnud alalist palgalist töökohta või kes ei ole omandanud keskharidust ega kutseharidust (rahvusvahelise ühtse hariduse liigituse tase 3) või kelle täisajaga õppe lõpetamisest on möödas vähem kui kaks aastat ja kes ei ole saanud oma esimest alalist palgalist töökohta.

Tööruumide ja -vahendite kohandamise ning tugiisikuga töötamise osutamisel lähtutakse abi andmisel komisjoni määruse (EL) nr 651/2014 määruse artikli 2 punktis 3 sätestatust ehk teenuse sihtgrupiks on määruse mõistes puudega töötaja. Tegemist on määruse mõistes tervisest tuleneva takistusega isikuga ehk isikuga kellel on pikaajaline füüsiline, vaimne, intellektuaalne või meeleline vaegus, mis võib koostoimel erinevate tõketega takistada nende täielikku ja tõhusat osalemist ühiskonnaelus teistega võrdsetel alustel.

Lõigetes 3–8 on sätestatud vähese tähtsusega abi andmist reguleerivates määrustes üldist majandushuvi pakkuvaid teenuseid osutavatele ettevõtjatele antava vähese tähtsusega abi ülemmäärad.

Lõige 9 sätestab vähese tähtsusega abi andmisel üheks ettevõtjaks loetavate isikute ringi.

Lõige 10 sätestab vähese tähtsusega abi andmisel kehtivad abisummade liitmise reeglid, nt kumuleerides vähese tähtsusega abi komisjoni määruse nr 360/2012 alusel antava abiga, ei tohi vähese tähtsusega abi määr kokku ületada 500 000 eurot. Samuti ei tohi vähese tähtsusega abi kumuleerida samal eesmärgil antava riigiabiga nii, et maksimaalset lubatud riigiabi summat ületatakse.

Lõige 11 sätestab välistused vähese tähtsusega abi andmisel.

Lõikes 12 on sätestatud riigiabi andmise keeld raskustes olevatele ettevõtjatele.

Lõikes 13 on kehtestatud reegel, mille kohaselt ei anta riigiabi ettevõtjale, kellele antud abi on Euroopa Komisjoni eelneva otsusega tunnistatud ebaseaduslikuks ja ühisturuga kokkusobimatuks ning selle otsuse alusel on ettevõtjale esitatud seni täitmata korraldus abi tagasimaksmiseks.

Eelnõu 3. peatükis sätestatakse ESF+ perioodi 2021–2027 vahendite kasutamise tingimused ja kord.

Määrus kehtestatakse ÜSS § 10 lõike 6 alusel, millega on Vabariigi Valitsuse määrusega kehtestatavale tööhõiveprogrammile antud täiesti eraldi alus. Tööhõiveprogrammi viib ellu üks konkreetne rakendaja ehk Eesti Töötukassa, kelle valimisel on juba arvesse võetud rakenduskava seirekomisjonis kinnitatud valikukriteeriume ja -metoodikat, mida kohaldatakse kõigile 2021–2027

ühtekuuluvuspoliitika rakenduskava meetmetele. Tegemist ei ole projektide hindamise ega konkurentsi olukorraga, mis tavapäraselt eristab toetuse andmist määruse vs käskkirja alusel. THP ESF+ tegevused vastavad Vabariigi Valitsuse 12. mai 2022. a määruse nr 55 „Perioodi 2021–2027 Euroopa Liidu ühtekuuluvus- ja siseturvalisuspoliitika fondide rakenduskavade vahendite andmise ja kasutamise üldised tingimused“ (edaspidi *ühendmäärus*) § 7 kohaselt rakenduskava seirekomisjoni kinnitatud valikukriteeriumitele.

1. TAT kooskõla valdkondlike arengukavadega, mõju rakenduskava erieesmärgi ja meetme eesmärkide saavutamisel

TAT kooskõla valdkondlike arengukavadega ning panust rakenduskava erieesmärgi ja meetme eesmärkidesse, sh projekti tulemuste ja mõju eeldatavat ulatust on kirjeldatud §-s 48 ja selle seletuskirjas. Samuti on §-s 48 ja selle seletuskirjas avatud panus meetme väljundnäitaja ja tulemusnäitaja saavutamisse.

2. TAT põhjendatus

THP-s sätestatud ESF+ tegevused aitavad kaasa meetme 21.4.2.3 „Kõrge tööhõive taseme saavutamine ja hoidmine“ eesmärgi saavutamisele. TAT eesmärgi ja vajalikkuse ning eesmärgi saavutamiseks tehtavate tegevuste põhjalik kirjeldus on esitatud §-s 38 ja selle seletuskirjas. Tegevused on põhjendatud, teostatavad ja sihtrühma arvestavalt mõistlikud ja vajalikud, riskid on analüüsitud ja kavandatud tegevuste kaudu maandatud.

3. Kuluefektiivsus

Planeeritud eelarve kujunemist on kirjeldatud seletuskirjas § 3 lõike 5 juures. Eelarve planeerimisel lähtutakse varasematest kogemustest sama tüüpi kulude tegemisel. Planeeritud tegevuste eelarve on realistlik ja võimaldab seatud eesmärgid saavutada, planeeritud kulud on vajalikud, mõistlikud ning kooskõlas turuhinna ja valdkonna ametiala palgatasemetega.

4. Toetuse saaja suutlikkus projekti ellu viia

Tegevuse elluviija on töötukassa kui riikliku tööturupoliitika elluviija. Töötukassa vastutab riiklikul tasandil aktiivsete tööturumeetmete rakendamise eest. Töötukassa omab suutlikkust projekte ellu viia, kuna omab kogemust toetuse elluviijana eelmistel ELi toetusperioodidel. Töötukassa on ELi toetusperioodil 2014–2020 olnud näiteks programmide „Tööturuteenuste osutamine tagamaks paremaid võimalusi hõives osalemiseks“ ja „Karjäärinõustamise kättesaadavuse suurendamine“ puhul toetuse saaja ja elluviija ning programmi „Töövõime süsteemi toetavad tegevused“ puhul partner.

5. Kooskõla Eesti pikaajalise arengustrateegia aluspõhimõtete ja sihtidega

Kavandatud ESF+ tegevused panustavad strateegia „Eesti 2035“ eesmärkide ja näitajate saavutamisse ja horisontaalsetesse põhimõtetesse. Tegevused panustavad sihi „Eestis elavad arukad, terved ja tervist hoidvad inimesed“ alasihi „Arukas inimene“ saavutamisele. Nimetatud aluspõhimõtete hoidmist ja sihi saavutamist soolist võrdõiguslikkust, võrdseid võimalusi, ligipääsetavust ja regionaalarengut toetaval moel mõõdetakse järgmiste Eesti 2035 näitajatega:

- 1) „Tööjõus osalemise määr (15–74aastased)“. Tegevustes osalemine aitab tervisest tulenevate takistustega inimestel valmistada tööeluks ning tegevused toetavad tema tööle asumist või töötamise jätkamist. Fookuses on inimese tööalase aktiivsuse ja töövõime toetamine.
- 2) „Soolise võrdõiguslikkuse indeks“. Tegevustes jälgitakse, et tööle asumise või töö jätkamise toetamisel oldaks vabad sooliste stereotüüpide ja väljakujunenud soorollide mõjust.
- 3) „Hoolivuse ja koostöömeelsuse mõõdik“. Näitajasse panustatakse erinevate tervisest tulenevate takistuste (sh puudega) inimeste võrdsete võimaluste tagamisega tegevustes osalemisel.
- 4) „Ligipääsetavuse näitaja“. Näitajasse panustatakse tervisest tuleneva takistusega inimestele ligipääsetavuse tagamisega tegevustes osalemiseks

Määruse eelnõu koostamise hetkel on analüüsitud puutumust põhiõiguste harta nõuetega ja need on kooskõlas. Põhiõiguste harta kontroll-leht on lisatud seletuskirja lisana (lisa 2).

Eelnõu § 48 sätestab ESF+ toetuse eesmärgi, tulemuse ja toetatavad tegevused.

Lõikes 1 nimetatakse millise rakenduskava 2021–2027 poliitikaeesmärgi 4 alla THP raames ESF+ist rahastatavad tegevused kuuluvad.

Lõige 2 toob esile, et tegevused arvestavad Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2021/1060, millega kehtestatakse ühissätteid Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfondi, Ühtekuuluvusfondi, Õiglase Ülemineku Fondi ja Euroopa Merendus-, Kalandus- ja Vesiviljelusfondi kohta ning nende ja Varjupaiga-, Rände- ja Integratsioonifondi, Sisejulgeolekufondi ning piirihalduse ja viisapoliitika rahastu suhtes kohaldatavad finantsreeglid (ELT L 231, 30.06.2021, lk 159–706), artiklis 9 nimetatud horisontaalseid põhimõtteid ning panustavad Riigikogu 12. mai 2021. a otsusega heaks kiidetud riigi pikaajalise arengustrateegia „Eesti 2035“ aluspõhimõtete hoidmisse ja sihi „Eestis elavad arukad, terved ja tervist hoidvad inimesed“ alasihi „Arukas inimene“ saavutamisse. Muu hulgas on sätestatud, et mõõdikuks on „tööjõus osalemise määr (15–74a)“.

Lõige 3 sätestab, et tegevused on kooskõlas EL õiguse „ei kahjusta oluliselt“ põhimõttega. See on uueks läbivaks põhimõtteks struktuurivahendite kasutamisel ning kohaldub kõikidele tegevusvaldkondadele. „Ei kahjusta oluliselt“ põhimõttega arvestamisel on eesmärgiks vältida olulise kahju tekkimist keskkonnale tervikuna ja võimaldades seeläbi keskkonnaeesmärkide saavutamist.

Lõige 4 sätestab ESF+ist THP-s rahastatavad tööturuteenused ning rahastamise perioodi ja sihtrühma, kellele teenuseid osutatakse. Eelnõu kohaselt on rahastatavaks tööturuteenuseks tööalane rehabilitatsioon, rahastamise periood on 2024–2026 ja sihtrühm on tervisest tuleneva takistusega isikud nii, nagu on sätestatud määruse §-s 9. Määruse eelnõu koostamise hetkel on analüüsitud riske ja riskide hindamise tabel on lisatud seletuskirja lisana (lisa 3).

Lõiked 5 ja 6 sätestavad, millistesse ühtekuuluvuspoliitika fondide 2021–2027 meetmete nimekirja väljund- ja tulemusnäitajatesse tegevused panustavad. Väljundnäitaja on „osaluskordade arv“ ja tulemusnäitaja on „peale teenuse saamist tööhõives olev tööealine elanikkond“. Töötukassa THP-ga hõlmatud ESF+ tegevuste väljundnäitaja sihttase 2029. aastaks on kavandatud 7585 osaluskorda. Tulemusnäitaja on kavandatud 38% osaluskordade arvust ehk kokku 2882 peale teenuse saamist hõives osalevat tööealist inimest. Meetmete nimekirja väljundnäitaja 2029. aasta sihttase 20256 osaluskorda moodustub meetme raames erinevate elluviijate tegevustest, mitte vaid tööhõiveprogrammi kaudu töötukassa elluviidud tegevustest.

Lõige 7 sätestab lõigetes 4 ja 5 nimetatud näitajate sihttasemete tõendamise alused ja korra. Erinevatel teenustel osalemise korral võib ühte inimest lugeda mitu korda, kuid ühe teenuse piires on isikute arv ühekordne. Tulemusnäitaja on seotud väljundnäitajaga „osaluskordade arv“ ning see mõõdab teenusel osalenute hõives olemist pärast teenuse saamist.

Eelnõu § 49 kohaselt on rakendusasutuseks (RA) Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium, rakendusüksuseks (RÜ) Riigi Tugiteenuste Keskus ja toetuse saajaks töötukassa.

Eelnõu § 50 sätestab kulude hüvitamise ja toetuse määra.

Abikõlblike kulude, sh abikõlbmatute kulude kindlaksmääramisel tuleb ühendmäärusest

Lõiked 1 ja 3 toovad esile alused, millest ühendmääruses abikõlblike ja abikõlbmatute kulude puhul lähtuda. Abikõlblikkuse puhul tuleb lähtuda §-dest 15, 16 ja 21 ja abikõlbmatute kulude puhul §-st 17.

Lõige 2 täpsustab millise konkreetse teenuse kulud on abikõlblikud ehk mis teenus on ESF+ vahenditest rahastatav. Samuti on abikõlblikud teavitusürituse korraldamise kulud, kooskõlas Vabariigi Valitsuse 12. mai 2022. a määrusega nr 54 „Perioodi 2021–2027 ühtekuuluvus- ja siseturvalisuspoliitika fondide vahendite andmisest avalikkuse teavitamine“, mis kohustab projektide, mille kogumaksumus on üle 10 miljoni euro, elluviijat korraldama määruse lõikes 4 nimetatud nõuetele vastava teavitusürituse ja kaasama lõike 3 kohaselt Euroopa Komisjoni.

Lõige 4 sätestab, et abikõlblikkuse periood kestab 1. jaanuarist 2024. a kuni 31. detsembrini 2029. a ehk kogu THP kehtivuse aja.

Lõige 5 sätestab ESF+ist rahastatud tegevuste puhul toetuse maksimaalse osakaalu, mis on 100%. Sellest 70% moodustavad ESF+ vahendid ja lisandub 30% riiklik kaasfinantseering.

Eelnõu § 51 sätestab ESF+ tegevuste eelarve kinnitamise ja muutmise.

Lõiked 1–6 sätestavad ESF+ist toetatavate tegevuste eelarve esitamise, kooskõlastamise ja muutmise korra. Eelarve ja selle muutmise kinnitab valdkonna eest vastutav minister. Eelarve muutmise vajaduse korral esitab töötukassa RA-le e-kirjaga põhjendatud taotluse. Taotluse osas küsib RA RÜ arvamust. Eelarve muutmise taotluse menetlemise tähtaega võib vastava aja võrra pikendada, kuid üldjuhul vaatab RA selle läbi 10 tööpäeva jooksul. Kui RA sellega nõustub, kinnitab muudatuse valdkonna eest vastutav minister.

Lõiked 7-8 täpsustavad, et juhul kui ESF+ kogutoetuse summa ei muutu ja kinnitatud eelarve kuluridasid ei muudeta ühe kalendriaasta jooksul kumulatiivselt rohkem kui 15%, võib töötukassa muudatuse Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumiga kirjalikult kooskõlastada ning see ei vaja eelarve muutmist. Sellisel juhul esitab elluviija muudetud eelarve viie tööpäeva jooksul koos RA kooskõlastusega RÜ-le teadmiseks.

Eelnõu §-s 52 sätestatakse elluviija õigused ja kohustused.

Lõige 1 sätestab elluviija õigused, milleks on õigus saada RÜ-lt teavet ja selgitusi selle kohta, mis nõuded ja kohustused on käesoleva määruse järgi elluviijale pandud.

Lõige 2 sätestab, et tegevuste elluviijale kohalduvad kõik ühendmääruse §-des 10 ja 11 toetuse saajale sätestatud kohustused. Muu hulgas on elluviijal kohustus saavutada käesoleva määruse § 48 lõikes 5 ja 6 nimetatud väljundnäitaja.

Lõikes 3 on täpsustatud, et ühtlasi on elluviija kohustatud esitama RA-le ESF+ist toetatavate tegevuste eelarve täitmise aruande iga kuu 10. kuupäevaks eelmise kuu kohta RA poolt väljatöötatud vormil. Samuti peab elluviija esitama RÜ-le järgneva eelarveaasta ESF+ist toetatavate tegevuste väljamaksete prognoosi 10. detsembriks või kümne tööpäeva jooksul peale eelarve kinnitamist. Esimese eelarveaasta väljamaksete prognoos tuleb esitada 15 tööpäeva jooksul eelarve kinnitamisest. Korrigeeritud prognoos järelejäänud eelarveaasta kohta tuleb esitada, kui maksetaotlus erineb rohkem kui ¼ võrra esitatud prognoosist.

Oluline on, et erinevalt teistest fondidest tuleb ESF+ist rahastatud tegevustes osalejate kohta koguda nõutavad andmed vastavalt ÜSS § 19 lõikele 3. Osalejate andmed tuleb sisestada sündmuste infosüsteemi ehk SISi, mille kaudu kogutakse infot osalejate kohta.

Eelnõu §-s 53 sätestatakse toetuse väljamaksmise tingimused ja kord.

Lõige 1 sätestab, et toetuse väljamaksmine toimub ühendmääruse §-de 24–26 alusel.

Lõige 2 sätestab, et toetust makstakse tegelike kulude alusel, kui kulu on tekkinud ja see on tasutud vastavalt ühendmääruse § 27 lõike 1 punktile 1.

Lõige 3 sätestab kui tihti peab elluviija esitama makse saamise aluseks nõutud dokumendid ja tõendid RÜ-le ning et seda tuleb teha e-toetuse keskkonna kaudu.

Eelnõu §-s 54 sätestatakse aruandluse kord.

Lõigetes 1–11 sätestatakse vahearuannete ja lõpparuande esitamise kohustus ja tähtajad ning aruannetes puuduste esinemise korral nende menetlemise kord. Korrapäraselt esitatud aruanded aitavad jälgida ESF+ vahenditest tegevuste edenemist ja tulemuste täitmist ning võimaldavad vajaduse korral juhtida tähelepanu vajakajäämistele ja teha tegevuste elluviimises õigeaegseid muudatusi.

Eelnõu §-s 55 sätestatakse, et finantskorrektsioone teeb RÜ vastavalt ühendmääruse §-dele 34–37.

Eelnõu §-s 56 sätestatakse vaide esitamise ja menetlemise põhimõtted.

Lõikes 1 sätestatakse, et otsuse või toimingu vaide tuleb esitada enne halduskohtule kaebuse esitamist RÜ-le ning auditi aruande alusel tehtud otsuse peale võib esitada vaide halduskohtule. Täpsustatud on vaidluste lahendamist riigiasutuste, sh valitsusasutuste vahel.

Lõikes 2 sätestatakse, kes on RA ja kes RÜ otsuse või toimingu vaide menetleja.

Eelnõu 4. peatükis on kehtestatud eelnõu rakendamise kord.

Eelnõu §-s 57 esitatakse üleminekusätted, mis reguleerivad tööturuteenuste osutamist ja rahastamist üleminekul TTTS-is, THP-s 2021–2023, TAT-s 3, REACT TAT-s, TAT-s 2 ja EGF TAT-s sätestatult eelnõus sätestatule.

Lõige 1 reguleerib olukorda, kus isik on enne käesoleva määruse jõustumist avaldanud töötukassale soovi või esitanud töötukassale taotluse tööturuteenuse saamiseks, kuid töötukassa ei ole 31. detsembri 2023 seisuga veel eelmises lõigus nimetatud õigusaktide alusel otsustanud, kas isikule osutada tööturuteenust või mitte. Sellisel juhul otsustab töötukassa tööturuteenuse osutamise eelnõus sätestatud tingimustel ja korras. Kuigi tulenevalt haldusmenetluse seaduse § 5 lõikest 5 kohaldatakse menetluse alguses kehtinud õigusnorme, kui haldusmenetlust reguleerivad õigusnormid menetluse ajal muutuvad, siis võttes arvesse, et teenuste sihtrühmad ja teenuste tingimused oluliselt ei muutunud, on haldusmenetluse efektiivsusest ja ökonoomiast lähtuvalt selgem ja infosüsteemi arenduse mõttes vähem kulukam, kui taotletava tööturuteenuse kohta tehakse otsus kõikidel juhtudel, kus tööturuteenuse osutamine otsustatakse pärast 2023. aasta 31. detsembrit käesolevas määruses sätestatud tingimustel ja korras. Säte on kooskõlas ka TöMS § 33 lõikega 2, mis sätestab, et kui isik on enne TöMS-i jõustumist avaldanud töötukassale soovi saada tööturuteenust ja selle osutamist ei ole alustatud, osutatakse tööturuteenust TöMS-is sätestatud tingimustel.

Lõige 2 sätestab, et isikule makstakse tasemeõppes osalemise toetust käesolevas määruses sätestatud tingimustel ja korras, kui temaga oli tasemeõppesse õppima asumine tegevuskavas kokku lepitud enne käesoleva määruse jõustumist ja kui ta taotleb toetust pärast 2023. aasta 31. detsembrit. Küll aga ei kohaldata § 24 lõikes 13 sätestatud tingimust. Pärast töötukassaga tegevuskavas tasemeõppesse asumise kokkuleppimist on inimesel aega 12 kuud tasemeõppesse asumiseks, kuid taotluse toetuse saamiseks võib inimene esitada ka pärast tegevuskavas tasemeõppesse asumise kokkuleppimist. Toetuse saamise tingimustele vastavust kontrollitakse taotluse esitamise seisuga. Kui inimene esitab tasemeõppes osalemise toetuse taotluse pärast 2023. aasta 31. detsembrit, makstakse talle tasemeõppes osalemise toetust käesolevas määruses sätestatud tingimustel ja korras.

Lõige 3 reguleerib olukorda, kus töötukassa on enne käesoleva määruse jõustumist otsustanud osutada isikule tööturuteenust või maksta tööturutoetust § 57 lõikes 1 nimetatud õigusakti alusel, või kus töötukassa on otsustanud tööturuteenuse osutamise tervise- ja tööministri 4. detsembri

2014. a käskkirjaga nr 222 „Tööturuteenuste osutamine tagamaks paremaid võimalusi hõives osalemiseks” kinnitatud toetuse andmise tingimuste või sotsiaalministri 12. detsembri 2020. a käskkirjaga nr 119 „Globaliseerumisega Kohanemise Euroopa Fondi toetuse kasutamise tingimused” kinnitatud toetuse andmise tingimuste alusel ja jätkanud seejärel tööturuteenuse osutamist või tööturutoetuse maksmist THP2021–2023 alusel. Sel juhul jätkatakse tööturuteenuse osutamist või tööturutoetuse maksmist seni kehtinud tingimustel ja korras. Lisaks sätestab lõige 3, kui tööturuteenust osutati § 57 lg 1 nimetatud toetuse andmise tingimuste, mille abikõlblikkuse periood lõppes 31.12.2023 alusel, kuid detsembris 2023 osutatud teenuse kulud tuleb tasuda 2024. aastal (näiteks töölesõidu toetus, kaitstud töö). Siis neid kulusid on võimalik tasuda käesoleva määruse eelarvest sihtkapitali vahenditest, kuigi tööturuteenuse osutamine lõppes 31.12.2023. Samamoodi kohalduvad teenustele enne käesoleva määruse jõustumist kehtinud teenuste määrad. Säte on kooskõlas ka TöMS § 33 lõikega 1, mille kohaselt isikule, kellele alustati kuni 2023. aasta 31. detsembrini kehtinud TTTS-is sätestatud tööturuteenuse osutamist või tööturutoetuse maksmist või kellega oli teenusel osalemine kokku lepitud, osutatakse tööturuteenust või makstakse tööturutoetust kuni 2023. aasta 31. detsembrini kehtinud TTTS-is sätestatud tingimustel.

Lõige 4 täpsustab enne käesoleva määruse jõustumist alustatud tööturuteenuste rahastamist. Teenuste eest tasutakse käesoleva määruse eelarvest sihtkapitali vahenditest. Töölase rehabilitatsiooni teenuse eest tasutakse ESF+ vahenditest kooskõlas määruse 3. peatükis sätestatuga.

Lõiked 5–7 reguleerivad olukorda, kus käesoleva määruse alusel tööturuteenuse osutamisel võetakse arvesse enne määruse jõustumist eelnõu § 57 lõikes 1 nimetatud õigusaktide alusel tasutud või hüvitatud kulud.

Lõige 8 sätestab, millal loetakse inimese töötuna arveloleku lõpetamise tingimused täidetuks, kui tema töötuna arvelolek on lõpetatud enne käesoleva määruse jõustumist TTTS-is sätestatud asjaoludel või alustel. Täpsustus on vajalik analoogselt määruse § 24 lõikega 6, § 29 lõikega 6 ja § 41 lõike 3 punktiga 3, mille kohaselt on inimese töötuna arvelolek lõpetatud TöMS-is sätestatud asjaoludel. Vastasel korral ei pruugi inimene, kelle töötuna arvelolek on lõpetatud enne käesoleva määruse jõustumist TTTS-is sätestatud asjaoludel, vastata tööturuteenuse saamise tingimustele.

Lõike 9 kohaselt ei maksta §-s 42 sätestatud alaealise töötamise toetust, kui töötukassa on tööandjale sama alaealise töötaja ja sama toetuse maksmise perioodi eest enne määruse jõustumist maksnud palgatoetust, piirkondlikku töökoha loomise toetust, „Minu esimene töökoht Eestis” palgatoetust või „Minu esimene töökoht” palgatoetust.

3. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Eelnõu on vastavuses Euroopa Liidu õigusega.

4. Määruse mõjud

Eelnõu muudatuste rakendamisega võib kaasneda mõju järgmistes valdkondades: sotsiaalne, sh demograafiline mõju (muudatused 1, 2 ja 3), mõju haridusele, kultuurile ja spordile (muudatus 2), mõju majandusele (muudatused 1 ja 2), mõju riigivalitsemisele (muudatused 1, 2 ja 3), mõju infotehnoloogiale ja infoühiskonnale (muudatus 2) ja mõju regionaalarengule (muudatus 2). Eelnõu mõjude olulisuse tuvastamiseks hinnati nimetatud valdkondi nelja kriteeriumi alusel: mõju ulatus, mõju avaldumise sagedus, mõjutatud sihtrühma suurus ja ebasoovitavate mõjude kaasnemise risk. Eelnõus esitatud muudatused ei mõjuta riigikaitset ja välissuhteid, siseturvalisust ja keskkonda, mistõttu ei ole mõju olulisust nendes valdkondades hinnatud. ESF+ist rahastatavat töölase rehabilitatsiooni teenust on hinnatud eraldi (muudatus 4).

Muudatus 1: tööturuteenuste ja -toetuste süsteemi korrastamine ja lihtsustamine

Sotsiaalne, sealhulgas demograafiline mõju

Mõju sihtrühm: tööturuteenuseid ja -toetusi saavad inimesed

Muudatusest mõjutatud sihtrühm, avalduva mõju kirjeldus ja mõju olulisus

Muudatusega jätkatakse tööturuteenuste ja -toetuste süsteemi õigusliku korralduse lihtsustamist. Kehtivatest õigusaktidest reguleerivad tööturuteenuste osutamist TTTS, THP ja välisvahendite rakendamise programmid ehk nn TAT-d. Lisaks reguleerib TTTS töötutoetuse maksmist ja TKindIS töötuskindlustushüvitise maksmist. 01.01.2024 jõustub TöMS, millega tunnistatakse TTTS kehtetuks. Muudatusega kehtestatakse TöMS § 6 lõike 2 alusel THP TöMS-i eesmärgi saavutamiseks, milles sätestatakse tööturuteenused ja -toetused ja nende detailne korraldus ning sihtrühmade õigus tööturuteenuseid ja -toetusi saada. Seega reguleerivad tööturuteenuseid ja -toetusi edaspidi TöMS ning iga kuue aasta tagant koostatav THP, mis koondab seni eraldi olnud THP ja TAT-d üheks õigusaktiks. Eelnõuga koostatakse THP aastateks 2024–2029.

Õigusliku süsteemi lihtsustamine ei paranda otseselt sihtrühma tööturuväljavaateid, kuid avaldab positiivset mõju tööturuteenuste ja -toetuste süsteemi paremaks mõistmiseks ning võib seeläbi suurendada teadlikkust võimalikest tööturuteenustest ja -toetustest. Lihtsam ja läbipaistvam tööturumeetmete süsteem vähendab võimalikku sotsiaalset ebavõrdsust inimeste vahel õigusaktide tõlgendamisel ning suurendab teadlikkust sellest, millistele teenustele on potentsiaalsel sihtrühmal töötukassa kaudu ligipääs. Suurem teadlikkus teenustest toetab nende osalemist teenustel ja võimalusi liikuda töötusest hõivesse, töölt tööle ehk inimese jaoks sobivamale või paremini tasustatud tööle või aitab olemasolevat töökohta säilitada, mistõttu paraneb inimeste toimetulek ning suureneb riigi maksutulu. Muudatusega kaasneb vajadus sihtrühma muudatusest teavitada, kuid eeldatavalt on see vajadus väike, sest töötukassa pakub jätkuvalt inimestele igakülgset abi tööturumeetmetes orienteerumisel. Muudatus korrastab ja lihtsustab süsteemi õigusaktide tasandil ega kehtesta uusi tööturuteenuseid ja -toetusi, ehkki muudetakse teatud tööturuteenuste tingimusi (vt täpsemalt muudatus 2), mistõttu võib mõju ulatust sihtrühma jaoks pidada väikeseks.

Tööturuteenuste ja -toetuste potentsiaalseks sihtrühmaks on kogu Eesti 16-aastane kuni pensioniealine tööealine elanikkond, keda Statistikaameti andmetel oli 2022. aastal 809 100 inimest. Teatud tööturumeetmete puhul on sihtrühmaks ka vanaduspensioniealised, kes soovivad töötada, ja üksikute meetmete puhul ka alla 16-aastased, mistõttu on puudutatud sihtrühm suur. Mõju avaldumise sagedus on väike, kuivõrd õigusaktide süstematiseerimine on ühekordne.

Ebasoovitavate mõjude risk

Ebasoovitavaid mõjusid ei tuvastatud.

Kokkuvõttev hinnang mõju olulisusele

Õigusliku süsteemi lihtsustamine mõjutab kogu Eesti tööealist elanikkonda, mistõttu on mõjutatud sihtrühm suur. Muudatus ei paranda otseselt sihtrühma tööturuväljavaateid, kuid avaldab positiivset mõju tööturuteenuste ja -toetuste süsteemi paremaks mõistmiseks, mistõttu on mõju ulatus väike. Kuna õigusaktide süstematiseerimine on ühekordne, on mõju avaldumise sagedus väike.

Mõju majandusele

Mõju sihtrühm: ettevõtjad

Muudatusest mõjutatud sihtrühm, avalduva mõju kirjeldus ja mõju olulisus

Tööturuteenuste ja -toetuste süsteemi parem struktureeritus õigusaktide tasandil aitab tööandjatel eri sihtrühmadele mõeldud tööturumeetmetes paremini orienteeruda, mis omakorda soodustab töötajate värbamist ja nende töö püsimist, sh ka tööandjatele suunatud tööturumeetmete abil. Võrreldes kehtiva olukorraga muutub TöMS-i ja THP koosmõjus tööturuteenuste ja -toetuste süsteem läbipaistvamaks ja paindlikumaks. Seeläbi suureneb võimalus reageerida tööturuteenustega muutunud majanduskeskkonnale ja tööturu vajadustele ning jõuda kiiremini eri sihtrühmadele. Potentsiaalselt kuuluvad sihtrühma kõik Eesti tööandjad, kuid kuna muudatusega ei lisandu uusi tööturuteenuseid, ei eelda muudatused ettevõtjalt kohanemiseks vajalikke tegevusi. Muudatus suurendab eelduslikult tööandjate jaoks tööturuteenuste ja -toetuste süsteemist arusaamist ning parandab seeläbi nende võimalusi leida endale vajalike ja sobivate oskustega töötajaid, kuid mõju ulatus ettevõtjate jaoks on väike.

Statistikaameti andmetel oli 2022. aastal Eestis statistilisse profiili kuuluvaid ettevõtteid 148 684, mistõttu on potentsiaalne mõjutatud sihtrühm suur. Samas ei ole töötukassa kaudu uute töötajate värbamine ja töötajate oskuste arendamine kõikide ettevõtete jaoks siiski igapäevane, mistõttu on mõju avaldumise sagedus ettevõtete jaoks harv. Lisaks on õigusaktide süstematiseerimine ühekordne tegevus.

Ebasoovitavad mõjud

Muudatusega ei kaasne ebasoovitavate mõjude riski.

Kokkuvõttev hinnang mõju olulisusele

Kokkuvõttes aitab tööturumeetmetega seotud õigusliku süsteemi korrastamine parandada süsteemi läbipaistvust ning toetab seeläbi tööturuteenuste ja -toetuste vastavust ja võimekust reageerida tööturu vajadustele, mis omakorda mõjutab positiivselt ettevõtjaid ja majanduskeskkonda. Mõju hindamise kriteeriumite alusel on mõjutatud sihtrühm küll suur, kuid mõju ulatus ja mõju avaldumise sagedus väike.

Mõju riigivalitsemisele

Mõju sihtrühm: Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium, Eesti Töötukassa

Muudatusest mõjutatud sihtrühm, avalduva mõju kirjeldus ja mõju olulisus

Muudatused mõjutavad eeskätt Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi, kes kujundab tööturupoliitikat eesmärgiga tagada tööelise elanikkonna võimalikult kõrge hõivatus ja vajalike töötajate olemasolu tööandjatele, ning töötukassat, kes tööturuteenuseid osutab ja tööturutoetusi maksab, mistõttu on mõjutatud sihtrühma suurus keskmine. Kaudselt on positiivselt mõjutatud ka KOV-id ja riik tervikuna, eeldusel et tööturuteenuseid ja -toetusi saavate inimeste sissetulekud ja heaolu paranevad ning heitunute ja üksnes toetuste abil toime tulevate isikute arv väheneb. Selgem õiguslik korraldus võimaldab tulevikus kiiremini majanduses toimuvatele muutustele reageerida ning lihtsustab sihtrühmade töökorraldust ja protseduure, vähendades seejuures ka töökoormust. Õigusliku korralduse lihtsustamise ja süstematiseerimisega on vaja arvestada ka sihtrühmade tööprotsessides, kuid eeldatavalt ei kaasne sellega kohanemiskulusi. Samas ei ole muudatused ulatuslikud, kuna ei kehtestata uusi tööturuteenuseid ega -toetusi, ehkki muudetakse vähesel määral olemasolevate tööturuteenuste tingimusi (vt muudatus 2). Teenuste süstematiseerimine ning THP-s sisalduvad tööturuteenuste ja -toetuste tingimuste väiksemahulised kohandused ei too kaasa olulist eelarvemõju. Samas suurenevad töötukassa kulud, kuna 2023. aastal lõpeb võimalus kasutada perioodi 2014–2021 ESF-i vahendeid ja REACT EU vahendeid ning mitut teenust hakatakse rahastama sihtkapitalist. Kokkuvõttes on mõju ulatus töötukassa ja Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi jaoks keskmine, kuna tööturuteenuste osutamine ja tööturutoetuste maksmine (töötukassa) ja tööturupoliitika kujundamine (Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium) on sihtrühmade peamisteks

ülesanneteks. Mõju avaldumise sagedus on harv, kuivõrd õigusaktide süstematiseerimine on ühekordne.

Ebasoovitavad mõjud

Kui õigusliku korralduse muudatuse tulemusena peaks oluliselt suurenema tööealise elanikkonna ja töandjate huvi neile pakutavate teenuste vastu, võib töötukassa töökoormus ja eelarvevajadus kasvada. Samas võib riski pidada väikeseks, sest muudatusega ei kehtestata uusi tööturuteenuseid ega -toetusi.

Kokkuvõttev hinnang mõju olulisusele

Tööturuteenuste ja -toetuste selgem õiguslik korraldus lihtsustab Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi ja töötukassa töökorraldust ja protseduure, võimaldades seeläbi tulevikus tööturupoliitikaga efektiivsemalt majanduses toimivatele muutustele reageerida. Mõju hindamise kriteeriumite alusel on mõjutatud sihtrühma suurus ja mõju ulatus keskmine ning mõju avaldumise sagedus väike. Kokkuvõttes on muudatusel sihtrühmadele oluline mõju.

Muudatus 2: tööturuteenuste ja -toetustega seotud muudatused

Tööturuteenustega seotud muudatusi on hinnatud tööturumeetmete kaupa. THP-s sätestatavad tööturumeetmed on järgmised: 1) tööturu olukorrast ning tööturuteenustest ja -toetustest teavitamine, 2) töövahendus, 3) karjääriteenused, 4) töökeskne nõustamine, 5) oskuste arendamine, 6) ettevõtluse toetamine, 7) töövalmiduse toetamine, 8) töövõime toetamine, 9) tööle asumise ja tööil püsimise toetamine.

Sotsiaalne, sealhulgas demograafiline mõju

Mõju sihtrühm: tööturuteenuseid ja -toetusi saavad inimesed

Muudatusest mõjutatud sihtrühm, avalduva mõju kirjeldus ja mõju olulisus

Tööturuteenuste ja -toetuste potentsiaalseks sihtrühmaks on kogu Eesti 16-aastane kuni pensioniealine elanikkond, keda Statistikaameti andmetel oli 2022. aastal 809 100 inimest. Teatud meetmete puhul on sihtrühmaks ka vanaduspensioniealised, kes soovivad töötada, ja üksikute meetmete puhul ka alla 16-aastased, mistõttu on puudutatud sihtrühm suur.

Võrreldes kehtiva regulatsiooniga lisandub **tööturu olukorrast ning tööturuteenustest ja -toetustest teavitamise meetmesse** ka teavitamine õppimisvõimalustest. Õppimisvõimaluste kohta teabe jagamine toetab sihtrühma karjäärivalikuid ning mõjutab positiivselt nende oskuste ja teadmiste arendamist.

Töövahenduse tööturumeetme sisu on täpsustatud ning töövahenduse raames kaob muudatuse tulemusel võimalus osaleda tasustamata proovitööl. Kuigi tasustamata proovitöö võimalus senisel kujul sihtrühma jaoks kaob, on alates 2020. aasta septembrist õigus töötuna arveloleku ajal ajutiselt töötada ehk teha tööampse, mis võimaldab potentsiaalset tööd töökeskkonnas proovida ning saada selle eest ka töötasu, mis kokkuvõttes on sihtrühma jaoks majanduslikult otstarbekam kui tasustamata proovitööl osalemine. Samuti on proovitööd kasutanud inimeste arv aasta-aastalt vähenenud. Kui 2019. aastal kasutas proovitööd 3918 unikaalset inimest, siis 2022. aastal 2339 inimest (Eesti Töötukassa, 2023).

Karjääriteenuste tööturumeede hõlmab karjääriinfo vahendamist ja karjäärinõustamist. Karjääriinfo vahendamisse integreeritakse tööotsingunõustamine, mis kehtiva regulatsiooni alusel on eraldi teenus. Muudatus lihtsustab tööturuteenuste struktuuri ja õiguslikku korraldust, kuid ei mõjuta sisuliselt sihtrühma võimalusi tööotsingunõustamist saada. Karjäärinõustamise teenuse tingimusi ei ole muudetud.

Muudatusega sätestatakse **töökeskse nõustamise tööturumeetme** teenused, milleks on töökeskne nõustamine (sh jätkutoena tööle asumisel) ja tööklubi, mis ei ole kehtivas regulatsioonis sätestatud eraldi teenustena. Muudatus lihtsustab tööturuteenuste struktuuri ja õiguslikku korraldust, kuid ei mõjuta sisuliselt sihtrühma võimalusi nimetatud teenuseid saada.

Oskuste arendamise tööturumeede hõlmab: tööturukoolitust, tasemeõppes osalemise toetust, kvalifikatsiooni saamise toetamist, koolitustoetust, tööpraktikat ja arengutreeningut.

Tööturukoolitus

Võrreldes kehtiva regulatsiooniga täiendatakse tööturukoolituse eesmärki, milleks on ameti- või üldoskuste omandamine; samuti sätestatakse, et tööturukoolitus peab lõppema õpiväljundite hindamisega ja et tööturukoolituse minimaalne kestus on vähemalt 26 akadeemilist tundi. Samuti sätestatakse, et tööturukoolituste rahastamisel lähtutakse tööjõu nõudlusest ja pakkumisest ning töötukassa rahastab eelkõige neid koolitusi, mis annavad oskused töötamiseks ametites, kus on tööjõupuudus. Muudatused toetavad tööturukoolitusel osalejate ameti- ja üldoskuste sisulist omandamist ning soodustavad sihtrühma tööhõivesse liikumist ja tööl püsimist. Lisaks pikeneb töötute sihtrühma jaoks ühe aasta võrra tööturukoolituse arvestuse periood, mille kohaselt tasub töötukassa koolituskaardiga koolitusel osalemise eest kuni 2500 eurot kolme aasta jooksul varasema kahe aasta asemel. Muudatuse tulemusena võib nende töötute sihtrühma kuuluvate inimeste jaoks, kelle ühe või mitme tööturukoolituse maksumus kokku on 2500 euro piiril, väheneda võimalus osaleda täiendavatel tööturukoolitustel kolmeaastase perioodi vältel. 2022. aasta andmetel oli maksimaalse summa ehk 2500 eurot kahe aasta jooksul ära kasutanud 947 inimest ehk 6% kõigist 2022. aastal koolituskaardiga koolitusele suunatud. Kui arvestada maksimaalse summa ehk 2500 asemel 2495 euroga, on nende inimeste osatähtsus suurem, s.o 11% ja 2400 euro puhul 20% (Eesti Töötukassa, 2023), mistõttu on mõju ulatus sihtrühma jaoks keskmine.

Samuti võrdsustatakse töötute ja töötavate inimeste jaoks tööturukoolitusele registreerumise tähtaeg, milleks on kuni kuus kuud alates tegevuskavas kokkulepitud ajast, ning sätestatakse, et töötavate inimeste sihtrühmal on õigus saada koolituskaardi alusel toimuvat tööturukoolitust juhul, kui tal on töötuskindlustusstaži vähemalt 12 kuud eelneva 36 kuu jooksul ning kui tema eelmise kalendriaasta sissetulek on madalam kui 12-kordne eelmise kalendriaasta kolmanda kvartali Eesti keskmine brutokuupalk (sissetuleku nõue ei kehti 16-aastasele kuni pensioniealisele, kes ei saa terviseseisundi tõttu töötamist jätkata või kes töötab Ida-Virumaa põlevkivisektoris). Muudatuse tulemusena võib väheneda nende töötavate inimeste ligipääs tööturukoolitusele, kellel pole piisavalt töötuskindlustusstaži. Eelduslikult on muudatuse mõju sihtrühma jaoks keskmine, kuivõrd 2022. aastal tööturukoolitust alustanud töötavatest inimestest oli töötuskindlustusstaži nõue täidetud 84%-l.

Tasemeõppes osalemise toetus

Sarnaselt töötajatele suunatud tööturukoolituse saamise tingimusega taastatakse ka tasemeõppes osalemise toetuse puhul nõue, et toetust makstakse üksnes töötajale, kellel on töötuskindlustusstaži vähemalt 12 kuud taotluse esitamisele eelneva 36 kuu jooksul. Muudatuse tulemusena võib väheneda nende inimeste ligipääs tasemeõppes osalemise toetusele, kellel pole piisavalt töötuskindlustusstaži. 2022. aastal tasemeõppes osalemise toetuse avalduse esitanud töötavatest inimestest oli töötuskindlustusstaži nõue täidetud 87,2%-l (Eesti Töötukassa, 2023), mistõttu on mõju ulatus sihtrühma jaoks keskmine.

Võrreldes kehtiva regulatsiooniga pikendatakse tasemeõppes osalemise toetuse taotluse esitamist 30 päevalt 60 päevani õppima asumisest, mis mõjutab sihtrühma positiivselt, kuna parandab sihtrühma võimalusi taotlus õigel ajal esitada ning seeläbi toetusele kvalifitseeruda. Tasemeõppes osalemise toetust ei maksta, kui inimene on taotluse esitamisele eelneva 12 kuu jooksul õpingud katkestanud. Võrreldes kehtiva regulatsiooniga ei kohaldata nõuet kutseõppeasutuses üldhariduse või kutsevaliku õppekava järgi õppimise korral ning olukorras, kus inimene õppis kõrgkoolis õppe- või koolituskohal, mille õppekulud ta hüvitas ise. Muudatus mõjutab sihtrühma positiivselt, sest

suurendab sihtrühma võimalusi tasemeõppes osalemise toetusele kvalifitseeruda. Samas sätestatakse, et kui tasemeõppes osalemise toetuse maksmine on lõpetatud õpingute katkestamise tõttu, saab inimene erandina toetust taotleda veel ühe korra, kuid mitte rohkem. Muudatuse tulemusena võib väheneda tasemeõppes osalemise toetust saavate inimeste arv, kuivõrd perioodil 2017–2022 on toetuse saajad õpingud katkestanud 1551 korral (27% õppima asunutest) (Eesti Töötukassa, 2023). Teisalt aga võib eeldada, et muudatus mõjutab sihtrühma enda erialavalikuid põhjalikumalt läbi kaaluma ning soodustab seeläbi haridustee lõpetamist, mis pikas perspektiivis mõjutab sihtrühma positiivselt.

Kvalifikatsiooni saamise toetamise teenust, koolitustoetust, tööpraktikat ja arengutreeningut ei ole võrreldes kehtiva regulatsiooniga muudetud viisil, mis mõjutaks sihtrühma ligipääsu teenustele. Täpsustatud on vaid vähesel määral teenuste eesmärki ja sisu, mis aitab sihtrühmal nimetatud teenuseid paremini mõista.

Ettevõtluse toetamise tööturumeede hõlmab ettevõtluse alustamise toetust ja ettevõtluse järelteenuseid. Välja on toodud ettevõtluse alustamise toetuse eesmärk, milleks on aidata töötul luua endale tasustatud töökoht. See mõjutab pikas perspektiivis sihtrühma positiivselt, kuna tagab sihtrühmale töise sissetuleku ja sotsiaalsete garantiide säilimise. Muudatuse tulemusel ei saa ettevõtluse alustamise toetust enam taotleda koondamisteate saanud töötaja, kuid selle mõju sihtrühmale on väike, sest peale koondamist töötuna arvele võttes laienevad tema jaoks kõik töötutele mõeldud tööturuteenused, sh ka ettevõtluse alustamise toetus. Lisaks täpsustatakse, et ettevõtluse alustamise toetuse saaja peab looma uue äriühingu või registreerima end füüsilisest isikust ettevõtjana kahe kuu jooksul toetuse ülekandmisest ning kasutama saadud toetuse ära seitsme kuu jooksul toetuse ülekandmisest. Eelnõuga muudetakse ka aruandluse tähtaegu ja kontrollisüsteemi ning täpsustatakse toetuse kasutamise tõendamist. Uue kontrollisüsteemi kohaselt peab toetuse saaja esitama tegevuse aruande kaheksandal kuul ja 20. kuul alates toetuse ülekandmise päevast. Muudatused on distsiplineeriva loomuga ning mõjutavad sihtrühma majandustegevusega kiiremini alustama ja äriplaanis seatud tegevusi järgima (planeeritud kulusid on võimalik töötukassaga kooskõlastades muuta). Eelnõuga muudetakse ettevõtluse toetamise teenuse nimetus ettevõtluse järelteenusteks, kuid võrreldes kehtiva regulatsiooniga ei ole teenust muudetud viisil, mis mõjutaks sihtrühma ligipääsu teenustele.

Töövalmiduse toetamise tööturumeede hõlmab tööharjutust, nõustamisteenuseid, kogemusnõustamist ja individuaalseid lahendusi. Tööharjutust, nõustamisteenuseid ja kogemusnõustamist ei ole võrreldes kehtiva regulatsiooniga oluliselt muudetud. Eelnõuga integreeritakse praegu kahes erinevas õigusaktis reguleeritud individuaalse töölerakendamise teenus (THP-s) ja individuaalsete lahenduste teenus (TAT-s 3) üheks individuaalse lahenduse teenuseks. Võrreldes kehtiva regulatsiooniga ei ole töövalmiduse toetamise teenuseid muudetud viisil, mis mõjutaks sihtrühma ligipääsu teenustele. Täpsustatud on vaid teenuste eesmärki ja sisu, mis aitab sihtrühmal nimetatud teenuseid paremini mõista.

Töövõime toetamise tööturumeede hõlmab tööruumide ja -vahendite kohandamist, tööalase abivahendi andmist, tugiisikuga töötamist, tööalast rehabilitatsiooni, toetatud töölerakendamist ning tööandjate teavitamist ja nõustamist. Kuivõrd tööruumide ja -vahendite kohandamise teenus oli varem reguleeritud nii TTTS-is kui ka TAT-s, täpsustatakse muudatusega sarnaselt ESF-i TAT-ga teenuse eesmärki ja sisu, kuid teenust ei muudeta viisil, mis mõjutaks sihtrühma ligipääsu teenusele. Eelnõuga muudetakse tööalase abivahendi teenuse nimetust (kehtiva TTTS-i ja TAT 3 järgi on teenuse nimetus „abivahendi tasuta kasutada andmine“) ning täpsustatakse teenuse eesmärki ja sisu, kuid teenust ei muudeta viisil, mis mõjutaks sihtrühma ligipääsu teenusele. Võrreldes kehtiva regulatsiooniga muutub tugiisikuga töötamise teenuse tunnihind, mis varem oli kehtestatud riigieelarves ühikuhinnana, kuid muudatuse tulemusena on tugiisikuga töötamise teenuse eest makstava tasu päevamäär kaheksakordne töötasu alammäär tunnis. Tugiisikuga töötamise teenust vajava inimese abivajaduse maht sõltub sarnaselt seni kehtinud regulatsiooniga tema töötamise ajast, mida hindab töötukassa. Seejuures ei osutata tugiisikuga töötamise teenust, kui töötaja abivajadus on alla 50% tema tööajast. Tööalast rehabilitatsiooni rahastatakse ESF-ist, mistõttu on tööalase rehabilitatsiooni teenuse muudatuste mõju hinnatud eraldi (vt muudatus 4). Eelnõuga asendatakse seni TAT-s 3 reguleeritud kaitstud töö teenus toetatud töölerakendamise

teenusega. Muudatusega ei muutu võrreldes kaitstud töö teenusega teenuse sihtrühm, küll aga muutub teenuse sisu, millest suurim muudatus on see, et teenust osutatakse avatud tööturul. Täpsemalt, inimese tööoskuste arendamine ja tööharjumuse kujundamine toimub avatud tööturu tingimustes tööpraktikaga ja ajutise töötamisega, mis suurendab sihtrühma jätkusuutlikku tööhõivesse liikumist. Teenust osutatakse toetatud töölekarendamise metoodika alusel.¹⁰ Tööandjate teavitamise ja nõustamise teenust võrreldes kehtiva regulatsiooniga ei muudeta.

Tööle asumise ja tööl püsimise toetamise tööturumeede hõlmab palgatoetust, alaealise töötamise toetamist ja rahvusvahelise kaitse saaja toetamist. Võrreldes kehtiva regulatsiooniga ei ole teenuseid muudetud viisil, mis mõjutaks sihtrühma ligipääsu teenusele.

Tööturutoetused hõlmavad stipendiumi ning sõidu- ja majutustoetust. Võrreldes kehtiva regulatsiooniga on stipendiumi arvutamiste alustes täpsustatud, et üle südaöö kestva vahetusega töö korral makstakse stipendiumi ühe päeva eest. Samuti on täpsustatud, et stipendiumi makstakse nende päevade eest, kui inimene osaleb tööturuteenusel teenuse osutamise asukohas kohapeal või reaalajas veebikeskkonnas toimuva teenuse puhul. Muudatuse tulemusena ei maksta stipendiumi eelsalvestatud veebikoolituste korral. Ka sõidu- ja majutustoetuse puhul on täpsustatud, et üle südaöö kestva vahetusega töö korral makstakse toetust ühe päeva eest ning nende päevade eest, kui inimene osaleb teenusel teenuse osutamise asukohas kohapeal. Samuti on täiendatud, et kui inimene osaleb samal päeval mitmel teenusel, makstakse sõidu- ja majutustoetust iga osalemise eest (mitte rohkem kui ülemmäära ulatuses).

Kokkuvõttes on tööturuteenuste osutamisel ja tööturutoetuste maksmisel oluline mõju sihtrühma hõivesse liikumise või hõives püsimise soodustamisel. Tööturule liikumisega ja regulaarse töötasu saamisega suurenevad isikute sissetulekud ning paraneb nende heaolu, ühtlasi väheneb pikaajaliste töötute, heitunute ja üksnes toetuste abil toime tulevate isikute arv. Kuna tööturuteenuseid osutatakse sihtrühmale ka praegu ning eelnõuga ei kaasne enamiku tööturumeetmete puhul olulisi muutusi (kõige suuremad muutused on oskuste arendamise meetmes), on mõju ulatus sihtrühma jaoks keskmine.

Ebasoovitavate mõjude risk

Eelnõuga muudetakse töötavatele inimestele suunatud koolituskaardiga tööturukoolituse ja tasemeõppes osalemise toetuse tingimusi. Muudatuse tulemusel on töötaval inimesel õigus koolituskaardiga tööturukoolitusele või tasemeõppes osalemise toetusele, kui tal on töötuskindlustusstaaži vähemalt 12 kuud eelneva 36 kuu jooksul, mis võib vähendada nende töötavate inimeste ligipääsu nimetatud teenustele, kellel ei ole piisavalt töötuskindlustusstaaži. Eelduslikult on muudatuse mõju sihtrühma jaoks keskmine, kuivõrd 2022. aastal tööturukoolitust alustanud töötavatest inimestest oli töötuskindlustusstaaži nõue täidetud 84%-l ning tasemeõppes osalemise toetuse avalduse esitanud töötavatest inimestest 87,2%-l.

Kokkuvõttev hinnang mõju olulisusele

Eelnõuga kehtestatakse töötukassa osutatavad tööturuteenused ja makstavad tööturutoetused ning nende tingimused. Kuna tööturuteenuseid osutatakse sihtrühmale ka praegu ning eelnõuga ei kaasne enamiku tööturumeetmete puhul olulisi muutusi (kõige suuremad muutused on oskuste arendamise meetmes), on mõju ulatus sihtrühma jaoks keskmine ja mõju avaldumise sagedus väike. Tööturuteenuste ja -toetuste potentsiaalseks sihtrühmaks on kogu Eesti 16-aastane kuni pensioniealine elanikkond, keda Statistikaameti andmetel oli 2022. aastal 809 100 inimest. Teatud meetmete puhul on sihtrühmaks ka vanaduspensioniealsed, kes soovivad töötada, ja üksikute meetmete puhul ka alla 16-aastased, mistõttu on puudutatud sihtrühm suur. Kokkuvõttes on muudatusel sihtrühma jaoks oluline mõju.

¹⁰ Toetatud Töölerakendamise Euroopa Ühenduse suunised mitmekesisuse kohta.

<https://elib.tips/edoc/toetatud-terakendumise-euroopa-henduse-suunised-mitmekesisuse-kohta.html>.

Mõju haridusele, kultuurile ja spordile

Mõju sihtrühm: tööturuteenuseid ja -toetusi saavad inimesed

Muudatusest mõjutatud sihtrühm, avalduva mõju kirjeldus ja mõju olulisus

Võrreldes kehtiva regulatsiooniga lisandub tööturu olukorrast ning tööturuteenustest ja -toetustest teavitamise teenusele ka teavitamine õppimisvõimalustest, mille omandamist töötukassa toetab. Samuti tegeletakse inimese haridusvalikutega karjääriinfo vahendamise teenuse osutamisel, mis toetab inimest karjäärivalikuteks vajaliku teabe otsimisel, ja karjäärinõustamise teenuse osutamisel, mille eesmärk on arendada inimese karjäärialast eneseteadlikkust ja nõustada teda karjääri kujundamisel. Õppimisvõimaluste kohta teabe jagamine toetab sihtrühma teadlikke karjäärivalikuid ning mõjutab positiivselt nende oskuste ja teadmiste arendamist ja hõivesse liikumist või seal püsimist. Lisaks kuulub oskuste arendamise tööturumeetme alla tasemeõppes osalemise toetus, mille raames kompenseerib töötukassa osaliselt eri- või kutsealase haridusest, vananenud haridusega või tervises seisundi või töö eripära tõttu eri- või kutseala vahetama sunnitud inimese õppimisega kaasnevad kulud, kui õpitakse õppekava järgi, mis valmistab ette töötajaid nendel põhikutsealadel, kus valdkondlike tööjõuvajaduse uuringute kohaselt on lähiaastatel kasvav tööjõuvajadus. Tasemeõppes osalemise toetus kompenseerib sihtrühma jaoks osaliselt õpingutega kaasnevad kulud ning parandab seeläbi nende majanduslikku toimetulekut (tasemeõppes osalemise toetusega seotud muudatusi on täpsemalt käsitletud sotsiaalsete mõjude all). Laiemalt panustavad ka kõik teised töötukassa pakutavad tööturumeetmed tööjõu tööturul osalemise ettevalmistamisse ja tööandjate vajadustele vastava tööjõu olemasolusse. Kuna eelnõuga ei kehtestata uusi tööturuteenuseid ega -toetusi ja muudetakse vaid teatud tööturuteenuste tingimusi, võib mõju ulatust ja mõju avaldumise sagedust sihtrühma jaoks pidada väikeseks.

Eelnõu mõjutab kogu Eesti 16-aastast kuni pensioniealist elanikkonda, keda Statistikaameti andmetel oli 2022. aastal 809 100 inimest. Teatud meetmete puhul on sihtrühmaks ka vanaduspensioniealsed, kes soovivad töötada, ja üksikute meetmete puhul ka alla 16-aastased, mistõttu on puudutatud sihtrühm suur.

Ebasoovitavate mõjude risk

Ebasoovitavaid mõjusid ei tuvastatud.

Kokkuvõttev hinnang mõju olulisusele

Tööturuteenuste ja -toetuste potentsiaalseks sihtrühmaks on kogu Eesti 16-aastane kuni pensioniealine elanikkond, mistõttu on mõjutatud sihtrühm suur. Töötukassa osutatavad tööturuteenused ja makstavad tööturutoetused mõjutavad positiivselt sihtrühma teadlikke haridusvalikuid ning tööjõu ettevalmistust tööturul osalemiseks. Kuivõrd eelnõuga ei kehtestata uusi tööturuteenuseid ega -toetusi, on mõju ulatus ja mõju avaldumise sagedus sihtrühma jaoks väike.

Mõju majandusele

Mõju sihtrühm: ettevõtjad

Muudatusest mõjutatud sihtrühm, avalduva mõju kirjeldus ja mõju olulisus

Tööturuteenuste osutamine ja tööturutoetuste maksmine soodustab töötute tööhõivesse liikumist ja töötavate inimeste tööhõives püsimist ning tööturumeetmete abil majanduse struktuurimuutustele asjakohast reageerimist. Teenuste sisus ja sihtrühmas ei tehta olulisi muutusi, kuid ettevõtjatele on eeldatavasti positiivse mõjuga töötutele pakutavate tööturukoolituste õppekavarühmade ja nendesse kuuluvate õppekavade valiku põhimõtete rakendamine. Vastavalt neile põhimõtetele tuleb koolituste rahastamisel arvestada tööjõu nõudlusega ning pakkuda

eelkõige koolitusi, mis annavad oskused töötamaks ametites, kus on tööjõupuudus. See suurendab eelduslikult vajalike oskustega tööjõu kättesaadavust tööandjate jaoks.

Lisaks paraneb teenuste ühte õigusakti koondamine ettevõtjate jaoks läbipaistvust, milliseid teenuseid neil on võimalik saada ning seeläbi paranevad tööandjate võimalused leida endale sobilike oskuste ja teadmistega tööjõudu ning olemasolevaid töötajaid säilitada. Kokkuvõttes mõjutab eelnõu tööhõivet ja seeläbi ka majandust positiivselt. Potentsiaalselt kuuluvad sihtrühma kõik Eesti tööandjad, kuid kuna ka kehtiva regulatsiooni järgi osutab tööturuteenuseid ja maksab tööturutoetusi töötukassa nii töötutele, tööotsijatele kui ka tööandjatele ning kuna töötukassa kaudu uute töötajate värbamine või tööandjatele mõeldud tööturumeetmete kasutamine ei ole siiski kõikide ettevõtete jaoks igapäevane, on mõju ulatus ettevõtjate jaoks väike ja mõju avaldumise sagedus harv. Statistikaameti andmetel oli 2022. aastal Eestis statistilisse profiili kuuluvaid ettevõtteid 148 684, mistõttu on potentsiaalne mõjutatud sihtrühm suur.

Ebasoovitavate mõjude risk

Ebasoovitavaid mõjusid ei tuvastatud.

Kokkuvõttev hinnang mõju olulisusele

Tööturuteenuste osutamine ja tööturutoetuste maksmine soodustab töötute tööhõivesse liikumist ja töötavate inimeste tööhõives püsimist ning tööturumeetmete abil majanduse struktuurimuutustele asjakohast reageerimist. Potentsiaalselt mõjutab muudatus kõiki Eesti ettevõtjaid, mistõttu on mõjutatud sihtrühm suur. Kuna muudatusega ei kehtestata uusi tööturuteenuseid ega -toetusi, on mõju ulatus ja mõju avaldumise sagedus ettevõtjate jaoks väike.

Mõju riigivalitsemisele

Mõju sihtrühm: töötukassa

Muudatusest mõjutatud sihtrühm, avalduva mõju kirjeldus ja mõju olulisus

THP-s sätestatakse tööturuteenuste osutamise ja tööturutoetuste maksmise nõuded ja kord ning ESF+ vahendite kasutamise tingimused ja kord aastateks 2024–2029. Eelnõu mõjutab eeskätt töötukassat, kelle ülesanne on pakkuda tööturuteenuseid ja -toetusi ning tagada nende kättesaadavus ja kvaliteet, mistõttu on mõjutatud sihtrühma suurus väike. Töötukassa osutab tööturuteenuseid ise või sõlmib teenuse osutamiseks lepingu teenusepakkujaga või võimaldab inimesel valida sobiva teenuseosutaja töötukassa kvalifitseeritud teenuseosutajate seast või annab haldusakti, mille alusel tasub tööturuteenuse eest või hüvitab selle kulud. Eelnõuga ei kaasne enamasti tööturuteenuste ja -toetuste sihtrühmades ja kättesaadavuses muudatusi, kuid kohandatud on osade teenuste sisu või osutamise tingimusi, mis võib töötukassa jaoks kaasa tuua mõningase töökoormuse suurenemise seoses sihtrühmale ja koostööpartneritele muudatuste selgitamisega. Samuti suureneb töötukassa töökoormus seoses tööturuteenuste muudatuste IT-süsteemidesse viimisega. Eelnõu alusel osutatakse kokku 27 tööturuteenust. Mitme teenuse puhul tehakse koostööd konkreetsele teenusele spetsialiseerunud teenuseosutajatega, mis aitab tagada teenuste kvaliteedi ja kättesaadavuse. Eelnõu kohaselt on töötukassal tööturuteenuste kvaliteedi hindamiseks õigus tutvuda tööturuteenuse korraldusega teenuseosutaja juures ja kaasata sellesse vajaduse korral ka eksperti ning tööturuteenuste kvaliteedi parandamiseks ellu viia arendustegevusi. Kuivõrd eelnõuga ei kehtestata uusi tööturuteenuseid ega -toetusi, on mõju ulatus ja mõju avaldumise sagedus töötukassa jaoks väike.

Ebasoovitavate mõjude risk

Ebasoovitavaid mõjusid ei tuvastatud.

Kokkuvõttev hinnang mõju olulisusele

Muudatus mõjutab töötukassat, kes osutab tööturuteenuseid ja maksab tööturutoetusi, mistõttu on mõjutatud sihtrühma suurus väike. Kuna eelnõuga ei kaasne enamasti muudatusi tööturuteenuste ja -toetuste sihtrühmades ja kättesaadavuses, on mõju ulatus ja mõju avaldumise sagedus töötukassa jaoks väike.

Mõju infotehnoloogiale ja infoühiskonnale

Mõju sihtrühm: tööturuteenuseid ja -toetusi saavad inimesed; ettevõtjad

Muudatusest mõjutatud sihtrühm, avalduva mõju kirjeldus ja mõju olulisus

Digioskused omavad järjest suuremat tähtsust nii ettevõtete kui töötajate arengus. Uuringu „Infotehnoloogia leibkonnas“ tulemusel olid 2021. aastal Eestis 16–74-aastaste digioskused baas- või kõrgemal tasemel 56%-l täiskasvanutest (Euroopa Liidus 54%-l). Euroopa Komisjoni hinnangul vajatakse digitaalset oskusi juba 90% töökohtadel. Töötukassa kaudu saavad nii töötud (tööturukoolitus) kui ka töötavad inimesed (tööturukoolitus koolituskaardiga, koolitustoetus tööandjale töötaja IKT-oskuste arendamiseks) enda digioskusi arendada, mis valmistab inimesi ette töötamiseks IKT-oskusi nõudvatel erialadel ning mõjutab positiivselt töötusest hõivesse liikumist ja hõives püsimist ning seeläbi ka ettevõtjaid ja majandust tervikuna. Lisaks on võimalik tasemeõppes osalemise toetuse abil asuda õppima põhikutsealadel, mille puhul on Kutsekoja tehtud uuringute alusel näha lähiaastatel kasvavat tööjõuvajadust ning nende seas sisaldub ka mitu IT-eriala õppekava, mis samuti mõjutab positiivselt sihtrühma digioskuste arengut. Lisaks osutab töötukassa teatud tööturuteenuseid ka veebi vahendusel, soodustades seeläbi e-teenuste kättesaadavust. Kuid praktikas on IKT-oskusi arendavaid teenuseid saanud inimeste arv väiksem. Näiteks on perioodil 2017–2022 koolituskaardi alusel IKT oskusi arendavaid tööturukoolitusi alustanud 7823 töötut ja 853 töötavat inimest. Tööandjale mõeldud koolitustoetusele töötaja IKT-oskuste arendamiseks on perioodil 2021–2022 kvalifitseerunud 1465 inimest (Eesti Töötukassa, 2023). Eeltoodust tulenevalt on otseselt mõjutatud sihtrühma suurus väike. Samuti on mõju ulatus väike, kuivõrd eelnõuga ei kehtestata uusi tööturuteenuseid.

Ebasoovitavate mõjude risk

Ebasoovitavaid mõjusid ei tuvastatud.

Kokkuvõttev hinnang mõju olulisusele

Tööturukoolitus, koolitustoetus tööandjale IKT-oskuste arendamiseks ja tasemeõppes osalemise toetus mõjutavad positiivselt nii töötute kui ka töötavate inimeste digioskuste arendamist. Muudatustest mõjutatud sihtrühma suurus, mõju ulatus ja mõju avaldumise sagedus on väike.

Mõju regionaalarengule, sh linna-, maa- ja rannapiirkondadele

Mõju sihtrühm: tööturuteenuseid ja -toetusi saavad inimesed, ettevõtjad

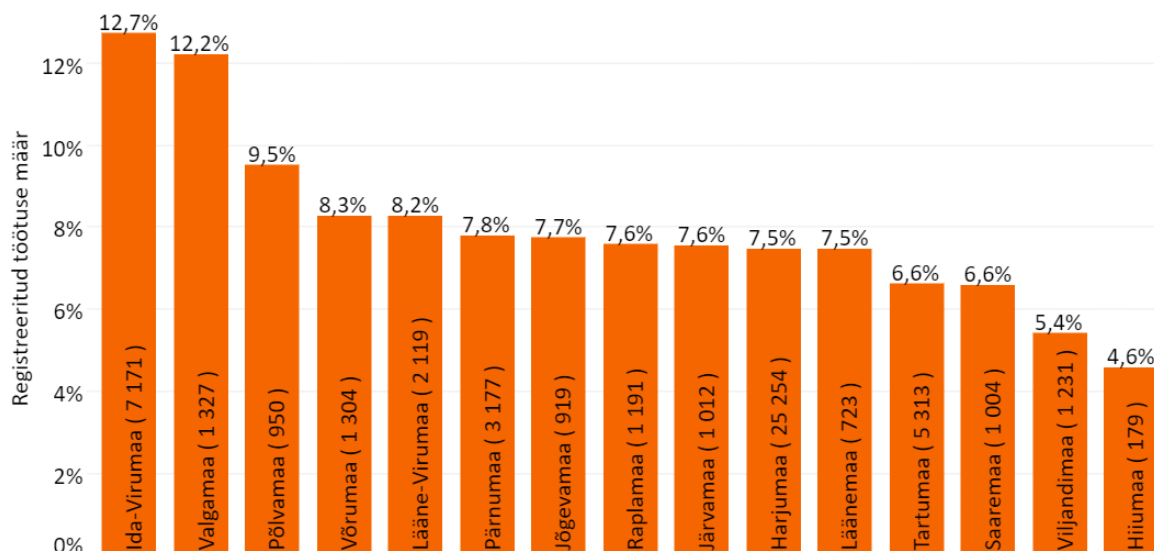
Muudatusest mõjutatud sihtrühm, avalduva mõju kirjeldus ja mõju olulisus

Eelnõuga kaasnev mõju regionaalarengule on kaudne, kuna tööturuteenused ja -toetused ei ole suunatud konkreetsetele piirkondadele, vaid neid pakutakse kõikides maakondades. Tööturuteenuseid osutatakse lähtuvalt inimese ja potentsiaalsete tööandjate vajadustest, arvestades seega ka piirkondlike võimaluste ja eripäradega. Tööturuteenuste osutamine ja tööturutoetuste maksmine mõjutab positiivselt tööhõivet ning aitab kaasa piirkondade sotsiaalmajanduslikule arengule, mis läbi paraneb elanike toimetulek.

Samas on arvestatud, et Eestis on piirkondi, kus töötute osakaal tööjõus on märgatavalt suurem ja sobivaid vabu töökohti vähem. Kokku oli 2023. aasta 20. aprilli seisuga Eestis 52 881

registreeritud töötut, kellest 25 254 ehk ligi 48% elab Harjumaal, mis on ka suurima elanike arvuga maakond (47% Eesti elanikest). Töötuse määr on kõrgeim aga Ida-Virumaal ja Valgamaal ning erineb maakonniti ligemale kolm korda (Ida-Virumaal 12,7%, Hiiumaal 4,6%) (vt joonis 1). Tööturuteenuste abil on võimalik töötute konkurentsivõimet suurendada, mis võimaldab tööandjatel leida sobivat tööjõudu ja töötutel hõivesse liikuda. Samuti on töö kaotamise ohus olevatel töötavatel inimestel võimalik tööturuteenuste abil töötuks jäämist ennetada ja töökoht säilitada. Tööturuteenustel osalemist maakonniti seiratakse regulaarselt.

Joonis 1. Registreeritud töötuse määr maakondades seisuga 20.04.2023, %

Allikas: töötukassa

Piirkondliku erisuse arvesse võtmise näiteks teenustel on eelnõu § 23 lõikes 9 nimetatud koolituskaardi alusel toimuv tööturukoolitus, mida reeglina pakutakse juhul, kui töötaja eelmise aasta sissetulek on madalam kui 12-kordne kolmanda kvartali Eesti keskmine brutokuupalk. Antud juhul on erand tehtud Ida-Virumaa põlevkivisektori töötajatele, kellel on suurem täiend- ja ümberõppe vajadus seoses piirkonna üleminekuga kliimasõbralikumale majandusele. Kuna põlevkivisektoris on palgad kõrgemad, piiraks see nende ligipääsu tööturukoolitusele.

Kõrgema töötusega piirkondades on ka teenuse vajadus suurem ehk mida enam on töötuid, seda enam osutatakse teenuseid. Ida-Viru ning Kagu-Eesti piirkondades kasutavad töötuna arvel olevad kliendid proportsionaalsed rohkem teenuseid, kui muudes Eesti piirkondades. Vastavalt Ida-Virumaal 43,8%, Valgamaal 37,1%, Põlvamaal 36,1%, Võrumaal 35,6%, samas näiteks Tallinnas ja Harjumaal 33,5%, Hiiumaal 32,5% ja Viljandimaal 31,9%.

Regionaalse tööpuuduse ja tööle rakendumise erinevuste vähendamine on ka töötukassa üheks strateegiliseks alaeesmärgiks. Eesmärgi täitmist seirab töötukassa kaks korda aastas, jälgides indikaatorit Ida-Virumaa ja Kagu-Eesti keskmine registreeritud töötuse määr ja ülejäänud maakondade keskmine registreeritud töötuse määr. 2022 aastal oli piirkondliku töötuse määra lõhe 3,1%, mis oli madalam, kui töötukassa algselt prognoosis.

Ebasoovitavate mõjude risk

Ebasoovitavate mõjude kaasnemise risk puudub.

Kokkuvõttev hinnang mõju olulisusele

Kokkuvõttes ei ole võimalik mõju piirkonniti hinnata, kuna eelnõuga ei kaasne spetsiifilisi tegevusi mõne konkreetse piirkonna suhtes.

Muudatus 3: sihttasemete seadmine ja regulaarne mõju hindamine

Sotsiaalne, sealhulgas demograafiline mõju

Mõju sihtrühm: tööturuteenuseid ja -toetusi saavad inimesed, ettevõtjad

Muudatusest mõjutatud sihtrühm, avalduva mõju kirjeldus ja mõju olulisus

Eelnõuga määratakse THP väljund- ja tulemusnäitajad aastateks 2024–2026 ning sätestatakse tööturuteenuste ja -toetuste mõjude regulaarne hindamine. Muudatus ei mõjuta sihtrühmi otseselt, küll aga kaudselt seeläbi, et näitajate seadmise ja mõjude hindamise tulemusel on võimalik töötukassal ja Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumil saada teavet tööturuteenuste ja -toetuste tulemuslikkuse ja efektiivsuse kohta, et neid vajaduse korral sihtrühmade ja tööturu vajaduste järgi kohendada, mis on oluline töötute tööhõivesse liikumise ja töötavate inimeste tööhõives püsimise toetamiseks ning tööturumeetmete abil majanduse struktuurimuutustele asjakohaseks reageerimiseks. Kuivõrd muudatus mõjutab sihtrühmi vaid kaudselt, on mõju ulatus ja mõju avaldumise sagedus nende jaoks väike. Sihtrühm on suur, sest kaudselt mõjutab muudatus kogu 16-aastast kuni pensioniealist elanikkonda (2022. a 809 100 inimest) ning kõiki Eesti ettevõtjaid (2022. a 148 684 ettevõtjat).

Ebasoovitavate mõjude risk

Ebasoovitavaid mõjusid ei tuvastatud.

Kokkuvõttev hinnang mõju olulisusele

Väljund- ja tulemusnäitajate seadmine ning tööturuteenuste ja -toetuste regulaarne mõjude hindamine mõjutab sihtrühmi kaudselt, sest võimaldab tööturuteenuseid ja -toetusi sihtrühmade ja tööturu vajadustest lähtuvalt ajakohasena hoida. Kuna muudatus mõjutab sihtrühmi vaid kaudselt, on mõju ulatus ja mõju avaldumise sagedus nende jaoks väike. Sihtrühm on suur, sest kaudselt mõjutab muudatus kogu 16-aastast kuni pensioniealist elanikkonda ning kõiki Eesti ettevõtjaid.

Mõju riigivalitsemisele

Mõju sihtrühm: töötukassa, Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium

Eelnõuga sätestatakse THP väljund- ja tulemusnäitajad, lähtudes tööturuteenuste ja -toetuste eelarve prognoosidest, tööturu prognoosidest ning teenuste ja toetuste sisust. Sihttasemed seab töötukassa. Indikaatorite seadmine võimaldab tööturuteenuste tulemuslikkust järjepidevalt seirata ning vajaduse korral kiirelt ja ajakohaselt planeerida muudatusi teenuste parendamiseks. Eelnõus sätestatakse ka tööturuteenuste ja -toetuste mõju hindamine, mille eesmärk on tagada tööturuteenuste ja -toetuste vastavus tööturu vajadustele ja ressursside jätkusuutlik kasutamine. Mõjude hindamise korraldab Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium või töötukassa. Nad võivad hindamise ise teha või selle sisse osta. Igaks järgnevaaks aastaks lepivad Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium ning töötukassa kokku, milliseid tööturuteenuseid ja -toetusi hinnatakse ning kes selle korraldab. Seega toob eelnõu kaasa mõningaid muudatusi töötukassa töökorralduses, kuid eelduslikult ei suurene töötukassa töökoormus, kuna THP-s sätestatud väljund- ja tulemusnäitajaid seiratakse ka praegu.

Ebasoovitavate mõjude risk

Ebasoovitavaid mõjusid ei tuvastatud.

Kokkuvõttev hinnang mõju olulisusele

Eelnõus sätestatakse THP väljund- ja tulemusnäitajad ning regulaarne mõjude hindamine. Muudatus mõjutab nii töötukassat kui ka Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi, mistõttu

on mõjutatud sihtrühma suurus keskmine. Nii mõju ulatus kui ka mõju avaldumise sagedus on töötukassa jaoks väike.

Muudatus 4: ESF+ist rahastatava tööalase rehabilitatsiooni teenuse muudatused

Sotsiaalne mõju

ESF+ist rahastatakse tööalase rehabilitatsiooni teenust. TTTS-i kohaselt osutatakse tööalase rehabilitatsiooni teenust puudega, püsiva töövõimetusega või osalise töövõimega inimesele, kes töötab, õpib, on ettevõtja või on töötuna registreeritud. Muudatusega laiendatakse tööalase rehabilitatsiooni teenuse saajate sihtrühma ning edaspidi on teenust õigus saada ka puuduva töövõimega inimestel, kes on hõivatud (töötavad või tegutsevad ettevõtjana). Tööalase rehabilitatsiooni teenuse sihtrühma laiendamise vajalikkuse puuduva töövõimega inimestele on välja toonud ka sotsiaalteaduslike rakendusuuringute keskus (RAKE) (2021)¹¹, kelle uuring kinnitas, et ka puuduva töövõimega inimesed, kes töötavad, vajavad tööalase rehabilitatsiooni teenuse tuge hõives püsimiseks. 2021. aastal siseneti tööalase rehabilitatsiooni teenusele 2767 ja 2022. aastal 2654 korda (Eesti Töötukassa, 2023). Eesti Statistikaameti (2023) andmetel oli 2022. aastal puuduva töövõimega inimesi 36 600, kellest hõivatud oli 19,4% ehk 7100 inimest, mistõttu on mõjutatud sihtrühma suurus keskmine.

Tööalase rehabilitatsiooni teenuse raames osutatakse erinevaid teenuseid ja nende kombinatsioone lähtuvalt konkreetse inimese rehabilitatsioonivajadustest (nt füsioteraapia, tegevusteraapia ja nõustamine, loovteraapia, logopeediline abi, eripedagoogiline abi, kogemusnõustamine, psühholoogiline nõustamine, õenduslane nõustamine, sotsiaalnõustamine, arsti, sh psühhiaatri nõustamine), mis toetavad inimest tööle asumisel või juba olemasoleva töökoha säilitamisel. Muudatusel on positiivne sotsiaalne mõju puuduva töövõimega inimeste jaoks, sest muudatuse tulemusel tekib neil õigus saada tööalase rehabilitatsiooni teenust, mis soodustab töövõime arendamise kaudu nende tööhõives püsimist, eneseteostust, sidusust ühiskonnaga ja sissetuleku teenimist, omades seeläbi ka positiivset mõju sihtrühma majanduslikule toimetulekule. Ühtlasi jätkub juba varem teenuse sihtrühma kuulunud inimeste jaoks teenuse osutamine senisel kujul, mis avaldab positiivset mõju nende sotsiaalsele ja majanduslikule toimetulekule. Tööalase rehabilitatsiooni teenuse positiivset mõju sihtrühma tervises seisundile ja töövõime säilitamisele kinnitasid ka RAKE (2021) tehtud intervjuud teenusesaajatega.

Regionaalne mõju

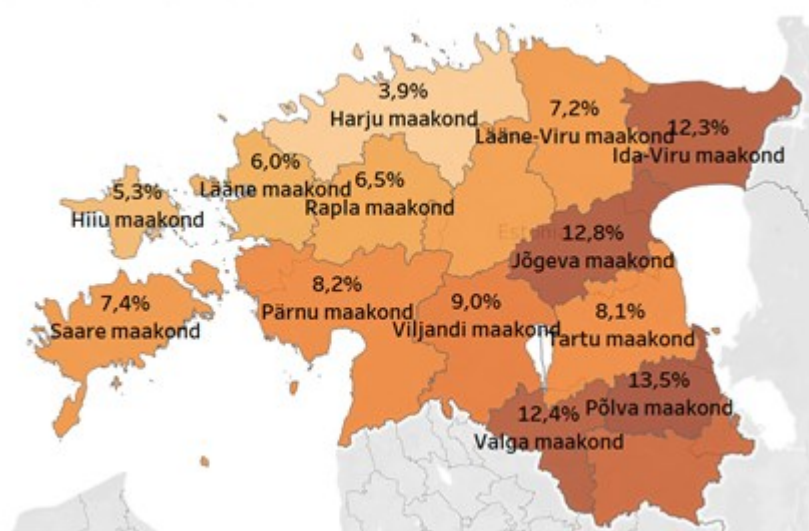
Eestis on maakonniti erinevused nii hõives kui töötuses. 2022. aastal oli kõrgeim töøjõus osalemise määr 15-74-aastaste seas Harjumaal (78,9%), madalaim oli see Valgamaal (58,3%). Alla 65% jääb töøjõus osalemise määr ka Ida-Virumaal ja Põlvamaal. Eesti keskmisest tasemest (73,3%) jäi näitaja madalamaks 12 maakonnas, keskmist ületasid vaid Pärnu, Tartu ja Harju maakond. Seega paistavad madalaima tööturu aktiivsusega silma Ida-Virumaa ja Kagu-Eesti maakonnad, kus on ka vähenenud töövõimega inimeste osatähtsus 16-64-aastasest elanikkonnast suurim, olles 2021. aastal Valgamaal 31,3%, Põlvamaal 29,7%, Võrumaal 21,6% ja Ida-Virumaal 20,5%, samal ajal kui Eesti keskmine oli 12,3% ning madalaim näitaja Harjumaal 7%. Üheks Kagu-Eesti maakondade madalama hõive põhjuseks on vanemaealiste suurem osakaal, mistõttu on seal ka suurem vähenenud töövõimega inimeste osakaal. Kõrgeim on üle 50-aastaste osatähtsus 16-64-aastastest Valgamaal ja Põlvamaal vastavalt 49% ja 47,4%. Puuduva töövõimega inimeste lisandumine teenusesaajate hulka võiks suurendada teenuse saajate arvu enim just Harjumaal ja Lõuna-Eestis, kuna nendes kahes piirkonnas on kõige enam puuduva töövõimega hõivatuid (kokku ca 65% puuduva töövõimega hõivatutest).

Kuigi tööalase rehabilitatsiooni teenust osutatakse vastavalt sihtrühma vajadusele ning regionaalseid eelarvejaotusi määratud ei ole, on teenuse saajaid rohkem nendes piirkondades,

¹¹ Sotsiaalteaduslike rakendusuuringute keskus (RAKE). Tööalase rehabilitatsiooni teenuse tulemuslikkuse hindamine ja rahvusvaheline võrdlus (2021).

kus vähenenud töövõimega inimesi on suhteliselt rohkem. Töötukassa andmetel osales 2022. aastal töölase rehabilitatsiooni teenusele kokku 2596 isikut. Arvuliselt oli sisenejaid kõige rohkem Harjumaal (989 isikut), Tartumaal (471), Ida-Virumaal (369), Võrumaal (210) ja Viljandimaal (109). Teenusele sisenejate osatähtsus 16-64-aastasest rahvastikust oli suurim Võrumaal, Ida-Virumaal, Põlvamaal ja Tartumaal.

Joonis 2. Osalise töövõimega inimeste osatähtsus rahvastikus vanuses 15-64, 31.12.2022

Allikas: töötukassa

Seejuures on oluline, et ka töölase rehabilitatsiooni vajadus on maakonniti erinev ja sõltub erinevatest teguritest. Ühelt poolt potentsiaalsest sihtrühma suuruselt, kuivõrd osalise töövõimega inimeste osatähtsus tööealises rahvastikus vanuses 15-64 on maakonniti erinev (vt joonis 2), teisalt sihtrühma tervisepiirangutest ja takistustest. Osalise töövõimega inimeste tervisepiirangud ja takistused on erinevad ning kõik nad ei vaja töölase rehabilitatsiooni. Töölase rehabilitatsiooni osutatakse üldjuhul inimesele, kellel on puude või haiguse tõttu mitu takistust ja kes vajab seetõttu tööle asumiseks või töötamise jätkamiseks mitme spetsialisti ehk rehabilitatsioonimeeskonna abi. Vähenenud töövõimega inimene ei vaja seega alati just töölase rehabilitatsiooni, tal võib olla mõne üksikteenuse vajadus (nt kogemusnõustamine, psühholoogiline nõustamine) või antud ajahetkel aitaks ja toetaks inimest pigem erihooletande- või tervishoiuteenus või ka kohaliku omavalitsuse pakutav teenus. Inimene võib valida talle sobiva töölase rehabilitatsiooni teenuse osutaja ja seda üle terve Eesti ehk siis ei ole regionaalseid piiranguid, mis ühtlasi tagab inimese jaoks paindlikkuse ning teenuse parema kättesaadavuse. Kokku osutab töölase rehabilitatsiooni 90 töötukassa koostööpartnerit.

Seega on töölase rehabilitatsiooni vajadus mõjutatud erinevatest teguritest (lisaks osalisele töövõimele ja komplekssele tervisepiirangule peab inimene olema kas hõivatud, töötuna arvel või õppima). Nendel põhjustel on rehabilitatsiooni vajadus ja senine teenusel osalemise määr potentsiaalsest sihtrühmast erinev (vt tabel 1).

Tabel 1. Töölase rehabilitatsioonil osalenud osalise töövõimega inimeste arv ja nende osatähtsus maakonna osalise töövõimega inimeste arvus, 2021–2022

Maakond*	Töölase rehabilitatsioonil osalenud osalise töövõimega inimeste arv		Osatähtsus kuukeskmisest osalise töövõimega inimeste arvust	
	2021	2022	2021	2022
Harju maakond	979	989	6,1%	6,0%
Hiiu maakond	2	5	0,7%	1,7%
Ida-Viru maakond	392	369	3,4%	3,5%

Jõgeva maakond	32	36	1,5%	1,7%
Järva maakond	74	49	5,8%	3,9%
Lääne maakond	18	26	2,3%	3,4%
Lääne-Viru maakond	86	82	3,1%	3,0%
Põlva maakond	79	68	3,9%	3,4%
Pärnu maakond	105	83	2,4%	1,9%
Rapla maakond	25	27	1,8%	1,9%
Saare maakond	18	23	1,3%	1,6%
Tartu maakond	490	471	5,8%	5,6%
Valga maakond	56	49	2,6%	2,3%
Viljandi maakond	106	109	4,2%	4,2%
Võru maakond	227	210	9,1%	8,6%
Kokku	2 689	2 596	4,4%	4,4%

*Aluseks inimese elukoha maakond töövõime hindamise taotluse andmetel

Allikas: töötukassa

Täiendavate regionaalseid erisusi leevendavate sekkumiste rakendamine ei ole vajalik, arvestades, et tööalast rehabilitatsiooni osutatakse vajaduspõhiselt ning teenusel on võimalik osaleda paindlikult erinevates piirkondades. Nagu eespool välja toodud, võimaldab töötukassa inimesel valida sobiva teenuseosutaja töötukassa kvalifitseeritud teenuseosutajate seast. Seega võib inimene soovi korral või vajadusel, valida teises piirkonnas asuva teenuseosutaja. Teenusel osalemise toetamiseks makstakse töötuna arvele võetud inimesele sõidu- ja majutustoetust (vastavalt vahemaale, kuni 26 eurot päevas), mis aitab teenusel osalemisega kaasnevat kulusid kanda. Töölasele rehabilitatsioonil osalemiseks makstakse sõidu- ja majutustoetust ka neile, kes ei ole töötuna arvel, vaid osalevad töötaja või muu isikuna. Erandi loomisest on arvestatud, et tervisest tuleneva takistusega inimeste transpordikulu võib nende takistustest tulenevalt olla tavapärasest suurem ja sissetulek väiksem, mistõttu võivad toetust vajada ka inimesed, kellel on tavaline sissetulek.

Sooline võrdõiguslikkus

ESF+ist rahastatava tööalase rehabilitatsiooni tegevused ei mõjuta otseselt soolist võrdõiguslikkust, kuid avaldavad kaudset mõju seeläbi, et ehkki vähenenud töövõimega mehi ja naisi on Eestis ligikaudu võrdselt (2021. aastal 48 400 meest ja 52 400 naist (Eesti Statistikaamet, 2023)), siis tööturuteenustel osaleb rohkem naisi kui mehi, mistõttu saab seeläbi proportsionaalselt enam toetatud vähenenud töövõimega naiste tööturul osalemine. 2022. aastal olid tööalase rehabilitatsiooni teenusele sisenejatest 73% (1944 sisenemist) naised ja 27% mehed (710 sisenemist). Vanuserühma järgi moodustasid 2022. aastal tööalase rehabilitatsiooni teenusele sisenejatest 13% 16–24-aastased (351 sisenemist), 55% 25–55-aastased (1447 sisenemist) 32% 55-aastased kuni pensioniealised (856 sisenemist).

Elu- ja looduseskeskkond

Perioodi 2021–2027 Euroopa Liidu ühtekuuluvuspoliitika fondide rakenduskava DNSH (ingl *do no significant harm* ehk ei kahjusta oluliselt) analüüs leidis, et kavaga ette nähtud sekkumistest hinnanguliselt olulist kahjulikku mõju DNSH printsiibi alusel ei ole. ESF+ tegevused ei mõjuta otseselt keskkonnahoiu ja kliima eesmärke, kuid avaldavad kaudset mõju seeläbi, et tööalase rehabilitatsiooni tegevusi ellu viies jälgib töötukassa, et rahastatavad tegevused ei suurendaks negatiivset keskkonnamõju, ja väärtustab osapooli, kes tegelevad teadlikult säästliku keskkonnakasutusega, ning teenuste ja toodete hankimisel lähtutakse keskkonnahoidlike hangete kriteeriumitest. Keskkonnahoidlik riigihange on protsess, mille käigus ametiasutused püüavad hankida selliseid kaupu, teenuseid ja ehitustöid, mille keskkonnamõju on kogu nende olemusringi jooksul väiksem kui sama põhiülesandega kaupadel, teenustel ja ehitustöödel, mida muul juhul hankitaks.

5. Andmekaitsealane mõjuhinna

Eelnõu raames osutatakse erinevaid teenuseid töötule, töotajale, muule isikule ja tööandjale, et toetada nende tööturule jõudmist, tööle saamist ja seal püsivust või tööjõu leidmist. Teenuseid pakub ja sihtrühmadega tegeleb töötukassa, kes on muu hulgas ESF+ toetuse saaja. Töötukassa töötleb isikuandmeid oma ülesannete täitmiseks ja seaduste alusel.

Andmeid kogutakse inimestelt endilt, teistest riigi infosüsteemidest või päringutega. Kõikidele isikuandmetega seotud dokumentidele on kehtestatud juurdepääsupiirang vastavalt avaliku teabe seaduse §-le 35. Töötukassa järgib isikuandmete töötlemist puudutavaid kehtivaid õigusakte, sh Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EL) 2016/679 füüsiliste isikute kaitse kohta isikuandmete töötlemisel ja selliste andmete vaba liikumise ning direktiivi 95/46/EÜ kehtetuks tunnistamise kohta (isikuandmete kaitse üldmäärus) (ELT L 119, 04.05.2016, lk 1–88), isikuandmete kaitse seadust ja avaliku teabe seadust. Töötukassa kasutab andmetele vastava turvalisuse taseme tagamiseks töökorralduslikult, tehniliselt ja füüsiliselt parimaid võimalikke meetmeid, et tagada isikuandmete nõuetekohane kaitse. Andmekogus töödeldavatele andmetele piisava tasemega turvalisuse tagamiseks rakendatakse Eesti infoturbestandardis (E-ITS) sätestatud põhimõtteid. Töötukassa töötleb isikuandmeid, lähtudes õiguspärasuse, eesmärgipärasuse ja minimaalsuse põhimõttest, teenuste osutamiseks kasutatakse vaid selleks vajalikke ja ettenähtud andmeid. Eelnõu vastuvõtmise tulemusel töötukassa andmete töötlemise reeglites ja protseduurides muudatusi ei tule.

ESF+ist rahastatava tööturuteenuse „töölalane rehabilitatsioon“ elluviijana on töötukassal kohustus kooskõlas ühendmääruse § 10 lõike 1 punktidega 4 ja 5 koguda ja töödelda:

- 1) Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2021/1147, millega luuakse Varjupaiga-, Rände- ja Integratsioonifond (ELT L 251, 15.07.2021, lk 1–47), artiklis 33 ning V ja VIII lisas, Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2021/1148, millega luuakse Integreeritud Piirihalduse Fondi osana piirihalduse ja viisapoliitika rahastu (ELT L 251, 15.07.2021, lk 48–93), artiklis 27 ning V ja VIII lisas ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2021/1149, millega luuakse Sisejulgeolekufond (ELT L 251, 15.07.2021, lk 94–131), artiklis 27 ning V ja VIII lisas nimetatud seire andmeid;
- 2) ESF+ vahenditest toetatavas projektis osaleja kohta ÜSS2021_2027 § 19 lõikes 3 nimetatud andmeid ja esitama need RÜ-le.

6. Määruse rakendamise seotud tegevused, vajalikud kulud ja määruse rakendamise eeldatavad tulud

Tööturuteenuseid ja -toetusi rahastatakse sihtkapitalist.

Tööturuteenuste osutamise vajaliku mahu prognoosimiseks on teenuste kaupa hinnatud, kui suur on tööturu olukorda ja tööd otsivate inimeste profiili arvestades vajadus töölesaamist ja töötamist toetavate tööturuteenuste järele. Teisisõnu, kui suur osakaal töötutest peaks ühes kuus keskmiselt meetmes osalema (s.o isikute arv, kes osalevad kuu jooksul teenuses kasvõi ühe päeva jagatuna kuu jooksul töötuna arvel olevate isikute arvuga). Tabelis 2 on välja toodud tööturuteenustel osalejate arvu prognoos aastateks 2024–2026.

Tabel 2. Registreeritud töötute ja tööturuteenustel osalemiste prognoos aastateks 2024–2026

	2024	2025	2026
Registreeritud töötud (päeva seis)	53 788	52 078	50 963
Teenustel osalemisi*	161 003	159 611	158 880
Karjääriteenused	93 634	93 634	93 634
Koolitused töötutele	29 826	28 958	28 313
Palgatoetused	9 453	10 010	10 554

Tasemeõpe	1 170	1 199	1 199
Koolitused töötavatele	9 009	8 488	8 166
Eriteenused vähenenud tööväimega inimestele	3 699	3 776	3 803
Tööpraktika ja tööharjutus	3 100	3 028	2 977
Ettevõtlusega alustamise toetamine	684	706	701
Nõustamisteenused	6 158	5 993	5 870
Muud teenused	4 270	3 819	3 663

* vastaval aastal teenustel alustamiste arv

Aktiivsetele meetmetele aastateks 2024–2026 vahendite vajaduse prognoosimisel on lähtutud tegelikest tööturu vajadustest (toetudes Rahandusministeeriumi makroprognoosile) ja aktiivsete tööturumeetmete struktuurist, aga ka reaalsest olukorrast (sisseostetavate) tööturu- ja sotsiaalteenuste pakkumise turul. Seega on vahendite mahu prognoosis hinnatud, kui suures mahus on erinevaid teenuseid vajalik ja võimalik osutada. Vahendite vajaduse kindlaks määramiseks on meetmegruppide kaupa hinnatud, kui suur on tööturu olukorda ning töötute ja töötajate profiili arvestades vajadus ühe või teise meetme järele. Teisisõnu on leitud, kui suur on keskmine meetme kasutajate arv kuus. Kuivõrd sihtkapitalist saab rahastada ainult otseseid meetmete kulusid, ei ole prognoosis kajastatud teenuste osutamisega seotud kaudseid kulusid (kulude hulka ei ole näiteks arvestatud karjäärinõustajate palka või kulu töövahendusele, kuid on arvestatud näiteks kuluga sõidu- ja majutustoetusele, mis kaasneb karjäärinõustamisega jne).

Meetmete kulude prognoosimisel on arvestatud, kui suur on ühes meetmes osalemise kulu kuus, võttes aluseks 2022. aasta statistika ning arvestades järgnevate aastate kulude prognoosimisel hinna- ja/või palgakasvuga (sõltuvalt meetmest).

Hinnatud meetmetes osalejate arvu ja keskmiste kulude alusel on prognoositud vahendite vajadus meetmete kaupa, samuti sihtkapitalist rahastatavate aktiivsete meetmete vahendite vajadus kokku. Kokkuvõttes on hinnatud, et järgnevatel aastatel on aktiivsete tööturumeetmete vajadus tööhõiveprogrammi sihtrühmadele vastavalt 82,8 miljonit eurot 2024. aastal, 85,5 miljonit eurot 2025. aastal ja 88,4 miljonit eurot 2026. aastal. Eelarve prognoos tööturuteenuste kaupa on välja toodud tabelis 4. Uute teenuste rakendamiseks vajalike IT-arenduste kulu kaetakse töötukassa tegevuskulude eelarvest.

Tabel3. Tööhõiveprogrammi eelarve prognoos aastateks 2024–2026

	2024	2025	2026
Kokku	82 817 703	85 503 779	88 430 184
Töötuskindlustusvahendid	76 824 024	79 254 527	83 407 544
...sihtkapitali ülekantavate vahendite määr	23,3%	23,0%	23,2%
Riigieelarve	1 810 704	1 887 376	1 519 392
Välisvahendid	4 182 975	4 361 876	3 503 248

Tabel 4. Tööhõiveprogrammi eelarve prognoos teenuste kaupa aastateks 2024–2026

	2024	2025	2026
Koolitused töötutele	29 405 996	29 085 902	28 850 592
Palgatoetused	10 610 064	13 404 784	16 192 882
Tasemeõpe	8 371 375	9 211 160	9 833 346
Koolitused töötavatele	12 648 073	11 655 852	11 377 481
Eriteenused vähenenud tööväimega inimestele	7 571 686	7 967 168	8 068 641
Tööpraktika ja tööharjutus	3 327 855	3 429 689	3 490 616

Ettevõtlusega alustamise toetamine	2 719 137	2 735 460	2 734 221
Nõustamisteenused	2 543 996	2 607 304	2 552 271
Muud teenused	1 784 605	1 622 316	1 592 855
Toetused teenusel osalemiseks	3 834 917	3 784 146	3 737 280
Kokku	82 817 703	85 503 779	88 430 184

6. Määruse jõustumine

Määrus on planeeritud jõustuma 2024. aasta 1. jaanuaril. Jõustumistähtaeg on seatud arvestusega, et eelnõu kehtestatakse TöMS-i alusel, mis jõustub 2024. aasta 1. jaanuaril.

7. Eelnõu kooskõlastamine, huvirühmade kaasamine ja avalik konsultatsioon

Eelnõu koostamisel on tuginetud töötukassa kolmepoolse nõukogu 03.04.2023 arutelule. Nimetatud nõukogusse kuuluvad lisaks Vabariigi Valitsuse esindajatele ka sotsiaalpartnerite, sh Eesti Ametiühingute Keskliidu, Teenistujate Ametiliitude Organisatsiooni TALO ja Eesti Tööandjate Keskliidu esindajad.

Eelnõu esitati eelnõude infosüsteemi EIS kaudu kooskõlastamiseks Justiitsministeeriumile, Haridus- ja Teadusministeeriumile, Keskkonnaministeeriumile, Rahandusministeeriumile, Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumile ning arvamuse andmiseks Eesti Töötukassale, Eesti Ametiühingute Keskliidule, Teenistujate Ametiliitude Keskorganisatsioonile TALO ja Eesti Tööandjate Keskliidule. Tähtajaks 12.06.2023 kooskõlastas Justiitsministeerium eelnõu kommentaarideta, Rahandusministeerium kooskõlastas eelnõu märkustega ning Haridus- ja Teadusministeerium kooskõlastas eelnõu märkusteta, kuid saatis mitteametlikud kommentaarid. Kommentaarid esitas ka Eesti Töötukassa. Märkuste kooskõlastustabel on seletuskirjale lisatud (lisa 1).

Eelnõu esitati heakskiitmiseks töötukassa nõukogule 20.09.2023 istungile.